

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
PRÁVNICKÁ FAKULTA

RIGORÓZNÍ PRÁCE

Ochrana spotřebitele v oblasti online plateb
uskutečněných prostřednictvím platebních karet

Consumer Protection in the area of Online Payments
made by Payment Cards

Konzultant: Prof. JUDr. Jiří Švestka, DrSc.

Zpracovatel: Mgr. Tomáš Mikulka, LL.M.

září 2012

„Prohlašuji, že jsem předkládanou rigorózní práci vypracoval samostatně, všechny využitě prameny a literatura byly řádně citovány a rigorózní práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.”

V Praze dne

.....

Mgr. Tomáš Mikulka, LL.M.

Na tomto místě bych rád upřímně poděkoval Prof. JUDr. Jiřímu Švestkovi, DrSc., za cenné rady a podněty týkající se zpracování tématu této práce. Děkuji také své rodině, jejíž podpora a motivace mi umožnila tuto práci napsat.

Obsah

<i>Obsah</i>	4
<i>Úvod</i>	7
A. ROZBOR PRÁVNÍ ÚPRAVY OCHRANY SPOTŘEBITELE V OBLASTI ONLINE PLATEB USKUTEČNĚNÝCH PROSTŘEDNICTVÍM DEBETNÍCH KARET V ČESKÉ REPUBLICE, VELKÉ BRITÁNII A USA	13
A.I. VYMEZENÍ PRÁVNÍCH PRAMENŮ A JEJICH PŮSOBNOSTI	13
A.II. AUTORIZACE PLATEBNÍCH TRANSAKCÍ USKUTEČNĚNÝCH PROSTŘEDNICTVÍM DEBETNÍCH KARET	21
A.III. OMEZENÍ PŘI POUŽÍVÁNÍ DEBETNÍCH KARET	24
A.IV. POVINNOSTI TÝKAJÍCÍ SE DEBETNÍCH KARET	27
A.V. ODPOVĚDNOST ZA NEAUTORIZOVANÉ PLATEBNÍ TRANSAKCE USKUTEČNĚNÉ PROSTŘEDNICTVÍM DEBETNÍCH KARET.....	30
<i>A.V.1. Žádná odpovědnost spotřebitele za neautorizované platební transakce uskutečněné prostřednictvím debetních karet</i>	<i>31</i>
A.V.1.a) Česká republika.....	31
A.V.1.b) Velká Británie	32
A.V.1.c) Spojené státy americké	34
<i>A.V.2. Neomezená odpovědnost spotřebitele za neautorizované platební transakce uskutečněné prostřednictvím debetních karet</i>	<i>35</i>
A.V.2.a) Česká republika a Velká Británie	35
A.V.2.b) Spojené státy americké.....	37
<i>A.V.3. Omezená odpovědnost spotřebitele za neautorizované platební transakce uskutečněné prostřednictvím debetních karet</i>	<i>38</i>
A.V.3.a) Česká republika	38
A.V.3.b) Velká Británie	39
A.V.3.c) Spojené státy americké	40
<i>A.V.4. Oznamování neautorizovaných platebních transakcí uskutečněných prostřednictvím debetních karet</i>	<i>42</i>
A.V.4.a) Česká republika a Velká Británie	42
A.V.4.b) Spojené státy americké.....	44
<i>A.V.5. Důkazní břemeno v případě neautorizovaných platebních transakcí uskutečněných prostřednictvím debetních karet</i>	<i>45</i>

A.V.5.a) Česká republika	45
A.V.5.b) Velká Británie	46
A.V.5.c) Spojené státy americké	46
<i>A.V.6. Srovnání odpovědnosti za neautorizované platební transakce uskutečněné prostřednictvím debetních karet v České republice, Velké Británii a USA</i>	<i>47</i>
B. ROZBOR PRÁVNÍ ÚPRAVY OCHRANY SPOTŘEBITELE V OBLASTI ONLINE PLATEB USKUTEČNĚNÝCH PROSTŘEDNICTVÍM KREDITNÍCH KARET V ČESKÉ REPUBLICE, VELKÉ BRITÁNII A USA.....	52
B.I. VYMEZENÍ PRÁVNÍCH PRAMENŮ A JEJICH PŮSOBNOSTI.....	52
B.II. AUTORIZACE PLATEBNÍCH TRANSAKČÍ USKUTEČNĚNÝCH PROSTŘEDNICTVÍM KREDITNÍCH KARET	58
B.III. OMEZENÍ PŘI POUŽÍVÁNÍ KREDITNÍCH KARET.....	60
B.IV. POVINNOSTI TÝKAJÍCÍ SE KREDITNÍCH KARET	64
B.V. ODPOVĚDNOST ZA NEAUTORIZOVANÉ PLATEBNÍ TRANSAKCE USKUTEČNĚNÉ PROSTŘEDNICTVÍM KREDITNÍCH KARET	66
<i>B.V.1. Žádná odpovědnost spotřebitele za neautorizované platební transakce uskutečněné prostřednictvím kreditních karet</i>	<i>67</i>
B.V.1.a) Velká Británie.....	67
B.V.1.b) Spojené státy americké	69
<i>B.V.2. Odpovědnost spotřebitele za neautorizované platební transakce uskutečněné prostřednictvím kreditních karet.....</i>	<i>71</i>
B.V.2.a) Velká Británie.....	71
B.V.2.b) Spojené státy americké	73
<i>B.V.3. Oznamování neautorizovaných platebních transakcí uskutečněných prostřednictvím kreditních karet.....</i>	<i>75</i>
B.V.3.a) Velká Británie.....	75
B.V.3.b) Spojené státy americké	76
<i>B.V.4. Důkazní břemeno v případě neautorizovaných platebních transakcí uskutečněných prostřednictvím kreditních karet</i>	<i>77</i>
B.V.4.a) Velká Británie.....	77
B.V.4.b) Spojené státy americké	78
<i>B.V.5. Srovnání odpovědnosti za neautorizované platební transakce uskutečněné prostřednictvím kreditních karet v České republice, Velké Británii a USA.....</i>	<i>78</i>

C. DALŠÍ PRÁVNÍ INSTITUTY OCHRANY SPOTŘEBITELE V OBLASTI ONLINE PLATEB USKUTEČNĚNÝCH PROSTŘEDNICTVÍM PLATEBNÍCH KARET V ČESKÉ REPUBLICE, VELKÉ BRITÁNII A USA.....	84
C.I. ČESKÁ REPUBLIKA	84
<i>C.I.1. Spotřebitelské smlouvy uzavírané na dálku</i>	<i>85</i>
C.I.1.a) Vymezení právních pramenů a jejich působnosti.....	85
C.I.1.b) Právo spotřebitele odstoupit od spotřebitelské smlouvy uzavírané na dálku.....	88
<i>C.I.2. Smlouvy o finančních službách uzavírané na dálku</i>	<i>91</i>
C.I.2.a) Vymezení právních pramenů a jejich působnosti.....	91
C.I.2.b) Právo spotřebitele odstoupit od distanční smlouvy o finančních službách.....	93
<i>C.I.3. Nový občanský zákoník</i>	<i>96</i>
C.I.3.a) Vymezení právních pramenů a jejich působnosti.....	96
C.I.3.b) Spotřebitelské smlouvy uzavírané na dálku	98
C.I.3.c) Smlouvy o finančních službách uzavírané na dálku	104
C.II. VELKÁ BRITÁNIE.....	105
<i>C.II.1. Spotřebitelské smlouvy uzavírané na dálku</i>	<i>105</i>
<i>C.II.2. Smlouvy o finančních službách uzavírané na dálku</i>	<i>109</i>
<i>C.II.3. Odpovědnost věřitele za porušení smlouvy dodavatelem</i>	<i>110</i>
C.III. SPOJENÉ STÁTY AMERICKÉ	112
<i>C.III.1. Postup opravy chyb ve vyúčtování</i>	<i>113</i>
<i>C.III.2. Právo spotřebitele uplatňovat nároky, práva a jiné prostředky obhajoby vůči věřiteli</i>	<i>114</i>
<i>Závěr.....</i>	<i>117</i>
<i>Resumé.....</i>	<i>123</i>
<i>Seznam použité literatury.....</i>	<i>126</i>
<i>Název práce v angličtině a klíčová slova</i>	<i>133</i>

Úvod

Problematika ochrany spotřebitele je tématem mnoha odborných publikací a vědeckých statí. Přesto poslední dobou dochází k určitému posunu v nazírání na tento právní institut. Na svém významu totiž nabývá ochrana spotřebitele specifická pro online prostředí. Důvodem je skutečnost, že informační technologie zaznamenávají nebývalý rozkvět – během posledních let výrazným tempem roste jak počet domácností s přístupem k internetu¹, tak i využívání internetu jakožto platformy pro nákup zboží a služeb². Nakupování prostřednictvím internetu se tak stává fenoménem dnešních dní, který hraje významnou roli ve světové ekonomice³. Přestože ani objem maloobchodu realizovaného v online prostředí, ani podíl tohoto specializovaného maloobchodu na celkových tržbách maloobchodu v České republice nedosahuje úrovní Velké Británie či USA⁴, jde o nezanedbatelný makroekonomický údaj⁵.

¹ Zatímco v roce 2005 mělo v České republice přístup k internetu 19 % domácností, v roce 2010 šlo již o 56 % domácností. Je velmi pravděpodobné, že tento podíl dále poroste, jelikož ve Velké Británii mělo v roce 2011 přístup k internetu 77 % domácností a v USA v roce 2009 68 % domácností. Viz. Oficiální internetová stránka Českého statistického úřadu. Kolik domácností v ČR má počítač a internet? Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/kolik_domacnosti_v_cr_ma_pocitac_a_internet [ke dni 7.7.2012], Oficiální internetová stránka Office for National Statistics. Internet Access - Households and Individuals, 2011. Dostupné z: http://www.ons.gov.uk/ons/dcp171778_227158.pdf [ke dni 7.7.2012], a Oficiální internetová stránka U. S. Census Bureau. Reported Internet Usage for Households, by Selected Householder Characteristics: 2009. Dostupné z: <http://www.census.gov/hhes/computer/publications/2009.html> [ke dni 7.7.2012].

² Jestliže v roce 2005 použilo internet k nákupu necelých 6 % obyvatel České republiky starších 16 let, o pět let později tak učinilo již 25 % obyvatel, přičemž čísla ze zahraničí i zde naznačují perspektivu dalšího růstu. Ve Velké Británii totiž prostřednictvím internetu nakupuje 66 % všech dospělých, v USA pak více než 71 % obyvatel starších 14 let. Viz. Oficiální internetová stránka Českého statistického úřadu. Děti, dospělí a internet. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/tz.nsf/i/deti_dospeli_a_internet20101201 [ke dni 7.7.2012], Oficiální internetová stránka Office for National Statistics. Internet Access - Households and Individuals, 2011. Dostupné z: http://www.ons.gov.uk/ons/dcp171778_227158.pdf [ke dni 7.7.2012], a Oficiální internetová stránka Statista. Online buyer* percentage of total internet users in the United States from 2009 to 2015. Dostupné z: <http://www.statista.com/statistics/197065/percentage-of-online-buyers-in-the-us/> [ke dni 7.7.2012].

³ V Evropě se v roce 2011 prodalo zboží a služby prostřednictvím internetu v celkové hodnotě přesahující 200 miliard €, v USA pak v hodnotě téměř 199 miliard \$. Viz. Oficiální internetová stránka Centre for Retail Research. Online Retailing: Britain and Europe 2012. Dostupné z: <http://www.retailresearch.org/onlineretailing.php> [ke dni 7.7.2012].

⁴ V USA dosahuje tento podíl 9 %, ve Velké Británii pak dokonce 12 %. Viz. Oficiální internetová stránka Centre for Retail Research. Online Retailing: Britain and Europe 2012. Dostupné z: <http://www.retailresearch.org/onlineretailing.php> [ke dni 7.7.2012].

⁵ 37 miliard Kč tržeb v roce 2011 představuje v současné ekonomické situaci významné číslo, které navíc, na rozdíl od jiných sektorů, stabilně a silně roste, důkazem čehož je růst o 8,9 % za 3. čtvrtletí 2011.

Nakupování prostřednictvím internetu je spojeno s otázkou, jakým způsobem za nakoupené zboží a služby zaplatit. Jednou z možností je platba prostřednictvím platební karty. Počet vydaných platebních karet, a to zejména kreditních, v České republice neustále roste⁶. Ve Velké Británii počet vydaných platebních karet taktéž roste, i když pomalejším tempem⁷. V USA pak již můžeme zaznamenat pokles počtu vydaných platebních karet⁸. Pokud zohledníme počet obyvatel jednotlivých zemí, dojdeme k závěru, že ve Velké Británii je vydán více než dvojnásobek a v USA pak více než pětinasobek platebních karet na jednoho obyvatele ve srovnání s Českou republikou.

Podíl objemu online plateb uskutečněných prostřednictvím platební karty na celkovém objemu plateb za nákupy uskutečněné prostřednictvím internetu je nicméně v České republice významně nižší než v obou výše zmíněných zemích. V České republice je platební kartou uhrazeno cca 10 % nákupů uskutečněných prostřednictvím internetu⁹, i když roční nárůst o 125 % dává tušit, že i tento údaj v budoucnu znatelně poroste. Oproti tomu podíl nákupů uskutečněných prostřednictvím internetu, které jsou uhrazeny kreditní kartou (platby provedené debetní kartou zde tedy nejsou

Viz. Oficiální internetová stránka Finančních novin, Ekonomického serveru ČTK. Průměrná útrata Čechů v e-shopech vzroste na 9280 Kč. Dostupné z: <http://www.financninoviny.cz/zpravodajstvi/zpravy/prumerna-utrata-cechu-v-e-shopech-vzroste-na-9280-kc/810145> [ke dni 7.7.2012], a Oficiální internetová stránka Ministerstva průmyslu a obchodu ČR. Analýza vývoje ekonomiky a konkurenceschopnosti ČR za 3. čtvrtletí 2011, str. 75. Dostupné z: <http://www.mpo.cz/hledani.html?lid=1&searchtext=maloobchodn%ED+tr%BEby> [ke dni 7.7.2012].

⁶ Ke konci roku 2011 bylo v České republice vydáno více než 7,45 milionu debetních a 2,85 milionu kreditních karet. Viz. Oficiální internetová stránka Sdružení pro bankovní karty. Souhrnná statistika SBK za rok 2011. Dostupné z: http://www.bankovnikarty.cz/pages/czech/profil_statistiky.html [ke dni 7.7.2012].

⁷ Přesto bylo ve Velké Británii ke konci roku 2011 vydáno přes 86,3 milionu debetních a 54,5 kreditních karet. Viz. Oficiální internetová stránka The UK Cards Association. Internet card use 2011. Dostupné z: http://www.theukcardsassociation.org.uk/2011-facts-figures/internet_card_use_2011.asp [ke dni 7.7.2012].

⁸ Nicméně v USA bylo vydáno, ke konci roku 2009, 509 milionu debetních a 1,244 miliardy kreditních karet. Viz. Oficiální internetová stránka U. S. Census Bureau. Debit Cards - Holders, Number, Transactions, Volume, and Projections a Credit Cards - Holders, Number, Spending, Debt, and Projections. Dostupné z: http://www.census.gov/compendia/statab/cats/banking_finance_insurance/payment_systems_consumer_credit_mortgage_debt.html [ke dni 7.7.2012].

⁹ Konkrétně jde o 3,834 miliardy Kč. Viz. Oficiální internetová stránka Mediafax.cz. Počet vydaných platebních karet loni vzrostl na 9,27 milionu. Dostupné z: <http://www.mediafax.cz/ekonomika/3173051-Pocet-vydanych-platebnich-karet-loni-vzrostl-na-9-27-milionu> [ke dni 7.7.2012].

započteny), činí v USA 40 % a ve Velké Británii dokonce 60 %¹⁰. Jedním z důvodů tohoto rozdílu může být konzervativní přístup českého spotřebitele, který stále preferuje platbu prostřednictvím dobírky¹¹. Dalším důvodem, který ovlivňuje používání platebních karet v online prostředí celosvětově¹², je bezpečnost online plateb uskutečněných prostřednictvím platebních karet, která je současně významným faktorem pro další rozvoj této platební metody.

Bezpečnost online plateb uskutečněných prostřednictvím platebních karet je z pohledu spotřebitele ovlivněna zejména dvěma způsoby. Jedním takovým způsobem je zavedení různých technických prostředků ochrany platebních karet. Základním bezpečnostním požadavkem, aby bylo možno příslušnou platební transakci kvalifikovat jako platební transakci uskutečněnou v online prostředí, je použití třímístného bezpečnostního CVV (pro VISA platební transakce), resp. CVC (pro MasterCard platební transakce) kódu umístěného na rubové straně platební karty¹³. Mezi tyto prostředky můžeme pak dále zařadit, jakožto nepovinnou bezpečnostní nadstavbu, speciální zabezpečovací technologie pro online nakupování, jejichž příkladem jsou MasterCard SecureCode, Verified by Visa, J/Secure či SafeKey¹⁴, případně používání biometrických údajů spotřebitele

¹⁰ Oficiální internetová stránka Research and Markets. Global Online Payment Methods 2011. Dostupné z: http://www.researchandmarkets.com/reports/1795832/global_online_payment_methods_2011 [ke dni 7.7.2012].

¹¹ Oficiální internetová stránka Asociace pro elektronickou komerci. Na Internetu stále dominuje dobírka. Dostupné z: <http://www.apek.cz/8477/2193/clanek/na-internetu-stale-dominuje-dobirka/> [ke dni 7.7.2012].

¹² V této souvislosti je dále třeba zmínit skutečnost, že v České republice platby prostřednictvím platebních karet podporuje necelá polovina obchodníků v online prostředí (e-shopů). Souvisí to také s otázkou nákladů - za každý nákup uhrazený prostřednictvím platební karty musí obchodník v online prostředí odvést bance provizi, čímž se mu snižuje marže, resp. zisk z dané transakce. Nicméně počet obchodníků v online prostředí, kteří akceptují platební karty, taktéž neustále roste. Blíže viz. Oficiální internetová stránka Sdružení pro bankovní karty. Tisková zpráva. Vývoj v ČR ve 2011. Dostupné z: http://aktuality.cardzone.cz/TZ_SBK_21-02-2012.pdf [ke dni 7.7.2012].

¹³ Používání CVV/CVC kódu nicméně poskytuje ochranu pouze proti třetím osobám, které nemají platební kartu ve fyzickém držení. Viz. Welch, P. Internet card fraud: the scale of the challenge. E-Finance & Payments Law & Policy, 2008, č. 12, s. 10 - 11.

¹⁴ Tyto technologie jsou obecně známy jako "Three Dimension Secure" (3D Secure) technologie. Blíže viz. Bowerman, M. UK card fraud: identifying problems and solutions. E-Finance & Payments Law & Policy, 2010, č. 4, s. 4 - 5, a Khaitan, S. Enhancing online transactions security directive: implications. E-Finance & Payments Law & Policy, 2009, č. 9, s. 10 - 11.

pro autorizaci plateb¹⁵. Druhým zásadním způsobem, jak zvýšit bezpečnost online platebních transakcí uskutečněných prostřednictvím platebních karet, je adaptovat právní řád tomuto fenoménu, jelikož právní řád, ve kterém jsou tyto platební transakce realizovány, má zásadní vliv na ochotu spotřebitelů provádět takové transakce¹⁶. Pokud ovšem spotřebitelé dojdou k závěru, že technické způsoby ochrany platebních karet nejsou adekvátní a že právní řád jim neposkytuje prostředky dostatečné k eliminaci bezpečnostního rizika, může dojít k ohrožení celé této významné součásti ekonomiky. Zákodníci jsou si této skutečnosti vědomi a právě z tohoto důvodu usilují o přijetí takové právní úpravy, jež by tomu zabránila.

Cílem této práce je zhodnotit právní úpravu týkající se online plateb uskutečněných prostřednictvím platebních karet právě z pohledu spotřebitele a jeho důvěry v tyto platební transakce, resp. ochrany, která je mu touto právní úpravou poskytována. Stranou tedy zůstanou ponechány smluvní podmínky jednotlivých vydavatelů platebních karet v příslušných zemích, stejně jako možnost různých připojištění k platebním kartám; pozornost bude věnována čistě příslušné právní úpravě. Tato práce si klade za cíl porovnat předmětnou právní úpravu v České republice, Velké Británii a USA. Autor zvolil pro srovnání právní úpravu Velké Británie zejména z toho důvodu, že ve Velké Británii je realizováno největší množství online prodejů zboží a služeb v celé Evropské unii, a to i v absolutních číslech¹⁷. Jelikož analyzována bude i příslušná právní úprava na úrovni Evropské unie, poslouží Velká Británie jakožto příklad jiného členského státu Evropské unie, který implementoval do svého právního řádu tyto právní předpisy. Právní úprava USA byla pak autorem vybrána s ohledem

¹⁵ Malcolm, W. Biometric authentication in the e-payment market. E-Finance & Payments Law & Policy, 2010, č. 2, s. 4 - 6.

¹⁶ Některé státy zvolily kombinaci obou způsobů. Např. zákonodárce v Indii se nespolehl na dobrovolné zavedení technických prostředků ochrany ze strany vydavatelů platebních karet a zákonem nařídil, že všechny online platební transakce uskutečněné prostřednictvím platebních karet po 1.8.2009 musí být ověřeny dodatečným heslem nebo jiným prostředkem autorizace po zadání obvyklých údajů týkajících se platební karty. Viz. Khaitan, S. Enhancing online transactions security directive: implications. E-Finance & Payments Law & Policy, 2009, č. 9, s. 10 - 11.

¹⁷ Viz. Oficiální internetová stránka Centre for Retail Research. Online Retailing: Britain and Europe 2012. Dostupné z: <http://www.retailresearch.org/onlineretailing.php> [ke dni 7.7.2012].

na skutečnost, že v této zemi se uskuteční největší množství online prodejů zboží a služeb celosvětově a tato země má navíc největší zkušenosti jak obecně s platebními kartami, tak s online platbami prostřednictvím platebních karet. Navíc se obě výše uvedené země v poslední době stávají cílem jak studijních, tak pracovních cest mnoha občanů České republiky, kteří si zde při svém pobytu zařizují bankovní účet a pořizují debetní či kreditní kartu. Tato práce by měla dát i odpověď na otázku, má-li použití určité platební karty při online platbě pro spotřebitele nějaký význam z hlediska jeho ochrany či nikoliv. Právní úprava USA bude ovšem zanalyzována pouze z pohledu federálního práva, státní právo jednotlivých států jde nad rámec této práce. Tato práce si klade za cíl potvrdit, či případně odmítnout hypotézu, že právní úprava České republiky týkající se ochrany spotřebitele v oblasti online plateb uskutečněných prostřednictvím platebních karet odpovídá současným trendům tohoto právního odvětví ve Velké Británii a USA. Zároveň je verifikována hypotéza předpokládající důslednou implementaci předpisů Evropské unie do právního řádu České republiky. Ověření, či případné vyvrácení výše uvedených hypotéz vychází z odpovědí na otázku, jaká je podobnost, resp. jaké hlavní rozdíly existují v právní úpravě České republiky týkající se ochrany spotřebitele v oblasti online plateb uskutečněných prostřednictvím platebních karet a odpovídající právní úpravě Evropské unie, Velké Británie a USA.

Účelem této práce tedy není detailní rozbor právní úpravy České republiky a její doktrinální či soudní výklad, jemuž by ostatně nevyhovoval ani rozsah této práce, nýbrž analýza základních koncepčních shodných a odlišných rysů z pohledu spotřebitele nejdůležitějších právních institutů ochrany spotřebitele v oblasti online plateb uskutečněných prostřednictvím platebních karet. Z tohoto důvodu se první kapitola soustředí na právní úpravu ochrany spotřebitele v oblasti online plateb realizovaných prostřednictvím debetních karet. Pozornost bude věnována především otázce autorizace platebních transakcí, omezením a povinností souvisejícím s debetními kartami a odpovědností za neautorizované platební transakce. Stejná témata budou pak rozebrána i v druhé kapitole

této práce s tím, že na ně bude pohlíženo z pozice spotřebitele, který k online platební transakci použil nikoliv debetní, ale kreditní kartu, přičemž zvláštní důraz bude kladen na rozdíly mezi použitím debetní a kreditní karty, pokud nějaké existují. Tématem třetí kapitoly této práce jsou pak další právní instituty ochrany spotřebitele v oblasti online plateb uskutečněných prostřednictvím platebních karet. V této kapitole bude pozornost věnována zejména otázce, ovlivňuje-li pozici spotřebitele nějak skutečnost, že příslušná smlouva byla uzavřena v online prostředí, se zvláštním zřetelem na případné oprávnění spotřebitele odstoupit od takové smlouvy bez udání důvodu. Bude zde pojednáno jak o právní úpravě účinné ke dni sepsání této práce dle zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů, tak o právní úpravě účinné od 1.1.2014 ve smyslu zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (tzv. nového občanského zákoníku), resp. o odpovídající právní úpravě na úrovni Evropské unie. V této kapitole bude taktéž věnována pozornost skutečnosti, má-li spotřebitel možnost uplatňovat nějaká práva vůči subjektu, který mu platební kartu vydal, v případě, že dodavatel řádně nesplní smlouvu. Tato práce ovšem nemá za cíl věnovat se otázkám obecného práva na ochranu spotřebitele, namísto toho se zaměří na specifika související s online platebními transakcemi uskutečněnými prostřednictvím platebních karet.

Text této práce vychází z právního stavu ke dni 7.7.2012.

A. ROZBOR PRÁVNÍ ÚPRAVY OCHRANY SPOTŘEBITELE V OBLASTI ONLINE PLATEB USKUTEČNĚNÝCH PROSTŘEDNICTVÍM DEBETNÍCH KARET V ČESKÉ REPUBLICE, VELKÉ BRITÁNII A USA

A.I. Vymezení právních pramenů a jejich působnosti

Právním pramenem, který tvoří základ právní úpravy ochrany spotřebitele v oblasti online plateb uskutečněných prostřednictvím debetních a kreditních karet ve všech členských státech Evropské unie, je Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2007/64/ES o platebních službách na vnitřním trhu (dále také „Směrnice o platebních službách“)¹⁸. Tato směrnice stanovuje pravidla pro platební služby, přičemž termín platební služba zahrnuje mimo jiné platby uskutečněné prostřednictvím debetních a kreditních karet¹⁹. Předmětem zájmu této práce je zejména hlava IV Směrnice o platebních službách, která blíže upravuje práva a povinnosti související s poskytováním a užíváním platebních služeb. Oblast působnosti Směrnice o platebních službách je uvedena v jejím čl. 2 odst. 1 a 2, a to tím způsobem, že Směrnice o platebních službách se vztahuje na platební služby poskytované v rámci členských států Evropské unie. Hlava IV Směrnice o platebních službách se však použije pouze v případě, že jak poskytovatel plateb plátce, tak i poskytovatel plateb příjemce, příp. jediný

¹⁸ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2007/64/ES ze dne 13. listopadu 2007 o platebních službách na vnitřním trhu, kterou se mění směrnice 97/7/ES, 2002/65/ES, 2005/60/ES a 2006/48/ES a zrušuje směrnice 97/5/ES (Úř. věst. L 319, 5.12.2007, s. 1).

¹⁹ Definice termínu platební služba je na základě čl. 4 bodu 3 Směrnice o platebních službách uvedena v příloze Směrnice o platebních službách, kde bod 3 této přílohy odkazuje na platební transakce provedené prostřednictvím debetní karty (jakožto na provádění platebních transakcí, včetně převodu peněžních prostředků, na platebním účtu vedeném u poskytovatele platebních služeb prostřednictvím platební karty nebo podobného prostředku) a bod 4 této přílohy na platební transakce provedené prostřednictvím kreditní karty (jde o provádění platebních transakcí, u nichž se peněžní prostředky čerpají z úvěru pro uživatele platebních služeb prostřednictvím platební karty nebo podobného prostředku).

poskytovatel plateb v dané platební transakci, se nacházejí na území členského státu Evropské unie, a to za předpokladu, že příslušná platební služba byla současně uskutečněna v měně některého z členských států Evropské unie.

Česká republika transponovala Směrnici o platebních službách do svého právního řádu prostřednictvím zákona č. 284/2009 Sb., o platebním styku, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZPS“). Ustanovení upravující práva a povinnosti související s poskytováním platebních služeb se nacházejí v hlavě I části čtvrté ZPS. Tato ustanovení, stejně jako ustanovení hlavy IV Směrnice o platebních službách, obsahují soukromoprávní pravidla pro poskytování platebních služeb. Je v nich zdůrazněn smluvní základ poskytování platebních služeb, jelikož platební služby se poskytují na základě smlouvy o platebních službách²⁰. Z hlediska takové smlouvy je bez významu, zda je poskytovatel plateb rovněž nositelem příslušného veřejnoprávního oprávnění, protože tato soukromoprávní pravidla se aplikují i v případě neoprávněného poskytování platebních služeb poskytovatelem plateb²¹. Působnost hlavy I části čtvrté ZPS je ovšem širší než působnost hlavy IV Směrnice o platebních službách, neboť zahrnuje případy všech platebních transakcí za předpokladu, že se smlouva o platebních službách řídí právním řádem České republiky²². Skutečnost, že tyto případy nespádají do oblasti působnosti Směrnice o platebních službách, dle důvodové zprávy k ZPS nebrání členským státům na ně stejnou právní úpravu vztáhnout svým národním právním předpisem.

²⁰ Smlouva o platebních službách nepředstavuje konkrétní smluvní typ, naopak může mít charakter různých smluvních typů nebo může jít o inominátní kontrakt. O smlouvu o platebních službách se bude jednat vždy, jestliže se poskytovatel plateb zavazuje poskytnout spotřebiteli platební službu ve smyslu ZPS. Pojem smlouvy o platebních službách je tedy třeba chápat věcně. Smlouva o platebních službách se může týkat buď řady platebních transakcí ve smlouvě předem neurčených (pak jde o rámcovou smlouvu), anebo jednotlivě určené platební transakce (či několika jednotlivě určených platebních transakcí), která není upravena rámcovou smlouvou (pak takovouto smlouvu označujeme jako smlouvu o jednorázové platební transakci); blíže viz. Důvodová zpráva k návrhu ZPS, s. 16. Oficiální internetová stránka Ministerstva financí ČR. Důvodová zpráva MF - k návrhu zákona o platebním styku. Dostupné z: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/bankovnictvi_46316.html [ke dni 7.7.2012].

²¹ Důvodová zpráva k návrhu ZPS, s. 17. Viz. Oficiální internetová stránka Ministerstva financí ČR. Důvodová zpráva MF - k návrhu zákona o platebním styku. Dostupné z: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/bankovnictvi_46316.html [ke dni 7.7.2012].

²² K problematice rozhodného práva a přípustnosti volby práva blíže viz. Beran, J., Doležalová, D., Strnadel, D., Štěpánová, A. Zákon o platebním styku. Komentář. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2011, s. 338 - 339.

Česká republika se rozhodla na základě veřejné konzultace tak učinit, a to z toho důvodu, že z hlediska ochrany spotřebitele, rozvoje zahraničního obchodu i transparentní hospodářské soutěže na trhu platebních služeb je užitečné, aby byla pravidla pro všechny typy platebních transakcí pokud možno jednotná²³. Pojem platební prostředek je pak definován v § 2 odst. 1 písm. d) ZPS jako zařízení nebo soubor postupů dohodnutých mezi poskytovatelem a uživatelem²⁴, které jsou vztaženy k osobě uživatele a kterými uživatel dává platební příkaz. Jak debetní, tak kreditní karty tedy naplňují tuto definici, jelikož se jedná o personalizované zařízení, které umožňuje iniciaci platební transakce²⁵. ZPS nabyl účinnosti dnem 1. listopadu 2009. Pozdějšími předpisy, které mění původní znění ZPS, jsou ke dni sepsání této práce zákon č. 156/2010 Sb.²⁶, zákon č. 139/2011 Sb.²⁷, zákon č. 420/2011 Sb.²⁸ a zákon č. 37/2012 Sb.²⁹.

Velká Británie implementovala ustanovení Směrnice o platebních službách prostřednictvím Payment Services Regulations 2009/209, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „PSR“)³⁰. Ustanovení upravující práva a povinnosti související s poskytováním platebních služeb se nacházejí v části 6 PSR. Ust. 51 odst. 1 PSR definuje oblast působnosti části 6 PSR stejně jako Směrnice o platebních službách s tím rozdílem, že je navíc výslovně vyžadováno, aby příslušné platební služby byly poskytované

²³ Důvodová zpráva k návrhu ZPS, s. 17. Viz. Oficiální internetová stránka Ministerstva financí ČR. Důvodová zpráva MF - k návrhu zákona o platebním styku. Dostupné z: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/bankovnictvi_46316.html [ke dni 7.7.2012].

²⁴ Platebními prostředky spočívajícími v dohodnutém souboru postupů pak jsou např. osobní hesla, osobní identifikační čísla (tzv. PIN), jednorázová čísla používaná při iniciaci platebních transakcí (tzv. TAN) či aplikace internetového bankovníctví. Viz. Beran, J., Doležalová, D., Strnadel, D., Štěpánová, A. Zákon o platebním styku. Komentář. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2011, s. 20.

²⁵ Beran, J., Doležalová, D., Strnadel, D., Štěpánová, A. Zákon o platebním styku. Komentář. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2011, s. 20.

²⁶ Zákon č. 156/2010 Sb., kterým se mění zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, účinný od 5.6.2010.

²⁷ Zákon č. 139/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 284/2009 Sb., o platebním styku, ve znění zákona č. 156/2010 Sb., a některé další zákony, účinný od 27.5.2011.

²⁸ Zákon č. 420/2011 Sb., o změně některých zákonů v souvislosti s přijetím zákona o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, účinný od 1.1.2012.

²⁹ Zákon č. 37/2012 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s reformou dohledu nad finančním trhem v Evropské unii, účinný od 31.1.2012.

³⁰ Jelikož PSR lze přeložit jakožto předpisy o platebních službách, resp. nařízení o platebních službách, bude označení PSR jako celku pojímat PSR jako soubor jednotlivých nařízení, a tudíž na ně bude odkazováno v plurálu, tj. jako na ty předpisy o platebních službách, resp. ta nařízení o platebních službách. Tentýž princip bude pak v této práci použit i u CPDSR a FSDMR.

poskytovatelem plateb se sídlem ve Velké Británii. PSR jsou, stejně jako ZPS v případě České republiky, účinné od 1. listopadu 2009. S ohledem na skutečnost, že PSR byly již mnohokrát novelizovány, často v částech nesouvisejících s předmětem této práce, bude tato práce pracovat se zněním ke dni 7. července 2012 a pouze v odůvodněných případech poukáže na starší znění PSR.

Je nutno zdůraznit, že Směrnice o platebních službách, a návazně i ZPS a PSR, definuje termín „členský stát“ jako stát Evropské unie nebo jiný smluvní stát Dohody o Evropském hospodářském prostoru³¹. Pokud je tedy v této práci odkazováno na členské státy Evropské unie, jsou tím míněny také státy Island, Lichtenštejnsko a Norsko jako smluvní státy Dohody o Evropském hospodářském prostoru. Směrnice o platebních službách je dále dle svého čl. 86 směrnicí v režimu úplné harmonizace, což znamená, že členské státy nesmí ohledně harmonizovaných ustanovení zachovávat ani zavádět jiná ustanovení než ustanovení této směrnice, a tudíž se při její transpozici do svých právních řádů u institutů upravených touto směrnicí nemohou odchýlit od úpravy, která je obsažena ve směrnici, s výjimkou výslovně uvedených národních diskrecí³². Jak ovšem bude uvedeno dále v textu této práce, tato skutečnost nezabránila tomu, aby se předmětná právní úprava České republiky a Velké Británie nelišila i v ustanoveních nespádajících pod tyto výjimky.

Kongres Spojených států amerických přijal již v roce 1978 Electronic Fund Transfer Act (dále jen „EFTA“)³³, který dodnes tvoří základ právní úpravy týkající se elektronického převodu finančních prostředků v USA. EFTA je kodifikován jako část VI Consumer Credit Protection Act a lze jej nalézt v §§ 1693-1693r United States Code Annotated, konkrétně v jeho

³¹ § 2 odst. 2 písm. a) ZPS či preambule PSR.

³² Důvodová zpráva k návrhu ZPS, s. 1. Viz. Oficiální internetová stránka Ministerstva financí ČR. Důvodová zpráva MF - k návrhu zákona o platebním styku. Dostupné z: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/bankovnictvi_46316.html [ke dni 7.7.2012].

³³ S ohledem na skutečnost, že EFTA lze přeložit jakožto zákon o elektronickém převodu finančních prostředků, resp. zákon o převodu elektronických finančních prostředků, bude označení EFTA v této práci chápáno jako odkaz na ten zákon, a bude na něj tudíž odkazováno v mužském rodě. Stejně pojetí bude použito i v případech CCA a TILA v následujících kapitolách této práce.

hlavě 15³⁴. Kongres USA současně zmocnil výbor orgánu vykonávajícího pravomoci centrální banky USA³⁵ k vydání detailních pravidel k provedení cílů EFTA³⁶. Tento orgán následně vydal v roce 1979 Regulation E³⁷, kterou je možno nalézt v § 205 Code of Federal Regulations, konkrétně v jeho hlavě 12³⁸. Elektronický převod finančních prostředků dle EFTA zahrnuje, mimo jiné, také platby uskutečněné prostřednictvím debetních karet³⁹; oproti tomu platby uskutečněné prostřednictvím kreditních karet nespádají pod tento právní předpis a řídí se svým vlastním právním režimem⁴⁰. Oblast působnosti EFTA není ani v EFTA, ani v Regulation E nijak blíže specifikována. § 1693a(6) EFTA pouze stanoví, že elektronickým převodem finančních prostředků je třeba rozumět určitý převod finančních prostředků realizovaný prostřednictvím pokynu uděleného finanční instituci k provedení platby na účet či z účtu⁴¹. Finanční instituce je poté definována v § 1693a(8) EFTA jako, mimo jiné, státní či federální banka nebo spořitelna, u které je veden účet spotřebitele. Pokud tedy jakákoliv banka či spořitelna se sídlem v USA vydala spotřebiteli, který má u ní veden účet, debetní kartu, lze mít důvodně za to, že veškeré platební transakce provedené takovou debetní kartou budou spadat pod režim EFTA.

³⁴ United States Code Annotated, Title 15. Commerce and Trade, Chapter 41. Consumer Credit Protection, Subchapter VI. Electronic Fund Transfers.

³⁵ The Board of Governors of the Federal Reserve Board.

³⁶ Lawrence, L., Hull, B. Payment Systems (2009 - 2010) § 13:1. Dostupné z: <http://uk.westlaw.com> jako online databáze PAYSYST [ke dni 22.09.2010].

³⁷ Regulation E je možné přeložit jakožto Směrnici E, a z tohoto důvodu bude označení Regulation E v této práci chápáno jako odkaz na tu směrnici, a bude na ni tudíž odkazováno v ženském rodě. Obdobně bude chápáno označení Regulation Z v následujících kapitolách této práce.

³⁸ Code of Federal Regulations, Title 12. Banks and Banking, Chapter II. Federal Reserve System, Subchapter A. Board of Governors of the Federal Reserve System, Part 205. Electronic Fund Transfers (Regulation E).

³⁹ § 205.3(b)(5) Regulation E výslovně stanoví, že termín elektronický převod finančních prostředků zahrnuje i převody uskutečněné prostřednictvím debetních karet bez ohledu na skutečnost, byly-li tyto převody iniciovány prostřednictvím elektronického terminálu či nikoliv. Elektronickým terminálem je pak elektronické zařízení umožňující spotřebiteli iniciovat elektronický převod finančních prostředků, např. bankomat či platební terminál - § 205.2(h) Regulation E.

⁴⁰ § 1693a(2) EFTA definuje termín účet jako majetkový účet (jiný než příležitostný nebo nahodilý aktivní zůstatek na úvěrovém účtu), zřízený především pro osobní účely, rodinné účely nebo pro účely domácnosti.

⁴¹ Toto ustanovení dále specifikuje, jakým způsobem má být tento pokyn finanční instituci udělen, co se nepovažuje za elektronický převod finančních prostředků a je zde uveden i demonstrativní výčet elektronických převodů finančních prostředků.

Přestože Směrnice o platebních službách reguluje platby uskutečněné prostřednictvím debetních i kreditních karet v členských státech Evropské unie⁴², tato kapitola se zabývá pouze platbami uskutečněnými prostřednictvím debetních karet. Důvodem je skutečnost, že platby uskutečněné prostřednictvím kreditních karet jsou předmětem další právní regulace. Specifika právní úpravy plateb uskutečněných prostřednictvím kreditních karet budou rozebrána v následující kapitole.

Zatímco EFTA a Regulation E upravují pouze elektronické převody finančních prostředků uskutečněné spotřebiteli⁴³, Směrnice o platebních službách, ZPS a PSR regulují platební služby obecně. Tato práce se bude nicméně zabírat platebními službami dle Směrnice o platebních službách, ZPS a PSR pouze z pohledu spotřebitele. Termín spotřebitel je v § 1693a.5 EFTA definován jako fyzická osoba. Oproti tomu čl. 4 bod 11 Směrnice o platebních službách definuje spotřebitele jako fyzickou osobu, která při smlouvách o platebních službách, na něž se Směrnice o platebních službách vztahuje, jedná za účelem, který nespadá do její obchodní, podnikatelské nebo profesní činnosti⁴⁴. Tato práce bude nadále používat termín spotřebitel ve smyslu definovaném ve Směrnici o platebních službách, pokud nebude výslovně uvedeno jinak.

Možnost smluvních stran změnit svojí dohodou svá práva a povinnosti specifikované ve výše uvedených právních předpisech je taktéž omezena. Čl. 51 Směrnice o platebních službách stanoví, že se strany mohou dohodnout, že určitá ustanovení hlavy IV Směrnice o platebních službách, vyjmenovaná v tomto článku, se zcela nebo zčásti nepoužijí; toto pravidlo ovšem neplatí v případech, kdy je uživatelem platebních služeb spotřebitel⁴⁵. Jak uvádí důvodová zpráva k ZPS⁴⁶, důvodem zvýšené

⁴² Ná vazně ZPS upravuje platby uskutečněné prostřednictvím debetních i kreditních karet v České republice a PSR platby uskutečněné prostřednictvím debetních i kreditních karet ve Velké Británii.

⁴³ § 1693 EFTA, resp. § 205.1 Regulation E.

⁴⁴ Tuto definici spotřebitele doslovně používá i ust. 2 odst. 1 PSR, zatímco ZPS v § 2 odst. 3 písm. c) volí jiná slova, i když smysl zůstává zachován (spotřebitelem je fyzická osoba, která uzavírá smlouvu s poskytovatelem nebo s ním jinak jedná mimo rámec své podnikatelské činnosti anebo mimo rámec samostatného výkonu svého povolání).

⁴⁵ Stejně pravidlo je obsaženo v ust. 51 odst. 3 PSR a v § 75 odst. 3 ZPS.

ochrany této kategorie uživatelů je potřeba ochrany slabší smluvní strany, která v zásadě nemá možnost s dokonalou znalostí věci posoudit skutečné výhody a případná rizika odchylné smluvní úpravy. Práva a povinnosti související s poskytováním platebních služeb tedy v členských státech Evropské unie nemohou být změněny dohodou smluvních stran v případech, kdy jednou ze smluvních stran je spotřebitel, pokud to není výslovně dovoleno Směrnicí o platebních službách, resp. příslušným právním předpisem členského státu Evropské unie. Dle čl. 86 odst. 3 Směrnice o platebních službách se však poskytovatelé plateb mohou rozhodnout poskytnout spotřebitelům výhodnější podmínky. ZPS ve svém § 75 odst. 2 dále uvádí jiné specifické případy, za kterých se smluvní strany mohou dohodnout na odchýlení se od této právní úpravy. Jde o možnost smluvních stran odchýlit se od určitých, v tomto článku vyjmenovaných ustanovení ZPS⁴⁷ v případě platebních transakcí s mimounijním prvkem⁴⁸. V této souvislosti stojí za zmínku skutečnost, že výčet těchto ustanovení se liší od výčtu ustanovení, od kterých se mohou smluvní strany odchýlit, pokud není uživatelem platebních služeb spotřebitel, a to z toho důvodu, že aplikace těchto ustanovení by mohla být ve vztahu k mimounijnímu zahraničí problematická, neboť poskytovatelé plateb se v tomto případě nemohou spolehnout na odpovídající chování svých zahraničních smluvních partnerů⁴⁹. ZPS pak s účinností od 27.5.2011⁵⁰ výslovně stanovil, že poskytovatel plateb a uživatel se nemohou dohodou odchýlit od ustanovení hlavy I části čtvrté ZPS v neprospěch uživatele, pokud ZPS nestanoví

⁴⁶ Důvodová zpráva k návrhu ZPS, s. 17. Viz. Oficiální internetová stránka Ministerstva financí ČR. Důvodová zpráva MF - k návrhu zákona o platebním styku. Dostupné z: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/bankovnictvi_46316.html [ke dni 7.7.2012].

⁴⁷ Tato ustanovení se týkají zejména lhůt pro provedení platebních transakcí, odpovědnosti poskytovatele plateb a informační povinnosti, viz. Beran, J., Doležalová, D., Strnadel, D., Štěpánová, A. Zákon o platebním styku. Komentář. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2011, s. 346.

⁴⁸ Jde o případy, které spadají do oblasti působnosti hlavy I části čtvrté ZPS, ale nikoliv do oblasti působnosti hlavy IV Směrnice o platebních službách, konkrétně pak o případy platebních služeb, které jsou poskytovatelem plateb příjemce nebo poskytovatelem plateb plátce prováděny v jiném než členském státě Evropské unie, a o případy platebních transakcí v měně, která není měnou členského státu Evropské unie.

⁴⁹ Důvodová zpráva k návrhu ZPS, s. 17. Viz. Oficiální internetová stránka Ministerstva financí ČR. Důvodová zpráva MF - k návrhu zákona o platebním styku. Dostupné z: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/bankovnictvi_46316.html [ke dni 7.7.2012].

⁵⁰ Ode dne účinnosti zákona č. 139/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 284/2009 Sb., o platebním styku, ve znění zákona č. 156/2010 Sb., a některé další zákony.

jinak⁵¹. Jelikož ovšem ustanovení § 75 odst. 2 stanoví jinak, je možné se v těchto případech dohodou mezi poskytovatelem plateb a uživatelem odchýlit v neprospěch uživatele. Dohoda smluvních stran, která by se odchylovala od zákona, ačkoliv to zákon zakazuje, je v případech, kdy je smluvní stranou spotřebitel, absolutně neplatná⁵². § 120 odst. 3 původního znění ZPS dále stanovil, že poskytovatel plateb a spotřebitel se mohou dohodnout na podmínkách a rozsahu odpovědnosti poskytovatele plateb podle tohoto dílu, které jsou pro spotřebitele výhodnější podle obecné právní úpravy. Toto ustanovení bylo ovšem ze ZPS vypuštěno zákonem č. 139/2011 Sb.⁵³ s tím, že se stalo nadbytečným v důsledku nové formulace § 75 odst. 1 ZPS⁵⁴. Obdobně jako PSR ani EFTA neumožňuje, aby jakákoliv dohoda mezi spotřebitelem a jinou osobou obsahovala ustanovení, které by spotřebitele zbavovalo jakéhokoliv práva či žalobního důvodu přiznaného mu na základě EFTA. Na druhou stranu dohoda, která by spotřebiteli přiznávala rozsáhlejší práva, prostředky nápravy či více ochrany, než mu na základě EFTA přísluší, je výslovně dovolena⁵⁵.

Pokud máme shrnout otázku působnosti jednotlivých právních režimů, pak lze konstatovat, že nejjednodušší situace je v případě EFTA. Aby totiž příslušná platební transakce spadala pod režim EFTA, postačí, aby příslušná fyzická osoba, bez ohledu na to, zda-li pochází, žije či platební transakci provádí v USA, Velké Británii či České republice, měla veden účet, ke kterému má vydánu debetní kartu, u jakékoliv banky či spořitelny se sídlem v USA. V případě České republiky a Velké Británie je třeba rozlišovat případy, kdy příslušná fyzická osoba jedná v rámci své podnikatelské činnosti nebo samostatného výkonu svého povolání. V takovém případě se totiž na příslušnou platební transakci režim ZPS,

⁵¹ § 75 odst. 1 ZPS.

⁵² Beran, J., Doležalová, D., Strnadel, D., Štěpánová, A. Zákon o platebním styku. Komentář. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2011, s. 345.

⁵³ Zákon č. 139/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 284/2009 Sb., o platebním styku, ve znění zákona č. 156/2010 Sb., a některé další zákony, účinný od 27.5.2011.

⁵⁴ Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 139/2011 Sb., s. 17.

⁵⁵ § 1693I EFTA.

resp. PSR nepoužije⁵⁶. Podmínkou příslušnosti úplného právního režimu ZPS v České republice a režimu PSR ve Velké Británii je skutečnost, aby příslušná fyzická osoba neuskutečňovala platební transakce v měně, která není měnou členského státu Evropské unie, resp. skutečnost, aby nešlo o platební transakci se subjektem, jehož poskytovatel plateb provádí tuto platební transakci v jiném než členském státě Evropské unie. V takovém případě hrozí riziko, že se tato platební transakce sice bude obecně řídit režimem ZPS, ale s odchylkami dohodnutými stranami⁵⁷, resp. že se vůbec nebude řídit režimem PSR⁵⁸.

Jelikož se autor v této kapitole odkazuje na množství právních předpisů, z nichž každý používá poněkud odlišnou terminologii pro totéž, usiluje tato práce o eliminaci těchto terminologických nejasností tím, že v této kapitole bude používat termín „spotřebitel“ namísto termínu plátce a termínu uživatel platebních služeb dle Směrnice o platebních službách, ZPS a PSR; termín „poskytovatel platby“ namísto termínu poskytovatel platební služby dle Směrnice o platebních službách, ZPS a PSR a termínu finanční instituce dle EFTA; termín „platební transakce“ namísto termínu platební služba dle Směrnice o platebních službách, ZPS a PSR a termínu elektronický převod finančních prostředků dle EFTA; a konečně termín „debetní karta“ namísto termínu platební prostředek dle Směrnice o platebních službách, ZPS a PSR a termínu přístupové zařízení dle EFTA.

A.II. Autorizace platebních transakcí uskutečněných prostřednictvím debetních karet

Jedním z nejvýznamnějších právních institutů ochrany spotřebitele v oblasti online plateb uskutečněných prostřednictvím debetních karet je

⁵⁶ Toto je třeba odlišit od režimu EFTA, kde je nezbytné, aby byl příslušný účet zřízen především pro osobní účely, rodinné účely nebo pro účely domácnosti, tzn. nezkoumá se zde účel příslušné platební transakce, ale účel(y), pro který byl příslušný účet zřízen.

⁵⁷ Seznam těchto možných odchylek je uveden v § 75 odst. 2 ZPS.

⁵⁸ To platí taktéž v případě, že sice oba poskytovatelé plateb provádí tuto platební transakci ve členském státě Evropské unie, ale ani jeden z nich nemá sídlo ve Velké Británii.

tzv. autorizace platebních transakcí spočívající v tom, že každá taková platební transakce musí být autorizována.

Směrnice o platebních službách ve svém čl. 54 odst. 1 stanoví, že platební transakce se považuje za autorizovanou pouze v případě, že spotřebitel dal souhlas s provedením platební transakce. PSR mají v ust. 55 odst. 1 shodnou úpravu, zatímco § 98 odst. 1 ZPS uvádí, že platební transakce je autorizována, jestliže k ní spotřebitel dal souhlas, nestanoví-li jiný právní předpis jinak. Z výše uvedeného vyplývá, že platební transakce v České republice se považuje za autorizovanou i v případě, že k ní spotřebitel nedal souhlas, pokud tak stanoví jiný právní předpis; jako příklad ZPS uvádí § 307 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění pozdějších předpisů, který upravuje výkon rozhodnutí příkázáním pohledávky z účtu u peněžního ústavu⁵⁹. V ostatních případech je třeba, aby k platební transakci dal souhlas buď spotřebitel, anebo zástupce spotřebitele⁶⁰, jinak by nebylo možno takovou platební transakci považovat za autorizovanou. Pokud se tedy v obchodních podmínkách poskytovatelů plateb vyskytne ustanovení, na jehož základě jakékoliv použití debetní karty bez dalšího znamená, že příslušná platební transakce je autorizována, jedná se o ustanovení v rozporu se zákonem, a tudíž absolutně neplatné⁶¹. Souhlas s provedením platební transakce může být spotřebitelem dán až následně po jejím provedení pouze v případě, že se na tom spotřebitel a poskytovatel platby předem dohodli; ve všech ostatních případech musí být souhlas dán před provedením platební transakce. Souhlas s provedením platební transakce nebo řady platebních

⁵⁹ Mezi další případy je možno zařadit příkaz k výplatě z účtu povinného při výkonu rozhodnutí dle § 320b – 320h téhož zákona, výplatu vkladu z vkladní knížky oprávněnému dle 334 odst. 1 téhož zákona či oprávněné zúčtování dle § 20c zákona č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění ozděných předpisů, či dle § 13b zákona č. 87/1995 Sb., o spořitelních a úvěrních družstvech a některých opatřeních s tím souvisejících, ve znění pozdějších předpisů. Beran, J., Doležalová, D., Strnadel, D., Štěpánová, A. Zákon o platebním styku. Komentář. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2011, s. 467.

⁶⁰ Tj. osoba oprávněná tak učinit na základě zákona nebo zmocnění spotřebitele, např. osoba oprávněná nakládat s peněžními prostředky na běžném účtu dle § 710 odst. 2 zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku, ve znění pozdějších předpisů. Blíže viz. Beran, J., Doležalová, D., Strnadel, D., Štěpánová, A. Zákon o platebním styku. Komentář. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2011, s. 466.

⁶¹ Beran, J., Doležalová, D., Strnadel, D., Štěpánová, A. Zákon o platebním styku. Komentář. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2011, s. 466.

transakcí⁶² musí být dán spotřebitelem ve formě (např. ústně, písemně, konkludentně) a v souladu s postupem dohodnutým mezi spotřebitelem a poskytovatelem platby⁶³. Pokud takový souhlas s provedením platební transakce schází, bude platební transakce považována za neautorizovanou. Za účelem odstranění pochybností § 98 odst. 2 ZPS uvádí, že souhlas s provedením platební transakce lze udělit i prostřednictvím debetní karty.

Na rozdíl od unijní právní úpravy § 1693a(11) EFTA přímo definuje, co se považuje za neautorizovanou platební transakci. Neautorizovaná platební transakce je obecně definovaná jako platební transakce z účtu spotřebitele iniciovaná osobou odlišnou od spotřebitele, která k tomu nemá „účinné oprávnění“⁶⁴ a od které spotřebitel nezíská žádný užitek. Z této obecné definice ale existují výjimky. Za neautorizovanou platební transakci ovšem nebude považována především platební transakce iniciovaná s podvodným úmyslem spotřebitelem či osobou jednající v součinnosti se spotřebitelem. Termín neautorizovaná platební transakce dále nezahrnuje platební transakce iniciované osobou odlišnou od spotřebitele, které byla poskytnuta karta nebo jiný prostředek přístupu k účtu spotřebitele, a to tímto spotřebitelem, za předpokladu, že tento spotřebitel neoznámil poskytovateli platby, že platební transakce provedené touto osobou odlišnou od spotřebitele již nadále nejsou autorizovány. Jakákoliv platební transakce iniciovaná poskytovatelem platby nebo jeho zaměstnancem je taktéž vyloučena z definice neautorizované platební transakce⁶⁵. Na druhou stranu se za neautorizované platební transakce považují platební transakce uskutečněné prostřednictvím debetní karty, která byla získána prostřednictvím loupeže, stejně jako platební transakce, ve kterých

⁶² Souhlas udělený v rámci trvalého příkazu k úhradě, souhlas s opakovaným inkasem apod. Beran, J., Doležalová, D., Strnadel, D., Štěpánová, A. Zákon o platebním styku. Komentář. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2011, s. 468.

⁶³ Čl. 54 odst. 2 a 4 Směrnice o platebních službách, § 98 odst. 2 a 3 ZPS a ust. 55 odst. 2 PSR.

⁶⁴ V originále „actual authority“.

⁶⁵ § 205.2(m)(3) Regulation E. Na tomto místě je vhodné zmínit, že EFTA definuje tento důvod odlišně, a to jako „platební transakci spočívající v chybě způsobené poskytovatelem platby“.

figurovala debetní karta, která byla získána „pomocí podvodného podnětu“⁶⁶.

Rozdíl v pojetí autorizace platebních transakcí v České republice a ve Velké Británii spočívá v tom, že zatímco ve Velké Británii může být platební transakce autorizována pouze spotřebitelem, v České republice souhlasu spotřebitele není třeba v případech, kdy tak stanoví jiný právní předpis. Odlišnost legislativního přístupu USA k tomuto tématu lze nalézt zejména ve skutečnosti, že platební transakce může být autorizována i osobou odlišnou od spotřebitele, pokud taková osoba disponuje účinným oprávněním k iniciování platební transakce a spotřebitel od ní získá nějaký užitek nebo jí sám poskytnul debetní kartu. Tento rozdíl mezi unijním a americkým pojetím autorizace platebních transakcí sebou přináší významné důsledky jak v oblasti povinností spotřebitele, které budou podrobně rozebrány ve čtvrté podkapitole této kapitoly, tak v oblasti odpovědnosti za neautorizované platební transakce, kterým je věnována pátá podkapitola této kapitoly.

A.III. Omezení při používání debetních karet

Dalším prostředkem souvisejícím s ochranou spotřebitele v oblasti online plateb uskutečněných prostřednictvím debetních karet je oprávnění poskytovatele plateb zablokovat debetní kartu. Toto právo poskytovatele plateb úzce souvisí s tzv. systémy monitorujícími podvodné transakce⁶⁷, které poskytovatelé plateb používají k identifikování a odmítnutí potenciálně podvodných transakcí, a to s vědomím existence rizika zneprátení si spotřebitelů v případech, kdy dojde k odmítnutí transakcí, u kterých se prokáže, že nejsou podvodné⁶⁸. Oprávnění poskytovatele plateb zablokovat debetní kartu je v členských státech Evropské unie upraveno

⁶⁶ V originále „through fraudulent inducement“. Blíže viz. Lawrence, L., Hull, B. Payment Systems (2009 - 2010) § 13: 57. Dostupné z: <http://uk.westlaw.com> jako online databáze PAYSYST [ke dni 22.09.2010].

⁶⁷ V originále „fraud detection systems“.

⁶⁸ Welch, P. Internet card fraud: the scale of the challenge. E-Finance & Payments Law & Policy, 2008, č. 12, s. 11.

čl. 55 Směrnice o platebních službách. Poskytovatel platby má právo zablokovat debetní kartu⁶⁹ pouze v případě, že se tak dohodl se spotřebitelem ve smlouvě. Toto oprávnění navíc může být vykonáno pouze na základě objektivně opodstatněných důvodů souvisejících s bezpečností debetní karty nebo s podezřením na neautorizované či podvodné použití debetní karty⁷⁰. Příkladem těchto důvodů jsou platební transakce v neobvyklé výši, platební transakce uskutečněné na neobvyklém místě či v neobvyklém městě, platební transakce provedené v rychlém sledu, opakované nesprávné zadání osobního identifikačního čísla (dále jen „PIN“), počítačové pirátství či technická porucha systému, pokud je tímto ohrožena bezpečnost debetní karty⁷¹. Poskytovatel platby musí také spotřebitele informovat o svém úmyslu zablokovat debetní kartu, a to pokud možno v předstihu, stejně jako o důvodech zablokování⁷². Oprávnění poskytovatele platby zablokovat debetní kartu není ovšem časově neomezené. Poskytovatel platby je povinen debetní kartu odblokovat nebo ji nahradit novou, jakmile důvody pro její zablokování pominou⁷³. Navíc v případech, kdy je pro účely dání souhlasu s uskutečněním platební transakce použita specifická debetní karta, jako je tomu v případech online plateb uskutečněných prostřednictvím debetních karet, se spotřebitel a poskytovatel plateb mohou dohodnout na výdajových limitech pro platební transakce provedené touto debetní kartou v průběhu určitého

⁶⁹ Blokací debetní karty se rozumí takový postup poskytovatele plateb, jehož výsledkem je skutečnost, že debetní karta nemůže být nadále používána ke svému účelu. Příkladem je nevrácení debetní karty při výběru hotovosti z bankomatu. Beran, J., Doležalová, D., Strnadel, D., Štěpánová, A. Zákon o platebním styku. Komentář. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2011, s. 472.

⁷⁰ Tyto důvody uvádí jak čl. 55 odst. 2 Směrnice o platebních službách, tak ust. 56 odst. 2 PSR. § 100 odst. 1 ZPS ovšem uvádí, že poskytovatel platby může zablokovat debetní kartu, dovoluje-li to smlouva, z důvodu bezpečnosti debetní karty, zejména při podezření na neautorizované nebo podvodné použití debetní karty. V právní úpravě České republiky tedy chybí požadavek objektivní opodstatněnosti důvodu, na základě kterého by mělo dojít k zablokování debetní karty.

⁷¹ Beran, J., Doležalová, D., Strnadel, D., Štěpánová, A. Zákon o platebním styku. Komentář. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2011, s. 472 - 473.

⁷² Čl. 55 odst. 3 Směrnice o platebních službách, § 100 odst. 2 ZPS a ust. 56 odst. 3, 4 a 5 PSR. Tato ustanovení také definují situace, kdy poskytovatel platby uvedenou povinnost nemá. Jde o případy, kdy by poskytnutí těchto informací ohrozilo objektivně opodstatněné bezpečnostní důvody nebo kdy je to zakázáno jinými právními předpisy. ZPS namísto textu první výjimky používá textaci „...jestliže by poskytnutí těchto informací mohlo zmařit účel zablokování platebního prostředku“. I v tomto případě tedy lze říci, že slova zvolená českým zákonodárcem poskytují poskytovateli platby větší prostor k obejití uvedené povinnosti.

⁷³ Čl. 55 odst. 4 Směrnice o platebních službách, § 100 odst. 3 ZPS a ust. 56 odst. 6 PSR.

období⁷⁴. Pokud poskytovatel plateb nerespektuje ve výše uvedeném případě dohodnutý výdajový limit a platební transakci provede, považuje se tato platební transakce za neautorizovanou, a to i v případě, že k ní spotřebitel skutečně dal souhlas; tento souhlas totiž nebyl udělen dohodnutým způsobem, a tudíž účinně⁷⁵.

Legislativní přístup USA k omezením při používání debetních karet se liší od výše popsaného unijního přístupu. Poskytovatel platby je povinen sdělit spotřebiteli, mimo jiné, veškerá omezení týkající se jak četnosti, tak finanční hodnoty platebních transakcí, a to nejpozději před tím, než je uskutečněna první platební transakce týkající se určitého bankovního účtu spotřebitele⁷⁶. Toto sdělení přitom musí být napsáno snadno pochopitelným jazykem. Podle § 205.7(b)(4) Regulation E nicméně nemusí být detaily těchto omezení spotřebiteli sděleny, pokud je důvěrnost těchto informací nevyhnutelná k zachování bezpečnosti systému platebních transakcí.

Na základě výše uvedeného lze konstatovat, že právní úprava týkající se omezení při používání debetních karet v České republice a ve Velké Británii je velmi podobná s tím rozdílem, že poskytovatelé plateb v České republice nejsou povinni reflektovat objektivní opodstatněnost důvodu pro zablokování debetní karty či pro nesplnění povinnosti informovat spotřebitele o takovém zablokování. Specifikum právní úpravy týkající se omezení při používání debetních karet v USA spočívá v tom, že tato omezení může poskytovatel platby použít i v případech, kdy se na tom se spotřebitelem ve smlouvě nedohodnul; postačí, pokud jej o tom do určitého časového okamžiku jednostranně informuje. Společným rysem všech tří právních úprav popsaných výše je skutečnost, že spotřebitel musí být informován o omezeních při používání debetních karet poskytovatelem platby před jejich uskutečněním. Z tohoto pravidla ovšem existují obecně formulované výjimky týkající se bezpečnosti, které zeslabují pozici

⁷⁴ Čl. 55 odst. 1 Směrnice o platebních službách, § 99 ZPS a ust. 56 odst. 1 PSR.

⁷⁵ Beran, J., Doležalová, D., Strnadel, D., Štěpánová, A. Zákon o platebním styku. Komentář. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2011, s. 470.

⁷⁶ § 1693c(a)(3) EFTA.

spotřebitele, jelikož si lze stěží představit, jakým způsobem by bylo v praxi spotřebitelem kontrolováno jejich naplnění.

A.IV. Povinnosti týkající se debetních karet

Každý poskytovatel plateb vydávající debetní karty v členském státě Evropské unie má další povinnosti, které je povinen dodržovat a které jsou uvedeny v čl. 57 Směrnice o platebních službách, resp. § 102 ZPS a ust. 58 PSR. Takový poskytovatel plateb je především povinen zajistit, aby personalizované bezpečnostní prvky debetní karty nebyly přístupné nikomu jinému než spotřebiteli oprávněnému používat danou debetní kartu⁷⁷, a to zejména při zasílání personalizovaných bezpečnostních prvků spotřebiteli, při zadávání platební transakce spotřebitelem a při uchovávání těchto prvků ve vnitřních systémech poskytovatele plateb⁷⁸. Personalizovanými bezpečnostními prvky debetní karty se rozumí údaje, které poskytovatel plateb přidělil spotřebiteli, aby se jejich prostřednictvím spotřebitel identifikoval při používání debetní karty, přičemž tyto údaje nejsou známy jiným osobám než spotřebiteli⁷⁹. Poskytovatel plateb vydávající debetní karty nese dle čl. 57 odst. 2 Směrnice o platebních službách, § 102 odst. 2 ZPS a ust. 58 odst. 2 PSR také riziko spojené se zasláním a doručením⁸⁰ debetní karty nebo jakýchkoliv jejích personalizovaných bezpečnostních prvků spotřebiteli. Poskytovatel plateb vydávající debetní karty je dále povinen zajistit, aby spotřebiteli byly k dispozici vhodné prostředky

⁷⁷ Čl. 57 odst. 1 písm. a) Směrnice o platebních službách; § 102 odst. 1 písm. a) ZPS hovoří o “držiteli”, zatímco ust. 58 odst. 1 písm. a) PSR hovoří výslovně o “spotřebiteli, kterému byla debetní karta vydána”.

⁷⁸ Beran, J., Doležalová, D., Strnadel, D., Štěpánová, A. Zákon o platebním styku. Komentář. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2011, s. 482.

⁷⁹ Beran, J., Doležalová, D., Strnadel, D., Štěpánová, A. Zákon o platebním styku. Komentář. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2011, s. 477. Tamtéž se jako příklad personalizovaného bezpečnostního prvku debetní karty uvádí PIN, přístupové heslo do internetového bankovníctví či elektronický podpis s tím, že personalizovaným bezpečnostním prvkem debetní karty naopak není např. číslo účtu, číslo debetní karty, údaj o době platnosti uvedený na debetní kartě či tzv. CVV/CVC kód, jelikož tyto údaje jsou z povahy věci přístupné jiným osobám.

⁸⁰ Beran, J., Doležalová, D., Strnadel, D., Štěpánová, A. Zákon o platebním styku. Komentář. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2011, s. 486 blíže rozebírá, kterým okamžikem dojde k doručení. Dochází k závěru, že zásilku je třeba považovat za doručenou v okamžiku, kdy se dostane do dispoziční sféry spotřebitele, tedy i v okamžiku, kdy si spotřebitel zásilku nevyzvednul, přičemž ta se považuje za doručenou.

umožňující kdykoli učinit oznámení o ztrátě, odcizení, zneužití nebo neautorizovaném použití debetní karty, stejně jako požádat o odblokování debetní karty zablokované poskytovatelem plateb⁸¹. Poskytovatel plateb vydávající debetní karty je také povinen zabránit jakémukoli užití debetní karty, jakmile bylo spotřebitelem učiněno výše uvedené oznámení⁸². Čl. 57 odst. 1 písm. b) Směrnice o platebních službách pak stanoví, že poskytovatel plateb je povinen zdržet se zasílání nevyžádaných debetních karet, s výjimkou případů, kdy je potřeba vyměnit debetní kartu spotřebiteli již dříve vydanou⁸³.

Spotřebitel oprávněný používat debetní kartu je ovšem také povinen dodržovat povinnosti, které jsou specifikovány v čl. 56 Směrnice o platebních službách, resp. § 101 ZPS a ust. 57 PSR. Takový spotřebitel je především povinen používat debetní kartu v souladu se smlouvou, resp. s podmínkami, které upravují její vydávání a používání, a také bez zbytečného odkladu⁸⁴ po zjištění oznámit poskytovateli plateb nebo osobě jím určené ztrátu, odcizení, zneužití⁸⁵ nebo neautorizované použití debetní karty⁸⁶. Dokud tedy spotřebitel nezjistí výše uvedené skutečnosti, oznamovací povinnost mu nevzniká, a to ani v případě, kdy je zjistit měl a mohl⁸⁷. Spotřebitel oprávněný používat debetní kartu je dále na základě čl. 56 odst. 2 Směrnice o platebních službách, § 101 písm. a) ZPS a ust. 57

⁸¹ Jelikož tyto prostředky musí být vhodné a nepřetržitě dostupné, v praxi připadá v úvahu zřízení nepřetržitě telefonní linky, resp. webové aplikace přístupné přes internet, jelikož zřízení kontaktního místa, a to i nepřetržitě přístupného, by požadavek vhodnosti nesplnilo. Beran, J., Doležalová, D., Strnadel, D., Štěpánová, A. Zákon o platebním styku. Komentář. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2011, s. 484.

⁸² Čl. 57 odst. 1 Směrnice o platebních službách, § 102 odst. 1 písm. e) ZPS a ust. 58 odst. 1 PSR.

⁸³ Obdobně § 102 odst. 1 písm. b) ZPS a ust. 58 odst. 1 písm. b) PSR, které hovoří o povinnosti "nevydat nevyžádanou debetní kartu, nejedná-li se o náhradu za dříve vydanou debetní kartu". Příkladem takové debetní karty může být debetní karta, která byla zablokována, či debetní karta, jejíž doba platnosti již uplynula. Beran, J., Doležalová, D., Strnadel, D., Štěpánová, A. Zákon o platebním styku. Komentář. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2011, s. 483, kde je taktéž blíže rozvedena otázka použitelnosti tohoto zákazu na zasílání neaktivovaných debetních karet.

⁸⁴ K dodržení lhůty bez zbytečného odkladu blíže viz. Beran, J., Doležalová, D., Strnadel, D., Štěpánová, A. Zákon o platebním styku. Komentář. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2011, s. 479, kde se uvádí, že v zahraniční judikatuře bylo prodloužení v délce jedné a půl hodiny shledáno příliš dlouhým.

⁸⁵ Příkladem zneužití debetní karty je neoprávněné zkopírování údajů z debetní karty (tzv. skimming). Beran, J., Doležalová, D., Strnadel, D., Štěpánová, A. Zákon o platebním styku. Komentář. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2011, s. 479.

⁸⁶ Čl. 56 odst. 1 Směrnice o platebních službách, § 101 ZPS a ust. 57 odst. 1 PSR.

⁸⁷ Beran, J., Doležalová, D., Strnadel, D., Štěpánová, A. Zákon o platebním styku. Komentář. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2011, s. 479.

odst. 2 PSR povinen okamžitě poté, co obdrží debetní kartu, přijmout veškerá přiměřená opatření na ochranu personalizovaných bezpečnostních prvků debetní karty⁸⁸. Přiměřenost těchto opatření je třeba posuzovat s ohledem na okolnosti konkrétního případu⁸⁹.

Povaha povinností týkajících se debetních karet, a to jak spotřebitele, tak poskytovatele plateb vydávajícího debetní karty, je v USA odlišná. EFTA a Regulation E obsahují ustanovení, která upravují povinnosti poskytovatele plateb související s jeho oprávněním vydávat přístupové zařízení, které je nezbytné k iniciování platební transakce⁹⁰. Definice přístupového zařízení je obsažena v § 205.2(a)(1) Regulation E a zahrnuje kartu, kód nebo jiný prostředek umožňující přístup k účtu spotřebitele, který může být spotřebitelem použit za účelem iniciování platebních transakcí. Spotřebitel může být shledán zodpovědným za neautorizované platební transakce pouze za předpokladu, že platební transakce byla iniciována prostřednictvím debetní karty, která byla akceptována spotřebitelem, nikoliv jednoduše vydána poskytovatelem plateb bez předchozího požadavku spotřebitele⁹¹. Debetní karta se stane akceptovanou debetní kartou, pokud si ji spotřebitel vyžádá a obdrží ji nebo ji podepíše nebo ji použije nebo oprávní někoho jiného k jejímu použití za účelem převodu peněz mezi účty nebo získání peněz, zboží či služeb⁹². Pokud spotřebitel požádá o validaci nevyžádané debetní karty nebo pokud spotřebitel obdrží debetní kartu jako náhradu za již akceptovanou debetní kartu, stane se také tato debetní karta akceptovanou debetní kartou⁹³. Poskytovatel plateb je dále povinen sdělit spotřebiteli telefonní číslo a adresu osoby, kterou má spotřebitel informovat, pokud je názoru, že byla

⁸⁸ Čl. 56 odst. 2 Směrnice o platebních službách, § 101 písm. a) ZPS a ust. 57 odst. 2 PSR.

⁸⁹ Příkladem nepřiměřeného požadavku dle zahraniční judikatury je požadavek, aby si spotřebitel po celou dobu používání debetní karty pamatoval PIN bez toho, aby si jej mohl poznamenat, či požadavek, aby spotřebitel při zadávání PIN při výběru z bankomatu zakrýval klávesnici rukou, pokud v konkrétním případě nejsou patrné žádné podezřelé okolnosti. Beran, J., Doležalová, D., Strnaděl, D., Štěpánová, A. Zákon o platebním styku. Komentář. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2011, s. 477.

⁹⁰ Lawrence, L., Hull, B. Payment Systems (2009 - 2010) § 13:15. Dostupné z: <http://uk.westlaw.com> jako online databáze PAYSYST [ke dni 22.09.2010].

⁹¹ Lawrence, L., Hull, B. Payment Systems (2009 - 2010) § 13:15. Dostupné z: <http://uk.westlaw.com> jako online databáze PAYSYST [ke dni 22.09.2010].

⁹² § 205.2(a)(2) Regulation E.

⁹³ § 205.2(a)(2) Regulation E.

nebo mohla být uskutečněna neautorizovaná platební transakce⁹⁴. Poskytovatel plateb je v USA navíc povinen poskytovat každému spotřebiteli pravidelný výpis z každého účtu spotřebitele v písemné formě⁹⁵.

Co se týče povinností týkajících se debetních karet, je důležité zdůraznit skutečnost, že spotřebitelé v členských státech Evropské unie jsou povinni přijmout veškerá přiměřená opatření na ochranu personalizovaných bezpečnostních prvků svých debetních karet, stejně jako skutečnost, že jsou oprávněni používat své debetní karty pouze v souladu se smlouvou, resp. s podmínkami, které upravují jejich vydávání a používání. Pokud tedy smlouva či tyto podmínky znemožňují používání debetní karty osobou odlišnou od spotřebitele, spotřebitel nemůže takovéto použití debetní karty legalizovat, s výjimkami uvedenými výše. Na rozdíl od tohoto přístupu spotřebitel v USA může oprávnit kohokoliv k použití jeho debetní karty. Spotřebitel v USA také není povinen dodržovat jakékoliv povinnosti týkající se ochrany personalizovaných bezpečnostních prvků své debetní karty. Tyto povinnosti týkající se debetních karet významně ovlivňují odpovědnost spotřebitele za neautorizované platební transakce, jak bude demonstrováno v následující podkapitole.

A.V. Odpovědnost za neautorizované platební transakce uskutečněné prostřednictvím debetních karet

Otázka zásadního významu jak pro spotřebitele, tak pro poskytovatele online plateb uskutečněných prostřednictvím debetních karet je, kdo bude shledán odpovědným za neautorizované platební transakce. Odpověď na tuto otázku je zřejmě nejvýznamnějším právním aspektem ochrany spotřebitele v oblasti online plateb uskutečněných prostřednictvím debetních karet. Jak bude tato odpověď znít, závisí samozřejmě na tom, jak právo určitého státu tuto otázku upravuje.

⁹⁴ § 1693c(a)(2) EFTA.

⁹⁵ § 1693d(a) a (c) EFTA. Za písemnou formu se dle § 205.4(a)(1) Regulation E považuje i forma elektronická.

A.V.1. Žádná odpovědnost spotřebitele za neautorizované platební transakce uskutečněné prostřednictvím debetních karet

A.V.1.a) Česká republika

Směrnice o platebních službách definuje dva typy neautorizovaných platebních transakcí, za které spotřebitel nenese žádnou odpovědnost za předpokladu, že nejednal podvodně. Dle čl. 61 odst. 4 Směrnice o platebních službách, resp. § 116 odst. 2 písm. a) ZPS spotřebitel nenese žádné finanční následky vyplývající z použití ztracené, odcizené nebo zneužití debetní karty poté, co oznámil její ztrátu, odcizení nebo zneužití poskytovateli plateb. Poskytovatel plateb je totiž povinen po obdržení takového oznámení debetní kartu zablokovat, přičemž pokud tak neučiní, nese plnou odpovědnost za neautorizované platební transakce uskutečněné prostřednictvím debetní karty, která měla být zablokována. Druhým typem neautorizovaných platebních transakcí, za které spotřebitel nenese žádnou odpovědnost, jsou platební transakce ovlivněné skutečností, že poskytovatel plateb nezajistil, aby spotřebiteli byly k dispozici vhodné prostředky umožňující kdykoliv oznámit ztrátu, odcizení, zneužití nebo neautorizované použití debetní karty⁹⁶. Pokud tedy poskytovatel plateb poruší svoji povinnost zajistit výše uvedené prostředky, pak odpovídá za neautorizované platební transakce i v případech, kdy by k neautorizované platební transakci došlo i bez tohoto porušení⁹⁷. V obou těchto případech nese plnou odpovědnost za neautorizované platební transakce uskutečněné prostřednictvím debetní karty poskytovatel plateb, pokud spotřebitel nejednal podvodně, a to i v případech, kdy spotřebitel úmyslem či hrubou nedbalostí poruší své povinnosti⁹⁸.

⁹⁶ Čl. 61 odst. 5 Směrnice o platebních službách a § 116 odst. 2 písm. b) ZPS.

⁹⁷ Spotřebitel se např. ani nepokusil oznámit ztrátu debetní karty. Blíže viz. Beran, J., Doležalová, D., Strnadel, D., Štěpánová, A. Zákon o platebním styku. Komentář. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2011, s. 563.

⁹⁸ Beran, J., Doležalová, D., Strnadel, D., Štěpánová, A. Zákon o platebním styku. Komentář. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2011, s. 563.

A.V.1.b) Velká Británie

Oba výše uvedené typy neautorizovaných platebních transakcí, za které spotřebitel nenese žádnou odpovědnost za předpokladu, že nejednal podvodně, které platí v České republice, jsou na základě ust. 62 odst. 3 písm. a) a b) PSR validní i ve Velké Británii. Právní úprava Velké Británie zná ovšem i třetí typ neautorizovaných platebních transakcí, za které spotřebitel nenese žádnou odpovědnost za předpokladu, že nejednal podvodně. Velká Británie totiž, na rozdíl od České republiky, využila čl. 61 odst. 3 Směrnice o platebních službách, který dává členským státům Evropské unie možnost, s přihlédnutím zejména k povaze osobních bezpečnostních prvků debetní karty a k okolnostem, za nichž k její ztrátě, odcizení nebo zneužití došlo, snížit jak omezenou, tak neomezenou odpovědnost spotřebitele⁹⁹, a to v případech, kdy spotřebitel nejednal podvodně nebo s úmyslem nesplnit své povinnosti podle čl. 56 Směrnice o platebních službách. Na základě tohoto ustanovení Směrnice o platebních službách obsahuje právní řád Velké Británie ust. 62 odst. 3 písm. c) PSR, který stanoví, že spotřebitel nenese žádnou odpovědnost za jakékoliv škody vzniklé v souvislosti s neautorizovanou platební transakcí v případech, kdy debetní karta byla použita ve spojení se smlouvou uzavíranou na dálku (pokud nejde o tzv. vyloučenou smlouvu), a to za předpokladu, že spotřebitel nejednal podvodně.

Definice smlouvy uzavírané na dálku je obsažena v ust. 3 odst. 1 Consumer Protection (Distance Selling) Regulations 2000/2334 (dále jen „CPDSR“), ve znění pozdějších předpisů. Smlouvou uzavíranou na dálku se dle tohoto ustanovení rozumí jakákoli smlouva týkající se zboží nebo služeb uzavřená mezi dodavatelem a spotřebitelem v rámci organizovaného systému prodeje či poskytování služeb na dálku prováděného dodavatelem, který pro účely smlouvy výlučně používá komunikační prostředky na dálku až do okamžiku uzavření smlouvy. Komunikační prostředky na dálku jsou

⁹⁹ Omezená a neomezená odpovědnost spotřebitele za neautorizované platební transakce uskutečněné prostřednictvím debetních karet bude blíže diskutována v následujících oddílech této práce.

ve stejném ustanovení definovány jako jakékoli prostředky, které mohou být použity k uzavření smlouvy bez současné fyzické přítomnosti dodavatele a spotřebitele. Ačkoliv demonstrativní výčet těchto prostředků, obsažený v Příloze 1 CPDSR, výslovně nezmiňuje počítač ani internet, je velmi pravděpodobné, že tyto budou považovány za komunikační prostředky na dálku dle CPDSR¹⁰⁰.

Na tomto místě je ovšem nutné zdůraznit, že definice smlouvy uzavírané na dálku tak, jak je obsažena v CPDSR, nezahrnuje smlouvy uzavírané na dálku ve smyslu Financial Services (Distance Marketing) Regulations 2004/2095 (dále jen „FSDMR“), ve znění pozdějších předpisů¹⁰¹.

Jelikož je tato práce zaměřena na online platební transakce z pohledu spotřebitele a jeho ochrany, je vhodné upozornit na skutečnost, že ust. 62 odst. 3 písm. c) PSR se vztahuje pouze na spotřebitele, který je definován jakožto fyzická osoba jednající za účelem, který nelze považovat za jeho podnikatelskou činnost nebo výkon povolání. Ust. 62 odst. 3 písm. c) PSR se navíc týká pouze smluv uzavíraných mezi spotřebitelem a osobami jednajícími v rámci své podnikatelské nebo profesní činnosti; toto ustanovení se tedy nevztahuje na libovolnou smlouvu uzavřenou mezi spotřebitelem a třetí osobou dodávající spotřebiteli zboží či poskytující mu služby.

Druhým omezujícím aspektem, uvedeným v ust. 62 odst. 3 písm. c) PSR, je skutečnost, že toto ustanovení se nevztahuje na tzv. vyloučené smlouvy. Problematice smluv uzavíraných na dálku obecně včetně tzv. vyloučených smluv se blíže věnuje třetí kapitola této práce, na kterou se tímto odkazuje.

¹⁰⁰ Jako příklad komunikačního prostředku na dálku je v příloze uvedena elektronická pošta.

¹⁰¹ Oproti tomu definice smlouvy uzavírané na dálku zahrnuje smlouvy uzavírané na dálku ve smyslu FSDMR, pokud jde o platební transakce uskutečněné prostřednictvím kreditních karet. Blíže viz. čl. 84 Consumer Credit Act 1974.

A.V.1.c) Spojené státy americké

Odpovědnost spotřebitele za neautorizované platební transakce uskutečněné prostřednictvím debetních karet je v USA specifikována v § 1693g EFTA a § 205.6 Regulation E. Toto federální právo USA v zásadě stanoví, že spotřebitel může být shledán odpovědným za neautorizovanou platební transakci týkající se jeho bankovního účtu pouze za předpokladu, že poskytovatel plateb poskytnul spotřebiteli určité údaje. Tyto údaje zahrnují přehled odpovědnosti spotřebitele za neautorizované platební transakce, telefonní číslo a adresu osoby, kterou má spotřebitel informovat, pokud je názoru, že byla nebo mohla být uskutečněna neautorizovaná platební transakce, a otevírací dobu poskytovatele plateb¹⁰². Aby mohl být spotřebitel shledán odpovědným za neautorizovanou platební transakci týkající se jeho bankovního účtu, musí být navíc debetní karta, které se neautorizovaná platební transakce týká, akceptovanou debetní kartou a poskytovatel plateb musel poskytnout prostředky¹⁰³ k identifikaci spotřebitele, kterému byla debetní karta vydána¹⁰⁴.

Na základě výše uvedeného lze konstatovat, že spotřebitel nenese za žádných okolností žádnou odpovědnost za jakékoliv škody vzniklé v souvislosti s neautorizovanou platební transakcí týkající se jeho bankovního účtu pouze v případech, kdy poskytovatel plateb neposkytnul spotřebiteli výše uvedené údaje, nebo kdy poskytovatel plateb neposkytnul prostředky k identifikaci spotřebitele, kterému byla debetní karta vydána, nebo kdy se neautorizovaná platební transakce týká spotřebitelem neakceptované debetní karty.

Pokud ovšem právo příslušného státu USA nebo dohoda mezi spotřebitelem a poskytovatelem plateb stanoví odpovědnost spotřebitele

¹⁰² § 205.7(b)(1), (2) a (3) Regulation E.

¹⁰³ Například podpis, fotografii, otisk prstu nebo elektronický či mechanický způsob souhlasu, jako je např. PIN.

¹⁰⁴ Není ovšem nezbytné poskytovat prostředky k identifikaci každého jednotlivého uživatele, pokud bylo vydáno více než jedno přístupové zařízení za účelem přístupu ke specifickému bankovnímu účtu spotřebitele. Více viz. Lawrence, L., Hull, B. Payment Systems (2009 - 2010) § 13: 58. Dostupné z: <http://uk.westlaw.com> jako online databáze PAYSYST [ke dni 22.09.2010].

za neautorizované platební transakce uskutečněné prostřednictvím debetních karet tak, že nepřevyšuje tu, která je stanovena federálním právem USA, odpovědnost spotřebitele nepřesáhne částku stanovenou právem příslušného státu USA, resp. dohodou mezi spotřebitelem a poskytovatelem plateb¹⁰⁵.

A.V.2. Neomezená odpovědnost spotřebitele za neautorizované platební transakce uskutečněné prostřednictvím debetních karet

A.V.2.a) Česká republika a Velká Británie

Směrnice o platebních službách definuje vedle okolností, za kterých spotřebitel nenese žádnou odpovědnost za jakékoliv škody vzniklé v souvislosti s neautorizovanou platební transakcí, taktéž okolnosti, za kterých je spotřebitel odpovědný za škody vzniklé v souvislosti s neautorizovanou platební transakcí v plném rozsahu. Důvodem přenesení odpovědnosti na spotřebitele je skutečnost, že spotřebitel se v těchto případech dopouští jednání, které je z hlediska své závažnosti natolik nepřijatelné, že si spotřebitel nezaslouží ani částečnou ochranu¹⁰⁶. Dle čl. 61 odst. 2 Směrnice o platebních službách¹⁰⁷ jde o ztráty plynoucí z neautorizovaných platebních transakcí, které vznikly v důsledku podvodného jednání spotřebitele nebo úmyslného nebo hrubě nedbalostního nesplnění některé ze spotřebitelových povinností podle čl. 56 Směrnice o platebních službách¹⁰⁸. Pokud tedy spotřebitel jednal podvodně, odpovídá za škody vzniklé v souvislosti s neautorizovanou platební transakcí v plném rozsahu. Směrnice o platebních službách, ani ZPS blíže nedefinují, co je třeba pod tímto pojmem rozumět. Zahraniční odborná literatura mezi příklady podvodného jednání spotřebitele řadí situace, kdy spotřebitel uplatňuje práva vyplývající z odpovědnosti za neautorizované platební

¹⁰⁵ § 205.6(b)(6) Regulation E.

¹⁰⁶ Beran, J., Doležalová, D., Strnadel, D., Štěpánová, A. Zákon o platebním styku. Komentář. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2011, s. 558.

¹⁰⁷ Resp. § 116 odst. 1 písm. b) ZPS a ust. 62 odst. 2 PSR.

¹⁰⁸ Resp. § 101 ZPS a ust. 57 PSR.

transakce a tvrdí, že jeho debetní karta byla zneužita, ačkoliv debetní kartu sám použil nebo ji dal k dispozici třetí osobě¹⁰⁹. Druhá skutková podstata pak zahrnuje případy, kdy spotřebitel úmyslně nebo z hrubé nedbalosti použije debetní kartu v rozporu s rámcovou smlouvou například tím, že okamžitě po obdržení debetní karty nepřijme veškerá přiměřená opatření na ochranu personalizovaných bezpečnostních prvků debetní karty, nebo pokud, opět úmyslně či z hrubé nedbalosti, bez zbytečného odkladu¹¹⁰ po zjištění neoznámí poskytovateli plateb nebo osobě jím určené ztrátu, odcizení, zneužití nebo neautorizované použití debetní karty. Spotřebitel poruší jemu stanovenou povinnost hrubě nedbalým způsobem tehdy, jestliže mu lze vytknout mimořádně výraznou míru neopatrnosti či lehkomyšlnosti, resp. pokud poruší náležitou míru opatrnosti takovým způsobem, který se výrazně vymyká tomu, co je běžně akceptovatelné¹¹¹. Někteří poskytovatelé plateb ve smluvních podmínkách pro používání debetních karet specifikují, která porušení povinností spotřebitele se považují za hrubou nedbalost. Tato specifikace je možná v případech, kdy se smluvní strany mohou dohodou odchýlit od § 116 ZPS, tedy např. v případě platebních transakcí s mimounijním prvkem. Pokud je ovšem smluvní stranou spotřebitel a režim ZPS se použije zcela (tj. nejde o platební transakci s mimounijním prvkem), ztrácí výše uvedená specifikace porušení povinností spotřebitele

¹⁰⁹ Beran, J., Doležalová, D., Strnadel, D., Štěpánová, A. Zákon o platebním styku. Komentář. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2011, s. 558.

¹¹⁰ Výše již bylo uvedeno, že prodlení spotřebitele v délce jedné a půl hodiny již bylo v zahraniční judikatuře posouzeno jako hrubá nedbalost, pokud bylo oznámení možno učinit telefonicky.

¹¹¹ Zahraniční judikatura již posuzovala případy, které lze považovat za porušení povinností spotřebitelem hrubým způsobem. Mezi ně zařadila např. nošení poznamenaného PIN společně s debetní kartou v peněženke nebo ve stejné kapse saka, kalhot nebo aktovky, dále ponechání kusu oděvu s debetní kartou a poznamenaným PIN v zaparkovaném automobilu, a to i v případě, že kus oděvu nebyl na první pohled vidět, či případ majitele debetní karty, který u údajně rozbitého bankomatu na pokyn a za přítomnosti neznámé osoby zadal PIN bez toho, že by se přesvědčil, že jde o zaměstnance provozovatele bankomatu.

Jako hrubě nedbalé ovšem zahraniční judikatura neposoudila např. nošení poznamenaného PIN a debetní karty na různých místech, ponechání debetní karty a poznamenaného PIN v různých kapsách saka přehozeného přes židli v prázdné nezamčené kanceláři, pokud se po budově nepohybuje veřejnost, či případ ponechání kusu oděvu s debetní kartou a poznamenaným PIN v zaparkovaném automobilu, pokud jde v konkrétní situaci o relativně nejbezpečnější způsob ochrany (např. při návštěvě pláže).

Více k příkladům hrubé nedbalosti viz. Beran, J., Doležalová, D., Strnadel, D., Štěpánová, A. Zákon o platebním styku. Komentář. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2011, s. 560 - 561.

smysl, jelikož hrubá nedbalost je kogentně definovaným právním pojmem, který nemůže být změněn dohodou smluvních stran¹¹².

A.V.2.b) Spojené státy americké

Pokud jsou naplněny podmínky odpovědnosti spotřebitele za neautorizované platební transakce uskutečněné prostřednictvím debetních karet v USA, tedy pokud poskytovatel plateb splnil vůči spotřebiteli svoji informační povinnost, debetní karta, které se neautorizované platební transakce týkají, je akceptovanou debetní kartou a poskytovatel plateb poskytnul prostředky k identifikaci spotřebitele, kterému byla debetní karta vydána, platí, že spotřebitel je povinen oznámit poskytovateli plateb každou neautorizovanou platební transakci, která se vyskytne na pravidelném výpisu z jeho bankovního účtu. Pokud tak spotřebitel učiní do 60 dnů od odeslání tohoto výpisu poskytovatelem plateb spotřebiteli, zbaví se spotřebitel odpovědnosti za následující transakce¹¹³. Pokud tak spotřebitel v této lhůtě neučiní, pak jeho odpovědnost za neautorizované platební transakce uskutečněné prostřednictvím debetních karet nepřekročí částku rovnající se neautorizovaným platebním transakcím, které se uskuteční po uplynutí 60 dnů od odeslání výpisu z jeho bankovního účtu poskytovatelem plateb a současně před tím, než bylo učiněno oznámení poskytovateli plateb. To ovšem platí za předpokladu, že poskytovatel plateb prokáže, že k těmto neautorizovaným platebním transakcím by nedošlo, kdyby spotřebitel učinil oznámení poskytovateli plateb ve lhůtě 60 dnů. Fakticky jde tedy o neomezenou odpovědnost spotřebitele za neautorizované platební transakce uskutečněné prostřednictvím debetní karty.

¹¹² Beran, J., Doležalová, D., Strnadel, D., Štěpánová, A. Zákon o platebním styku. Komentář. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2011, s. 561.

¹¹³ § 205.6(b)(3) Regulation E.

A.V.3. Omezená odpovědnost spotřebitele za neautorizované platební transakce uskutečněné prostřednictvím debetních karet

A.V.3.a) Česká republika

Směrnice o platebních službách ve svém čl. 61 odst. 1 stanoví, že spotřebitel nese ztrátu do výše 150,- € plynoucí z veškerých neautorizovaných platebních transakcí, která vyplývá z použití ztracené nebo odcizené debetní karty, pokud se nejedná o případ, kdy buď spotřebitel není odpovědný za žádné škody vzniklé v souvislosti s neautorizovanou platební transakcí, anebo kdy spotřebitel je odpovědný za veškeré škody vzniklé v souvislosti s neautorizovanou platební transakcí. Spotřebitel tedy nemusí porušit žádnou svoji povinnost a nevyžaduje se ani žádný stupeň zavinění na jeho straně; povinnost spotřebitele nést vzniklou ztrátu do výše 150,- € vzniká samotnou skutečností, že došlo ke ztrátě či odcizení debetní karty¹¹⁴. Stejná částka omezující odpovědnost spotřebitele i stejné podmínky její aplikace se použijí i v případech neautorizovaných platebních transakcí, pokud ztráta byla způsobena zneužitím debetní karty v případě, že spotřebitel nezajistil ochranu jejich personalizovaných bezpečnostních prvků před zneužitím. V této souvislosti stojí za zmínku skutečnost, že spotřebitel není na základě čl. 56 Směrnice o platebních službách, resp. § 101 ZPS povinen zajistit ochranu personalizovaných bezpečnostních prvků debetní karty před jejich zneužitím, nýbrž je povinen přijmout veškerá přiměřená opatření na jejich ochranu a používat debetní kartu v souladu s rámcovou smlouvou. Pokud tedy rámcová smlouva nestanoví, že spotřebitel je povinen zajistit ochranu personalizovaných bezpečnostních prvků debetní karty před jejich zneužitím¹¹⁵, a spotřebitel přitom přijme veškerá přiměřená opatření na jejich ochranu, lze se domnívat, že spotřebitel by neměl být shledán

¹¹⁴ Beran, J., Doležalová, D., Strnadel, D., Štěpánová, A. Zákon o platebním styku. Komentář. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2011, s. 556.

¹¹⁵ Je otázkou, zda-li by takové ustanovení nebylo shledáno neplatným z důvodu značné nerovnováhy v právech a povinnostech smluvních stran dle § 56 odst. 1 OZ či pro rozpor s dobrými mravy dle § 39 OZ. Bližší viz. Beran, J., Doležalová, D., Strnadel, D., Štěpánová, A. Zákon o platebním styku. Komentář. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2011, s. 477.

odpovědným za žádné škody vzniklé v souvislosti s neautorizovanou platební transakcí¹¹⁶.

Česká republika transponovala uvedené ustanovení prostřednictvím § 116 odst. 1 písm. a) ZPS s tím rozdílem, že namísto termínu „ztráta z veškerých neautorizovaných platebních transakcí” použila termín “ztráta z neautorizovaných platebních transakcí”. Jelikož se někteří poskytovatelé plateb pokoušeli toto ustanovení interpretovat tak, že částka 150,- € omezuje odpovědnost spotřebitele za každou jednotlivou neautorizovanou platební transakci, a nikoliv za veškeré, a to bez ohledu na text Směrnice o platebních službách, vydala Česká národní banka dne 10.11.2009, čili po pouhých devíti dnech účinnosti ZPS, úřední sdělení k ustanovení § 116 odst. 1 ZPS týkající se ztráty z neautorizované platební transakce, kterou nese plátce¹¹⁷. V tomto sdělení ČNB jasně a stručně konstatuje, že spotřebitel nese ztrátu ze všech neautorizovaných platebních transakcí do celkové částky odpovídající 150,- € a že uvedený limit se tedy vztahuje na souhrn částek všech platebních transakcí, které byly provedeny od okamžiku ztráty, odcizení, zneužití nebo neautorizovaného použití debetní karty do doby oznámení této skutečnosti poskytovateli plateb. Pokud byla platební transakce denominována v jiné měně než v eurech, pak by měla být přepočítána k okamžiku odepsání částky neautorizované platební transakce z účtu spotřebitele při použití směnného kurzu ČNB¹¹⁸.

A.V.3.b) Velká Británie

Podobně jako v případě neautorizovaných platebních transakcí uskutečněných prostřednictvím debetních karet, za které spotřebitel nenese žádnou odpovědnost, platí i v tomto případě, že důvody, na základě kterých je spotřebitel v České republice odpovědný jen do určité částky, jsou

¹¹⁶ K podobnému závěru dochází i Beran, J., Doležalová, D., Strnadel, D., Štěpánová, A. Zákon o platebním styku. Komentář. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2011, s. 557.

¹¹⁷ Věstník ČNB částka 15/2009 ze dne 11. listopadu 2009.

¹¹⁸ Beran, J., Doležalová, D., Strnadel, D., Štěpánová, A. Zákon o platebním styku. Komentář. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2011, s. 557.

na základě ust. 62 odst. 1 PSR platné i ve Velké Británii. Právní úprava Velké Británie používá ovšem jiný limit, do kterého spotřebitel nese ztrátu plynoucí z veškerých neautorizovaných platebních transakcí. Velká Británie totiž v tomto případě, na rozdíl od České republiky, opětovně využila čl. 61 odst. 3 Směrnice o platebních službách¹¹⁹, který dává členským státům Evropské unie možnost snížit odpovědnost spotřebitele, a to v případech, kdy spotřebitel nejednal podvodně nebo s úmyslem nesplnit své povinnosti podle čl. 56 Směrnice o platebních službách. Na základě tohoto ustanovení Směrnice o platebních službách ust. 62 odst. 1 PSR stanoví, že spotřebitel nese ztrátu do výše 50,- £ plynoucí z veškerých neautorizovaných platebních transakcí, která vyplývá z použití ztracené nebo odcizené debetní karty nebo ze zneužití debetní karty v případě, že spotřebitel nezajistil ochranu jejich personalizovaných bezpečnostních prvků před zneužitím, pokud se nejedná o případ, kdy buď spotřebitel není odpovědný za žádné škody vzniklé v souvislosti s neautorizovanou platební transakcí, anebo kdy spotřebitel je odpovědný za veškeré škody vzniklé v souvislosti s neautorizovanou platební transakcí.

A.V.3.c) Spojené státy americké

Pokud jsou naplněny všechny podmínky odpovědnosti spotřebitele za neautorizované platební transakce uskutečněné prostřednictvím debetních karet v USA¹²⁰, platí, že maximální odpovědnost spotřebitele za neautorizovanou platební transakci či sérii souvisejících neautorizovaných platebních transakcí činí 50,- \$ s tím, že pokud součet částek neautorizovaných platebních transakcí, které se vyskytly před tím, než spotřebitel tuto skutečnost oznámil poskytovateli plateb, je nižší než 50,- \$, použije se tato nižší částka.

V případě ztracené nebo odcizené debetní karty se toto omezení odpovědnosti použije pouze v případech, kdy spotřebitel oznámí ztrátu

¹¹⁹ Rees, P. Government transposes PSD into law. E-Finance & Payments Law & Policy, 2009, č. 3, s. 4.

¹²⁰ Viz. pododdíl A.V.2.b) této práce.

nebo odcizení debetní karty poskytovateli plateb během dvou pracovních dnů poté, co se o ztrátě či odcizení debetní karty dozvěděl¹²¹. § 205.6(b)(2) Regulation E pak pro případ řádného nesplnění této oznamovací povinnosti spotřebitelem stanoví, že maximální odpovědnost spotřebitele za neautorizovanou platební transakci či sérii souvisejících neautorizovaných platebních transakcí nepřesáhne částku 500,- \$, resp. součet a) částky neautorizovaných platebních transakcí, které se vyskytly po uplynutí těchto dvou pracovních dnů a současně před tím, než spotřebitel tuto skutečnost oznámil poskytovateli plateb, a b) částky buď 50,- \$, anebo součtu částek neautorizovaných platebních transakcí, které se vyskytly během těchto dvou pracovních dnů, v obou případech podle toho, která částka je nižší.

Pokud spotřebitel neoznámí ztrátu nebo odcizení debetní karty ani do 60 dnů od odeslání pravidelného výpisu z jeho bankovního účtu poskytovatelem plateb, použijí se ustanovení upravující omezenou odpovědnost spotřebitele za neautorizované platební transakce uskutečněné prostřednictvím debetních karet na odpovědnost za ty transakce, které byly učiněny před uplynutím lhůty 60 dnů, a ustanovení upravující neomezenou odpovědnost spotřebitele za neautorizované platební transakce uskutečněné prostřednictvím debetních karet na odpovědnost za ty transakce, které byly učiněny poté¹²².

Pokud spotřebitel neztratí debetní kartu a tato mu nebyla ani odcizena, je povinen oznámit poskytovateli plateb každou neautorizovanou platební transakci, která se vyskytne na pravidelném výpisu z jeho bankovního účtu, a to ve lhůtě 60 dnů od odeslání tohoto výpisu poskytovatelem plateb. Pokud tak učiní, zbaví se odpovědnosti za následující transakce a odpovídá pouze do výše uvedené v prvním odstavci tohoto pododdílu. Pokud tak ovšem neučiní, bude odpovídat za následné neautorizované platební transakce uskutečněné prostřednictvím debetní karty do neomezené výše.

¹²¹ § 205.6(b)(1) Regulation E.

¹²² Lawrence, L., Hull, B. Payment Systems (2009 - 2010) § 13: 61. Dostupné z: <http://uk.westlaw.com> jako online databáze PAYSYST [ke dni 22.09.2010].

A.V.4. Oznamování neautorizovaných platebních transakcí uskutečněných prostřednictvím debetních karet

A.V.4.a) Česká republika a Velká Británie

Spotřebitel je dle čl. 58 Směrnice o platebních službách¹²³ povinen oznámit poskytovateli plateb každou neautorizovanou nebo nesprávně provedenou platební transakci bez zbytečného odkladu¹²⁴ poté, co se o ní dozvěděl, nejpozději však do 13 měsíců ode dne odepsání peněžních prostředků z bankovního účtu spotřebitele. Pokud spotřebitel výše uvedenou povinnost řádně nesplní, pak jeho práva a odpovídající povinnosti poskytovatele plateb, výslovně vyjmenovaná v § 121 ZPS, zaniknou¹²⁵, a to uplynutím i jen jedné z výše uvedených lhůt¹²⁶ a bez ohledu na skutečnost, zda-li druhá lhůta ještě běží či dosud ani běžet nezačala¹²⁷. Je třeba mít na paměti, že jde o lhůty hmotněprávní, což znamená, že příslušné oznámení spotřebitele musí ve lhůtě dojít do dispoziční sféry poskytovatele plateb¹²⁸. Pouze pokud spotřebitel splní tuto svoji povinnost¹²⁹, je poskytovatel plateb povinen uvést účet spotřebitele, z nějž byla příslušná částka odepsána, do stavu, v němž by byl, kdyby k neautorizované platební transakci nedošlo, a tam, kde to není možné, pak vrátit částku ve výši neautorizované platební transakce, včetně zaplacené úplaty a ušlých úroků,

¹²³ Resp. dle § 121 ZPS a ust. 59 odst. 1 PSR.

¹²⁴ Lhůtu bez zbytečného odkladu je třeba v tomto případě posuzovat podle okolností konkrétního případu. Akceptovatelným by měl být odklad i v řádu několika týdnů, a to zejména s ohledem na závažné následky zmeškání lhůty spočívající v prekluzi práv vyplývajících z odpovědnosti. Blíže viz. Beran, J., Doležalová, D., Strnadel, D., Štěpánová, A. Zákon o platebním styku. Komentář. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2011, s. 596.

¹²⁵ Čl. 58 Směrnice o platebních službách volí poněkud odlišná slova – stanoví, že spotřebitel v takovém případě nezíská nápravu od poskytovatele plateb. Dle Směrnice o platebních službách jde tedy spíše o nevynutitelnost, než o zánik samotného práva.

¹²⁶ Tj. jak subjektivní lhůty bez zbytečného odkladu, tak objektivní lhůty v délce 13 měsíců.

¹²⁷ Beran, J., Doležalová, D., Strnadel, D., Štěpánová, A. Zákon o platebním styku. Komentář. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2011, s. 595.

¹²⁸ Beran, J., Doležalová, D., Strnadel, D., Štěpánová, A. Zákon o platebním styku. Komentář. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2011, s. 596.

¹²⁹ Čl. 58 Směrnice o platebních službách, § 121 ZPS a ust. 59 odst. 2 PSR obsahují totožnou výjimku z tohoto pravidla. Toto pravidlo neplatí v případech, kdy poskytovatel plateb neposkytnul nebo nezpřístupnil spotřebiteli informace o neautorizované nebo nesprávně provedené platební transakci v souladu s těmito právními předpisy.

spotřebiteli¹³⁰. Tato restituční povinnost poskytovatele plateb má být splněna neprodleně poté, co spotřebitel splnil svoji oznamovací povinnost a poskytovateli plateb oznámil neautorizovanou nebo nesprávně provedenou platební transakci¹³¹. Poskytovatel plateb se může této povinnosti zprostit pouze na základě čl. 78 Směrnice o platebních službách, resp. § 123 ZPS, a to z důvodů okolností, které jsou neobvyklé, nepředvídatelné, nezávislé na jeho vůli a jejichž následky nemohl odvrátit¹³².

Čl. 60 odst. 2 Směrnice o platebních službách dále stanoví, že další finanční náhrada může být stanovena v souladu s právními předpisy, které se vztahují na smlouvu uzavřenou mezi spotřebitelem a jeho poskytovatelem plateb. Zatímco právní úprava Velké Británie toto ustanovení v PSR nijak nereflektuje, právní úprava České republiky prostřednictvím § 120 odst. 2 ZPS toto ustanovení transponuje tak, že odpovědností poskytovatele podle dílu 6 hlavy I části čtvrté ZPS není dotčena jeho odpovědnost za škodu, ani za bezdůvodné obohacení. Pokud se ovšem spotřebitel může domáhat určitého plnění z titulu odpovědnosti za neautorizovanou platební transakci dle ZPS, nemůže se totožného plnění domáhat z titulu obecné odpovědnosti za škodu nebo za bezdůvodné obohacení; naopak spotřebitel se může na základě tohoto ustanovení domáhat náhrady tzv. jiné škody, kdy z titulu odpovědnosti za škodu požaduje plnění, které má jiný obsah než právo vyplývající z odpovědnosti za neautorizovanou platební transakci dle ZPS¹³³.

¹³⁰ Čl. 60 odst. 1 Směrnice o platebních službách, § 115 ZPS a ust. 61 PSR.

¹³¹ Lhůta neprodleně může zahrnovat určitý, nepřiliš dlouhý časový úsek, který je pro poskytovatele plateb objektivně nezbytný ke zjištění, zda se skutečně jedná o neautorizovanou platební transakci, popř. zda za ni poskytovatel plateb odpovídá. Konkrétní délka této lhůty bude záviset na okolnostech a složitosti jednotlivého případu a bude dotvářena aplikační praxí. Viz. důvodová zpráva k návrhu ZPS, s. 24. Viz. Oficiální internetová stránka Ministerstva financí ČR. Důvodová zpráva MF - k návrhu zákona o platebním styku. Dostupné z: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/bankovnictvi_46316.html [ke dni 7.7.2012]. K restituční povinnosti poskytovatele plateb blíže také Beran, J., Doležalová, D., Strnadel, D., Štěpánová, A. Zákon o platebním styku. Komentář. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2011, s. 545 - 552.

¹³² Jde o specifickou definici událostí z tzv. vyšší moci. Směrnice o platebních službách navíc vyžaduje, aby následkům nebylo možné zabránit přes veškeré úsilí poskytovatele plateb. Blíže viz. Beran, J., Doležalová, D., Strnadel, D., Štěpánová, A. Zákon o platebním styku. Komentář. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2011, s. 601 - 602.

¹³³ Blíže viz. Beran, J., Doležalová, D., Strnadel, D., Štěpánová, A. Zákon o platebním styku. Komentář. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2011, s. 592 – 593, kde se taktéž jako příklad tzv. jiné škody uvádí úroky

A.V.4.b) Spojené státy americké

Zatímco právní úprava týkající se oznamování neautorizovaných platebních transakcí uskutečněných prostřednictvím debetních karet v členských státech Evropské unie se zabývá především následky tohoto oznámení, resp. neoznámení spotřebitelem poskytovateli plateb, právní úprava v USA řeší spíše praktické otázky související se samotným oznamováním. Tak například § 205.6(5) Regulation E definuje, že oznámení spotřebitele poskytovateli plateb o ztrátě či odcizení debetní karty nebo o neautorizované platební transakci se považuje za uskutečněné v okamžiku, kdy spotřebitel učiní kroky přiměřeně nezbytné k poskytnutí náležitých informací poskytovateli plateb bez ohledu na skutečnost, obdržel-li určitý zaměstnanec poskytovatele plateb skutečně tuto informaci či nikoliv. Výše uvedené oznámení spotřebitele poskytovateli plateb se považuje za uskutečněné také v okamžiku, kdy se poskytovatel plateb dozví o okolnostech vedoucích k logickému závěru, že neautorizovaná platební transakce týkající se bankovního účtu spotřebitele byla nebo by mohla být učiněna¹³⁴. Pokud bylo prodlení spotřebitele s výše uvedeným oznámením způsobeno polehčujícími okolnostmi¹³⁵, např. dlouhodobým cestováním či hospitalizací, pak poskytovatel plateb prodlouží dle § 205.6(4) Regulation E lhůty uvedené výše, které se týkají odpovědnosti za neautorizované platební transakce uskutečněné prostřednictvím debetních karet, na rozumnou dobu, která není blíže specifikována a jejíž určení je na uvážení soudu.

z prodlení, které musel spotřebitel uhradit na základě skutečnosti, že se v důsledku nesprávně provedené platební transakce dostal do prodlení s plněním dluhu v rámci podkladového právního vztahu.

¹³⁴ § 205.6(5) Regulation E.

¹³⁵ V originále „extenuating circumstances“.

A.V.5. Důkazní břemeno v případě neautorizovaných platebních transakcí uskutečněných prostřednictvím debetních karet

A.V.5.a) Česká republika

Čl. 59 odst. 1 Směrnice o platebních službách poskytuje spotřebiteli další praktický právní institut zlepšující jeho postavení v případě online platebních transakcí uskutečněných prostřednictvím debetních karet, který spočívá v důkazním břemenu ohledně skutkových okolností, na nichž se zakládá autorizace a správné provedení platební transakce¹³⁶. Stanoví, že je na poskytovateli plateb, aby poskytnul důkaz, že platební transakce byla ověřena¹³⁷, přesně zaznamenána, zanesena do účetnictví a že nebyla ovlivněna selháním techniky nebo jinou chybou, a to v případech, kdy spotřebitel popírá, že provedenou platební transakci autorizoval, nebo tvrdí, že platební transakce nebyla provedena správně. Tento článek Směrnice o platebních službách je transponován do právního řádu České republiky prostřednictvím § 120 odst. 1 ZPS¹³⁸. Uvedené ustanovení tedy stanoví minimální rozsah skutečností, které musí poskytovatel plateb doložit, aby své důkazní břemeno unesl, přičemž poskytovatel plateb nemůže prokázat autorizaci nebo správné provedení platební transakce jinak (např. obrazovým záznamem či výsledkem svědka), pokud nedoloží výše uvedené skutečnosti¹³⁹.

¹³⁶ Beran, J., Doležalová, D., Strnadel, D., Štěpánová, A. Zákon o platebním styku. Komentář. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2011, s. 590.

¹³⁷ Termínem „ověření“ se dle čl. 4 odst. 19 Směrnice o platebních službách rozumí postup, který poskytovateli plateb umožňuje ověřit použití konkrétní debetní karty, včetně jejích personalizovaných bezpečnostních prvků.

¹³⁸ Důvodová zpráva k návrhu ZPS, s. 25 upřesňuje, že podstatou této povinnosti je doložení určitých skutečností, aniž by se jednalo o klasické důkazní břemeno ve smyslu procesního práva. Viz. Oficiální internetová stránka Ministerstva financí ČR. Důvodová zpráva MF - k návrhu zákona o platebním styku. Dostupné z: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/bankovnictvi_46316.html [ke dni 7.7.2012].

¹³⁹ Beran, J., Doležalová, D., Strnadel, D., Štěpánová, A. Zákon o platebním styku. Komentář. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2011, s. 590, kde se taktéž uvádí, že ani doložení těchto skutečností bez dalšího nemusí znamenat, že poskytovatel platby své důkazní břemeno unesl.

A.V.5.b) Velká Británie

Velká Británie transponovala čl. 59 odst. 1 Směrnice o platebních službách do svého právního řádu prostřednictvím ust. 60 odst. 1 PSR velmi podobně jako Česká republika. Krom toho ovšem Velká Británie implementovala do svého právního řádu, na rozdíl od České republiky, i čl. 59 odst. 2 Směrnice o platebních službách, a to prostřednictvím ust. 60 odst. 3 PSR. Tato ustanovení jasně proklamují, že pokud spotřebitel popírá autorizaci provedené platební transakce, pak použití debetní karty zaznamenané poskytovatelem plateb nemusí být samo o sobě postačující pro prokázání, zda daná platební transakce byla spotřebitelem autorizována nebo zda se spotřebitel dopustil podvodu či zda z důvodu hrubé nedbalosti nebo úmyslně nesplnil svoji povinnost dle čl. 56 Směrnice o platebních službách, resp. dle ust. 57 PSR.

A.V.5.c) Spojené státy americké

Důkazní břemeno ve sporech týkajících se odpovědnosti spotřebitele za neautorizované platební transakce uskutečněné prostřednictvím debetních karet v USA je upraveno §1693g EFTA. Toto ustanovení stanoví, že je na poskytovateli plateb, aby prokázal, že platební transakce byla autorizována. Poskytovatel plateb musí navíc prokázat, pokud platební transakce nebyla autorizována, že byly naplněny všechny podmínky odpovědnosti spotřebitele za neautorizované platební transakce, a to včetně skutečnosti, že údaje, které měly být poskytovatelem plateb spotřebiteli poskytnuty, mu také skutečně poskytnuty byly.

A.V.6. Srovnání odpovědnosti za neautorizované platební transakce uskutečněné prostřednictvím debetních karet v České republice, Velké Británii a USA

Odpovědnost za neautorizované platební transakce uskutečněné prostřednictvím debetních karet ve všech třech zemích, které jsou předmětem této práce, bude porovnána tím způsobem, že nejprve srovnáme právní úpravu České republiky (ZPS) s právní úpravou Velké Británie (PSR). Poté budou podstatné rysy těchto právních úprav porovnány s předmětnou právní úpravou USA (EFTA).

S ohledem na skutečnost, že jak Česká republika, tak Velká Británie jsou členskými státy Evropské unie, a tudíž se na oba státy vztahuje povinnost implementovat do svých právních řádů ustanovení Směrnice o platebních službách, která je směrnicí v režimu úplné harmonizace, dalo by se důvodně očekávat, že rozdíly mezi právními úpravami těchto dvou států budou minimální. Právní úprava obou těchto států skutečně vykazuje značnou podobnost, existují zde ovšem významné rozdíly, které byly detailně rozebrány výše a které budou nyní shrnuty.

Především oblast působnosti ZPS a PSR se značně liší. Zatímco ZPS se v plném svém rozsahu použije v případě, že oba poskytovatelé plateb dané platební transakce provádí příslušnou platební transakci v členském státě Evropské unie, a současně je tato platební transakce realizována v měně některého z členských států Evropské unie, PSR jsou aplikovatelná pouze za předpokladu splnění těchto podmínek a další podmínky spočívající v tom, že alespoň jeden z poskytovatelů plateb v příslušné platební transakci má sídlo ve Velké Británii. Krom těchto případů se ZPS použije i v případě dalších platebních transakcí, pokud se smlouva o platebních službách řídí právním řádem České republiky, ovšem s tím rizikem, že se tyto platební transakce sice budou obecně řídit režimem ZPS, ale s odchylkami dohodnutými stranami.

Druhým významným rozdílem mezi předmětnou právní úpravou České republiky a Velké Británie je specifikace neautorizovaných

platebních transakcí, za které spotřebitel nenese žádnou odpovědnost za předpokladu, že nejednal podvodně. Spotřebitel ve Velké Británii neodpovídá oproti spotřebiteli v České republice za jakékoliv škody vzniklé v souvislosti s neautorizovanou platební transakcí v případech, kdy debetní karta byla použita ve spojení se smlouvou uzavřenou na dálku, pokud nejde o tzv. vyloučenou smlouvu. Přestože toto pravidlo obsahuje řadu výjimek, jde o velmi významnou ochranu spotřebitele týkající se přímo online plateb uskutečněných prostřednictvím debetních karet, která nemá obdobu v právní úpravě České republiky.

Třetím a posledním významným rozdílem mezi právní úpravou České republiky a Velké Británie je výše částky, do které nese spotřebitel ztrátu plynoucí z veškerých neautorizovaných platebních transakcí v případech, kdy za ně odpovídá do určitého limitu. Zatímco v České republice tento limit činí částku odpovídající 150,- €, ve Velké Británii jde o částku 50,- £. Pokud tedy uvedené částky přepočteme na české koruny, zjistíme, že spotřebitel v České republice v uvedeném případě odpovídá do částky téměř dvouapůlnásobně vyšší ve srovnání se spotřebitelem ve Velké Británii¹⁴⁰.

V případě prvního rozdílu mezi právní úpravou České republiky a Velké Británie tedy můžeme konstatovat, že právní úprava České republiky poskytuje spotřebiteli větší ochranu než právní úprava Velké Británie, zatímco u druhého a třetího rozdílu je tomu naopak.

Pokud nyní srovnáme výše uvedenou evropskou právní úpravu s právní úpravou USA, zjistíme, že i zde nalezneme řadu shodných rysů. Prvním takovým případem značné podobnosti evropské právní úpravy s právní úpravou USA je fakt, že spotřebitel není nikdy odpovědný za neautorizované platební transakce poté, co učinil oznámení poskytovateli plateb, pokud nejednal podvodně. Obdobné jsou i důsledky v případě, že tak spotřebitel neučiní – evropský spotřebitel je odpovědný za škody vzniklé v souvislosti s neautorizovanou platební transakcí v plném

¹⁴⁰ Kurzy ČNB ke dni 4.7.2012 činily: CZK/EUR 25,500, CZK/GBP 31,750, viz. Oficiální internetová stránka České národní banky. Kurzy ČNB. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/financni_trhy/devizovy_trh/kurzy_devizoveho_trhu/denni_kurz.jsp [ke dni 4.7.2012]. Limit v České republice tedy činí 3.825,- Kč, limit ve Velké Británii 1.587,50 Kč.

rozsahu, pokud bez zbytečného odkladu po zjištění neoznámí úmyslně či z hrubé nedbalosti poskytovateli plateb ztrátu, odcizení, zneužití nebo neautorizované použití debetní karty. Podobně pokud spotřebitel v USA neoznámí poskytovateli plateb neautorizovanou platební transakci, která se vyskytne na pravidelném výpisu z jeho bankovního účtu, do 60 dnů od odeslání výpisu z jeho bankovního účtu poskytovatelem plateb, je fakticky neomezeně odpovědný za škody vzniklé v souvislosti s neautorizovanými platebními transakcemi, které se uskuteční po uplynutí 60 dnů od odeslání výpisu a současně před tím, než bylo učiněno oznámení poskytovateli plateb.

Spotřebitel je také neomezeně odpovědný za škody vzniklé v souvislosti s neautorizovanými platebními transakcemi v České republice, Velké Británii i USA, pokud jednal podvodně. V případě spotřebitele v USA tato skutečnost vyplývá z definice neautorizované platební transakce, a to i přesto, že tato skutečnost není znovu uvedena v ustanoveních týkajících se odpovědnosti.

Taktéž otázka omezené odpovědnosti spotřebitele za neautorizované platební transakce provedené ztracenou či odcizenou debetní kartou je řešena obdobně. Zatímco evropský spotřebitel je v těchto případech odpovědný do částky odpovídající 150,- € (Česká republika), resp. 50,- £ (Velká Británie), americký spotřebitel odpovídá do částky 50,- \$, pokud spotřebitel oznámí poskytovateli plateb ztrátu či odcizení debetní karty do dvou pracovních dnů poté, co se o ni dozvěděl, resp. do částky 500,- \$, pokud tak v této lhůtě neučiní. V této souvislosti stojí za připomenutí, že i evropský spotřebitel je povinen oznámit poskytovateli plateb ztrátu či odcizení debetní karty, a to bez zbytečného odkladu poté, co se o ni dozvěděl; v opačném případě odpovídá bez omezení.

Pokud se zaměříme na rozdíly mezi právní úpravou České republiky a Velké Británie na jedné straně a právní úpravou USA na straně druhé, je třeba na prvním místě zmínit oblast působnosti EFTA, která je definována v tom smyslu, že platební transakce provedené debetní kartou vydanou

poskytovatelem plateb se sídlem v USA budou spadat pod režim EFTA, což nemá obdobu v právní úpravě České republiky, ani Velké Británie.

Za druhý rozdíl hodný zřetele lze označit případy, kdy je spotřebitel v České republice i ve Velké Británii neomezeně odpovědný za neautorizované platební transakce, pokud úmyslně nebo z hrubé nedbalosti použije debetní kartu v rozporu s rámcovou smlouvou, případně pokud okamžitě po obdržení debetní karty nepřijme veškerá přiměřená opatření na ochranu personalizovaných bezpečnostních prvků debetní karty. Oproti tomu spotřebitel v USA je v mnohem komfortnější situaci, jelikož jeho odpovědnost za neautorizované platební transakce je určena dle toho, jak rychle oznámí odcizení nebo ztrátu debetní karty, resp. neautorizovanou platební transakci poskytovateli plateb. Omezení odpovědnosti spotřebitele za neautorizovanou platební transakci, která jsou stanovena v EFTA, se totiž použijí bez ohledu na nedbalost či řádnou péči spotřebitele s tím, že pokud spotřebitel např. napíše PIN ke svojí debetní kartě přímo na tuto debetní kartu, zcela určitě to zjednoduší uskutečnění neautorizované platební transakce v případě, že tuto debetní kartu ztratí či mu bude odcizena. Nicméně napsání PIN přímo na debetní kartu nijak nezvyšuje odpovědnost spotřebitele, ta je, jak uvedeno výše v tomto odstavci, určována jen dle rychlosti, s jakou spotřebitel oznámí neautorizovanou platební transakci poskytovateli plateb¹⁴¹.

Posledním významným rozdílem jsou případy omezené odpovědnosti spotřebitele za neautorizované platební transakce, pokud nebyly provedeny ztracenou či odcizenou debetní kartou. Zatímco evropský spotřebitel je povinen oznámit poskytovateli plateb tyto neautorizované platební transakce bez zbytečného odkladu poté, co se o nich dozvěděl, americký spotřebitel má na oznámení neautorizované platební transakce, která se vyskytne na pravidelném výpisu z jeho bankovního účtu, lhůtu 60 dnů od odeslání tohoto výpisu poskytovatelem plateb. Podobně je rozdílná i výše částky, do které nese spotřebitel ztrátu plynoucí z veškerých neautorizovaných platebních transakcí v těchto případech. Spotřebitel

¹⁴¹ Lawrence, L., Hull, B. Payment Systems (2009 - 2010) § 13: 59. Dostupné z: <http://uk.westlaw.com> jako online databáze PAYSYST [ke dni 22.09.2010].

v České republice totiž odpovídá do částky téměř dvouapůlnásobně vyšší ve srovnání se spotřebitelem ve Velké Británii¹⁴², resp. do částky téměř čtyřnásobně vyšší ve srovnání se spotřebitelem v USA¹⁴³.

¹⁴² Blíže viz. pátý odstavec tohoto oddílu.

¹⁴³ Kurzy ČNB ke dni 4.7.2012 činily: CZK/EUR 25,500, CZK/USD 20,303, viz. Oficiální internetová stránka České národní banky. Kurzy ČNB. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/financni_trhy/devizovy_trh/kurzy_devizoveho_trhu/denni_kurz.jsp [ke dni 4.7.2012].
Limit v České republice činí 3.825,- Kč, limit v USA pak 1.015,15 Kč.

B. ROZBOR PRÁVNÍ ÚPRAVY OCHRANY SPOTŘEBITELE V OBLASTI ONLINE PLATEB USKUTEČNĚNÝCH PROSTŘEDNICTVÍM KREDITNÍCH KARET V ČESKÉ REPUBLICE, VELKÉ BRITÁNII A USA

B.I. Vymezení právních pramenů a jejich působnosti

Základ právní úpravy ochrany spotřebitele v oblasti online plateb uskutečněných prostřednictvím kreditních karet ve všech členských státech Evropské unie tvoří, stejně jako v případě online plateb uskutečněných prostřednictvím debetních karet, Směrnice o platebních službách. Platí ovšem, že platební transakce uskutečněné prostřednictvím kreditních karet jsou zpravidla předmětem širší právní regulace než platební transakce uskutečněné prostřednictvím debetních karet. Právní řád České republiky je jednou z výjimek z tohoto pravidla. Jak již bylo uvedeno v předchozí kapitole této práce, Česká republika transponovala ustanovení Směrnice o platebních službách do svého právního řádu prostřednictvím ZPS. A právě ZPS je jediným právním předpisem upravujícím platební transakce uskutečněné prostřednictvím kreditních karet v České republice. Nicméně právní úprava platebních transakcí uskutečněných prostřednictvím kreditních karet v České republice není zcela shodná s právní úpravou platebních transakcí uskutečněných prostřednictvím debetních karet v České republice, i když obě tyto právní úpravy jsou obsaženy v jednom právním předpisu. Tato kapitola se zaměří právě na postižení rozdílů mezi právní úpravou platebních transakcí uskutečněných prostřednictvím kreditních a debetních karet v České republice s tím, že vychází z předpokladu, že vše, co bylo napsáno výše o platebních transakcích uskutečněných prostřednictvím debetních karet, platí i pro platební

transakce uskutečněné prostřednictvím kreditních karet a zmíněny budou pouze a jen ony rozdíly.

I ve Velké Británii tvoří základ právní úpravy ochrany spotřebitele v oblasti online plateb uskutečněných prostřednictvím kreditních karet transpozice Směrnice o platebních službách, tedy PSR. Ust. 52 PSR nicméně stanoví, která ustanovení PSR se nepoužijí na smlouvy o poskytování platebních služeb, které jsou regulovanými smlouvami dle Consumer Credit Act 1974, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „CCA“). Ust. 52 PSR totiž výslovně uvádí, která ustanovení CCA se použijí namísto výslovně vyjmenovaných ustanovení PSR. Z tohoto důvodu nabývá na významu, z pohledu ochrany spotřebitele v případě platebních transakcí uskutečněných prostřednictvím kreditních karet ve Velké Británii, část VI. CCA.

Regulované smlouvy dle CCA jsou specifikovány v ust. 189 odst. 1 CCA jako smlouvy o spotřebitelském úvěru společně se smlouvami o spotřebitelském nájmu, pokud se nejedná o tzv. vyloučené smlouvy. Smlouva o spotřebitelském úvěru je smlouvou uzavřenou mezi dlužníkem a věřitelem, na základě které věřitel poskytuje dlužníkovi úvěr v jakékoliv výši¹⁴⁴. Dlužníkem je fyzická osoba¹⁴⁵; nicméně termín fyzická osoba zahrnuje, dle definice uvedené v ust. 189 odst. 1 CCA, taktéž specifická společenství, stejně jako určitá sdružení osob nezapsaná v obchodním rejstříku. Na tomto místě je vhodné zdůraznit, že ustanovení definující smlouvu o spotřebitelském úvěru bylo novelizováno prostřednictvím Consumer Credit Act 2006 tím způsobem, že s účinností od 6.4.2008 byly odstraněny do té doby existující finanční omezení pro regulaci smluv o spotřebitelském úvěru a smluv o spotřebitelském nájmu¹⁴⁶. Nyní jsou tedy všechny smlouvy o spotřebitelském úvěru či o spotřebitelském nájmu regulovány prostřednictvím CCA, pokud nejsou z tohoto režimu výslovně vyjmuty, a to bez ohledu na výši poskytnutého úvěru či nájemného, které

¹⁴⁴ Ust. 8 odst. 1 CCA.

¹⁴⁵ V originále “an individual”.

¹⁴⁶ CCA se před 6.4.2008 vztahovaly pouze na takové smlouvy, ve kterých poskytnutý úvěr či nájemné, které má být zapláceno, nepřekročilo 25.000,- £.

má být zaplacen. Ust. 14 odst. 2 CCA navíc stanoví, že regulovanou smlouvou na poskytnutí úvěru ve spojení s použitím „úvěrového tokenu“¹⁴⁷ je také smlouva o úvěrovém tokenu. Úvěrovým tokenem se mimo jiné rozumí karta, která byla fyzické osobě předána osobou podnikající v oblasti spotřebitelských úvěrů, přičemž tato osoba se zavazuje, že na základě předložení takovéto karty poskytne na úvěr hotovost, zboží nebo služby, nebo že v případech, kdy třetí strana poskytne na základě předložení takovéto karty na úvěr hotovost, zboží nebo služby, zaplatí této třetí straně poskytnutou hotovost, zboží nebo služby, to vše za úplatu ze strany fyzické osoby této osobě¹⁴⁸. Tuto definici úvěrového tokenu dokonale splňuje kreditní karta.

Vyčerpávající popis tzv. vyloučených smluv dle CCA není předmětem této práce. Ve stručnosti lze konstatovat, že tyto smlouvy jsou upraveny v ust. 16, 16A, 16B a 16C CCA. Základní výjimky jsou obsaženy v ust. 16 CCA, ust. 16A CCA specifikuje výjimku týkající se „velmi majetných dlužníků a nájemců“¹⁴⁹. Výjimka související s podnikáním je uvedena v ust. 16B CCA a konečně ust. 16C CCA označuje transakce vztahující se k investičnímu majetku jako vyloučené. Lze tedy konstatovat, že smlouvy, na základě kterých spotřebitelé používají kreditní karty, jsou regulovanými smlouvami dle CCA, a z tohoto důvodu se na ně na místo výslovně vyjmenovaných ustanovení PSR vztahují příslušná ustanovení CCA.

Základem právní úpravy upravující platební transakce uskutečněné prostřednictvím kreditních karet v USA je Truth in Lending Act (dále jen „TILA“), který byl přijat Kongresem Spojených států amerických již roku 1968. TILA je kodifikován jako část I Consumer Credit Protection Act a lze jej nalézt v §§ 1601-1667f United States Code Annotated, konkrétně v jeho hlavě 15¹⁵⁰. Značná část pravidel obsažených v TILA je dále rozvedena v Regulation Z vydané výborem orgánu vykonávajícího pravomoci centrální

¹⁴⁷ V originále “credit-token”.

¹⁴⁸ Ust. 14 odst. 1 CCA.

¹⁴⁹ V originále “high net worth debtors and hirers”.

¹⁵⁰ United States Code Annotated, Title 15. Commerce and Trade, Chapter 41. Consumer Credit Protection, Subchapter I. Consumer Credit Cost Disclosure.

banky USA, opět na základě zmocnění Kongresu USA, právě za účelem implementace TILA. Regulation Z se nachází v § 226 Code of Federal Regulations, konkrétně v jeho hlavě 12¹⁵¹.

Působnost TILA a Regulation Z je upravena v § 226.1(c) Regulation Z tím způsobem, že tyto právní předpisy se vztahují na každou fyzickou a právnickou osobu nabízející či rozšiřující úvěr, a to za předpokladu splnění několika podmínek. První podmínkou je skutečnost, že úvěr je nabízen či rozšiřován spotřebitelům. Druhou podmínkou pak fakt, že toto nabízení či rozšíření úvěru je prováděno pravidelně. Třetí podmínka spočívá v tom, že úvěr je předmětem finančního poplatku nebo je splatný na základě písemné smlouvy ve více než čtyřech splátkách. Poslední čtvrtou podmínkou je skutečnost, že úvěr je určen především pro osobní účely, rodinné účely nebo pro účely domácnosti. Pokud je ovšem platební transakce nějakým způsobem spojena s kreditní kartou, aplikují se určitá ustanovení TILA a Regulation Z i tehdy, když poslední dvě podmínky nejsou splněny¹⁵².

TILA zná také jisté druhy platebních transakcí vyloučených ze své působnosti. Dle § 1603 TILA tyto platební transakce zahrnují nespotebitelské úvěrové platební transakce¹⁵³, platební transakce na účtech cenných papírů či komodit uskutečněné makléřem, platební transakce týkající se veřejných služeb, platební transakce týkající se programů studentských půjček a úvěrové platební transakce, ve kterých celková financovaná částka překročí 25.000,- \$, pokud úvěr nebyl zajištěn nemovitostí spotřebitele či pokud se nejednalo o úvěr na soukromé vzdělávání. Regulation Z pak mezi vyloučené platební transakce přidává, na základě zmocnění obsaženého v TILA, platební transakce v rámci zaměstnavatelských penzijních plánů¹⁵⁴.

¹⁵¹ Code of Federal Regulations, Title 12. Banks and Banking, Chapter II. Federal Reserve System, Subchapter A. Board of Governors of the Federal Reserve System, Part 226. Truth in Lending Regulations (Regulation Z).

¹⁵² § 226.1(c)(2) Regulation Z.

¹⁵³ Jde o platební transakce spočívající v rozšíření úvěru především pro obchodní, podnikatelské či zemědělské účely, dále o úvěry vládám, vládním organizacím a prostředníkům, a konečně o úvěry právnickým osobám.

¹⁵⁴ § 226.3(g) Regulation Z.

Z výše uvedeného plyne, že zatímco TILA, Regulation Z a CCA upravují platební transakce týkající se úvěrů poskytovaných především spotřebitelům, Směrnice o platebních službách, ZPS a PSR regulují platební transakce obecně. A jak již bylo uvedeno výše, tato práce se zabývá pouze platebními transakcemi z pohledu spotřebitele. Spotřebitelem se dle § 226.2(a)(11) a (12) Regulation Z rozumí fyzická osoba, které je úvěr nabízen či rozšiřován především pro účely osobní, účely rodinné nebo pro účely domácnosti (poté mluvíme o tzv. spotřebitelském úvěru); Regulation Z ovšem pod pojmem spotřebitel rozumí i termín „držitel kreditní karty“¹⁵⁵. Termín spotřebitel bude v této kapitole používán ve smyslu definice uvedené v Regulation Z, pokud nebude výslovně uvedeno jinak.

Shrneme-li otázku působnosti jednotlivých právních režimů, pak můžeme konstatovat, že v USA je právní režim TILA a Regulation Z dán v případě, že spotřebiteli byla vydána kreditní karta subjektem nabízejícím či rozšiřujícím úvěr, pokud tento subjekt – vydavatel kreditní karty spadá pod federální jurisdikci USA. Právní režim EFTA a Regulation E se v takovýchto případech neaplikuje, a to ani subsidiárně. V případě Velké Británie se použije právní režim PSR a CCA (ustanovení PSR s tím, že namísto výslovně vyjmenovaných ustanovení PSR se použijí příslušná ustanovení CCA) v případech, kdy platební služba byla spotřebiteli poskytnuta poskytovatelem plateb se sídlem ve Velké Británii, oba poskytovatelé plateb v dané platební transakci se nacházejí na území členského státu Evropské unie a platební služba byla uskutečněna v měně některého z členských států Evropské unie. Pokud se nebude jednat o takovouto platební službu, nicméně kreditní karta byla vydána spotřebiteli osobou podnikající v oblasti spotřebitelských úvěrů, která spadá pod jurisdikci Velké Británie, pak nebude dán právní režim PSR, ale bude dán úplný právní režim CCA – použijí se tedy všechna

¹⁵⁵ V originále “cardholder”. Definice termínu držitel kreditní karty zahrnuje jak fyzickou osobu, které byla kreditní karta vydána pro účely spotřebitelského úvěru, tak i fyzickou osobu, která se s věřitelem dohodla na tom, že uhradí závazky ze spotřebitelského úvěru vzniklé na základě skutečnosti, že kreditní karta byla vydána jiné fyzické osobě.

aplikovatelná ustanovení CCA, nikoliv jen ta, na která odkazují PSR. Jak již bylo naznačeno výše, v případě České republiky nebude hrát osoba vydávající kreditní kartu spotřebiteli pro určení aplikovatelnosti režimu ZPS žádnou roli. Zásadní pro toto určení bude osoba poskytovatele plateb, což může, ale nemusí být osoba, která spotřebiteli kreditní kartu vydala. Příslušnost úplného právního režimu ZPS, stejně jako možnost odchýlit se dohodou smluvních stran od tohoto režimu, je detailně popsána v podkapitole A.I této práce.

Možnost smluvních stran smluv o spotřebitelském úvěru změnit svojí dohodou svá práva a povinnosti specifikovaná v CCA a TILA se významně liší. Ust. 173 odst. 1 CCA výslovně stanoví, že neplatná jsou ta ustanovení regulovaných smluv či na ně navazujících transakcí a smluv, která jsou v rozporu s ustanoveními CCA na ochranu dlužníka či nájemce, jejich rodinných příslušníků nebo jakékoliv garance jim poskytnuté na základě CCA či jakéhokoliv právního předpisu vydaného na základě CCA. Krom toho, ustanovení regulované smlouvy, která definují povinnosti a odpovědnost dlužníka, nájemce nebo jejich rodinných příslušníků v určitých situacích, jsou v rozporu s ustanoveními CCA, pokud na ně v těchto situacích zamýšlejí uložit, a to i nepřímo, další povinnosti nebo větší odpovědnost¹⁵⁶. Tento přístup je velmi podobný přístupu, který byl zvolen ve Směrnici o platebních službách, ZPS, PSR i EFTA. TILA, na rozdíl od tohoto přístupu, neobsahuje žádné podobné ustanovení, které by mělo obecnou účinnost. Smluvní strany smluv o spotřebitelském úvěru jsou tedy oprávněny modifikovat svá práva a povinnosti specifikované v TILA a Regulation Z za předpokladu, že tyto modifikace jsou v souladu s obecným právem na ochranu spotřebitele a současně nejsou výslovně zakázány TILA.

Protože se i v této kapitole tato práce odkazuje na množství právních předpisů, z nichž každý používá odlišnou terminologii pro totéž, pokusí se tato práce o eliminaci těchto terminologických rozdílů tím, že bude v této kapitole používat ve vztahu k platebním transakcím uskutečněným

¹⁵⁶ Ust. 173 odst. 2 CCA.

prostřednictvím kreditních karet termín ‚spotřebitel‘ namísto termínu dlužník dle CCA a termínu držitel kreditní karty dle TILA a Regulation Z; termín ‚věřitel‘ namísto termínu poskytovatel platební služby dle Směrnice o platebních službách, ZPS a PSR a termínu vydavatel kreditní karty dle TILA; a konečně termín ‚kreditní karta‘ namísto termínu úvěrový token dle CCA.

B.II. Autorizace platebních transakcí uskutečněných prostřednictvím kreditních karet

V následujících podkapitolách se bude tato práce zabývat rozdíly mezi právními režimy týkajícími se online plateb uskutečněných prostřednictvím debetních karet tak, jak byly tyto režimy rozebrány v podkapitolách A.II., A.III. a A.IV. této práce, a právními režimy zabývajícími se online platbami uskutečněnými prostřednictvím kreditních karet.

Právní úprava autorizace platebních transakcí uskutečněných prostřednictvím kreditních karet se ani v České republice, ani ve Velké Británii neliší od právní úpravy autorizace platebních transakcí uskutečněných prostřednictvím debetních karet.

§ 226.12(b)(1)(i) Regulation Z specifikuje, co se rozumí neautorizovaným užitím kreditní karty v USA zdánlivě podobně, jako to činí EFTA. Neautorizované užití kreditní karty je definováno jako užití kreditní karty osobou odlišnou od spotřebitele, která postrádá „účinné, předpokládané nebo zřejmé oprávnění“¹⁵⁷ k takovému užití a od které spotřebitel nezíská žádný užitek. Z této definice neexistují žádné výjimky tak, jak je známe v případě EFTA. A právě proto nabývá na významu otázka, co rozumět pod pojmy předpokládané a zřejmé oprávnění, jelikož tyto typy oprávnění EFTA nezná a nepoužívá. A jelikož tyto termíny blížeji nedefinuje ani TILA či Regulation Z, zůstává jejich interpretace

¹⁵⁷ V originále „actual, implied or apparent authority“.

na soudních orgánech. V *Mastercard v. Town of Newport*¹⁵⁸ soud shledal, že pokud osoba oprávněná spotřebitelem k užití kreditní karty pro určitý, specifický účel užila kreditní kartu k jinému účelu, nejedná se o neautorizované užití kreditní karty ve smyslu ustanovení TILA, která omezují odpovědnost spotřebitele. Podobně soud rozhodnul v jiném případě, *Martin v. American Express*¹⁵⁹, kde spotřebitel udělil jiné osobě souhlas s užitím jeho kreditní karty. Soud zdůraznil, že skutečnost, že spotřebitel ústně omezil částku, kterou je ona jiná osoba oprávněna vyčerpat, neznamena, že platební transakce provedené onou třetí osobou a přesahující částku, kterou byla ona třetí osoba oprávněna vyčerpat, by bylo možno označit jako neautorizované užití kreditní karty dle TILA a že by spotřebitel odpovídal pouze do částky 50,- \$. V dalším případě, *Walker Bank v. Jones*¹⁶⁰, utažský soud našel trvalý zjevný oprávnění v užívání kreditní karty odloučenou manželkou spotřebitele, ačkoliv druhá manželka spotřebitele věřiteli oznámila, že užívání kreditní karty odloučenou manželkou již nadále není autorizováno. Důvodem pro toto rozhodnutí byla skutečnost, že druhá manželka spotřebitele nevrátila věřiteli všechny vydané kreditní karty, včetně kreditních karet, které byly v držení spotřebitele a které byly vydány na jeho jméno. I jiná soudní rozhodnutí potvrdila fakt, že pokud spotřebitel dobrovolně předá kreditní kartu někomu jinému, pak také zjevně opravňuje užití kreditní karty touto osobou¹⁶¹. Na druhou stranu, v případě *Universal Bank v. McCafferty*¹⁶² bylo soudem judikováno, že spotřebitel neautorizoval užití kreditní karty svým přítelem i přes to, že dal pokyn věřiteli k zaslání kreditní karty společně s PIN na adresu tohoto přítele. Dle názoru Lawrence by zjevný oprávnění

¹⁵⁸ Rozsudek Court of Appeals of Wisconsin ze dne 11.9.1986 ve věci *Mastercard, Consumer Credit Div. of First Wisconsin Nat. Bank of Milwaukee v. Town of Newport*, sp. zn. Wis.App.1986, 396 N.W.2d 345, 133 Wis.2d 328.

¹⁵⁹ Rozsudek Court of Civil Appeals of Alabama ze dne 23.8.1978 ve věci *Martin v. American Express, Inc.*, sp. zn. Ala.Civ.App.1978, 361 So.2d 597.

¹⁶⁰ Rozsudek United States Court of Appeals Tenth Circuit ze dne 3.12.1965 ve věci *Walker Bank & Trust Co. v. Jones*, sp. zn. 672 P.2d 73 (Utah 1983).

¹⁶¹ Lawrence, L., Hull, B. *Payment Systems* (2009 - 2010) § 17:68, poznámka pod čarou č. 7. Dostupné z: <http://uk.westlaw.com> jako online databáze PAYSYST [ke dni 22.09.2010].

¹⁶² Rozsudek Court of Appeals of Ohio, Summit County ze dne 7.7.1993 ve věci *Universal Bank v. McCafferty*, sp. zn. 88 Ohio App. 3d 556, 624 N.E.2d 358 (9th Dist. Summit County 1993).

nemělo trvat poté, co spotřebitel učiní přiměřené kroky k tomu, aby oznámil věřiteli skutečnost, že oprávnění již netrvá¹⁶³.

Pokud výše uvedené shrneme, lze říci, že ve Velké Británii může být platební transakce autorizována pouze spotřebitelem. To v zásadě platí i v České republice s tím, že souhlasu spotřebitele není třeba v případech, kdy tak stanoví jiný právní předpis. V USA může být platební transakce uskutečněná prostřednictvím kreditní karty, stejně jako platební transakce uskutečněná prostřednictvím debetní karty, autorizována i osobou odlišnou od spotřebitele. Tato osoba odlišná od spotřebitele ovšem musí, v případě platební transakce uskutečněné prostřednictvím kreditní karty, disponovat účinným, předpokládaným nebo zřejmým oprávněním k takovému užití kreditní karty, zatímco v případě platební transakce uskutečněné prostřednictvím debetní karty tato osoba musí disponovat účinným oprávněním k iniciování platební transakce. Definice neautorizovaných platebních transakcí dle TILA je tedy užší než definice téhož používaná EFTA, což se přímo promítá v oblasti odpovědnosti za neautorizované platební transakce, o čemž bude pojednáno níže.

B.III. Omezení při používání kreditních karet

Pokud se zaměříme na rozdíly mezi omezeními při používání debetních a kreditních karet v členských státech Evropské unie, nalezneme zde jeden rozdíl. Na základě čl. 55 odst. 2 Směrnice o platebních službách je totiž věřitel oprávněn, dohodne-li se tak ve smlouvě se spotřebitelem, zablokovat kreditní kartu z objektivně opodstatněných důvodů souvisejících se značným zvýšením rizika, že spotřebitel možná nebude schopen splnit svůj platební závazek, tedy splácet úvěr, který lze čerpat prostřednictvím kreditní karty. Není tedy vyžadováno, aby spotřebitel úvěr prostřednictvím kreditní karty skutečně čerpal, postačí, že existují objektivně opodstatněné důvody, že pokud by úvěr prostřednictvím kreditní karty skutečně čerpal,

¹⁶³ Lawrence, L., Hull, B. Payment Systems (2009 - 2010) § 17:68, poznámka pod čarou č. 7. Dostupné z: <http://uk.westlaw.com> jako online databáze PAYSYST [ke dni 22.09.2010].

nebyl by spotřebitel pravděpodobně schopen čerpaný úvěr skutečně splácet. Je ovšem nutné zdůraznit, že poskytovatel plateb není oprávněn z výše uvedeného důvodu zablokovat kreditní kartu v případě vysokého rizika nesplácení úvěru spotřebitelem, pokud nedošlo k významnému zvýšení tohoto rizika a přibližně stejné riziko v konkrétním případě bylo již v okamžiku vydání kreditní karty spotřebiteli¹⁶⁴. Česká republika implementovala toto ustanovení do svého právního řádu prostřednictvím § 100 odst. 1 písm. b) ZPS stejným způsobem, jako zbývající omezení při používání kreditních karet, která jsou použitelná i při používání debetních karet, tzn. že zde chybí požadavek na objektivní opodstatněnost důvodů významného zvýšení tohoto rizika. Ve výše uvedeném případě je poskytovatel plateb oprávněn při posuzování míry rizika brát v úvahu i jiné své pohledávky, které za spotřebitelem má, event. je oprávněn posoudit celkovou finanční situaci spotřebitele, je-li mu známa¹⁶⁵. Všechna ostatní omezení aplikovatelná v případě debetních karet jsou aplikovatelná i v případě kreditních karet a i v tomto případě platí, že jde o oprávnění poskytovatele plateb zablokovat kreditní kartu, nikoliv o jeho povinnost tak učinit¹⁶⁶.

Právní režim omezení při používání kreditních karet ve Velké Británii je ovšem značně komplikovanější. I zde platí, že spotřebitel a věřitel se mohou dohodnout na výdajových limitech pro platební transakce prováděné kreditní kartou. Zbývající ustanovení PSR, upravující omezení při používání debetních karet, se ovšem v případě kreditních karet nepoužijí a na místo nich se dle ust. 52 PSR použijí specifická ustanovení CCA. S účinností od 1.2.2011¹⁶⁷ je totiž věřitel oprávněn, dohodne-li se tak ve smlouvě se spotřebitelem, zablokovat kreditní kartu, pouze pokud o tom spotřebitele informoval před zablokováním kreditní karty, resp. pokud to není účelné, okamžitě poté. Takovéto oznámení musí obsahovat důvod

¹⁶⁴ Beran, J., Doležalová, D., Strnadel, D., Štěpánová, A. Zákon o platebním styku. Komentář. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2011, s. 473.

¹⁶⁵ Beran, J., Doležalová, D., Strnadel, D., Štěpánová, A. Zákon o platebním styku. Komentář. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2011, s. 473.

¹⁶⁶ Poskytovatel plateb má povinnost zabránit jakémukoli užití kreditní karty pouze v případě, že spotřebitel učinil oznámení podle § 101 písm. b) ZPS.

¹⁶⁷ Den účinnosti Consumer Credit (EU Directive) Regulations 2010/1010, které novelizovaly CCA.

zablokování kreditní karty, který musí být objektivně ospravedlnitelný. Objektivně ospravedlnitelným důvodem je např. podvodné či neautorizované použití kreditní karty, stejně jako značně zvýšené riziko, že spotřebitel nebude schopen splnit svůj závazek splatit úvěr. Věřitel nemusí spotřebitele informovat o zablokování kreditní karty pouze v případě, že toto oznámení je zakázáno právním předpisem Evropské unie či je pravděpodobné, že by bránilo prevenci či zjištění trestného činu, výkonu spravedlnosti nebo dopadení či stíhání pachatelů¹⁶⁸. Krom tohoto oprávnění věřitele PSR odkazují, s účinností již od 1.11.2009, na jiná dvě ustanovení CCA upravující omezení při používání kreditních karet. Jde o omezení vztahující se na věřitele, použitelná v případech, kdy se nejedná o zablokování kreditní karty. První takové omezení spočívá v tom, že pokud spotřebitel poruší smlouvu uzavřenou s věřitelem, na základě které mu byla vystavena kreditní karta, a na základě toho se věřitel stane oprávněným k vypovězení smlouvy, musí věřitel před vypovězením smlouvy o svém úmyslu informovat spotřebitele, jinak je vypovězení smlouvy neplatné¹⁶⁹. Obdobně, pokud je věřitel na základě smlouvy oprávněn k vypovězení některého práva, přiznaného spotřebiteli ve smlouvě, není oprávněn tak učinit, pokud o tomto úmyslu spotřebitele neinformoval alespoň se sedmidenním předstihem¹⁷⁰.

Omezení při používání kreditních karet v USA nejsou obecně upravena ani v TILA, ani v Regulation Z. Z tohoto důvodu musí být jakékoliv takové omezení obsaženo a detailně popsáno buď ve smlouvě o spotřebitelském úvěru, anebo ve smluvních podmínkách vztahujících se na používání kreditní karty. Je ovšem zřejmé, že spotřebitel je oprávněn použít svoji kreditní kartu pouze do výše úvěrového limitu, na kterém se s věřitelem dohodnul. Možnost věřitele jednostranně změnit smluvní podmínky týkající se úvěrového účtu spotřebitele je taktéž omezena. Věřitel je totiž oprávněn uskutečnit významnou změnu smluvních podmínek týkajících se úvěrového účtu spotřebitele pouze za předpokladu, že o této

¹⁶⁸ Ust. 98A odst. 4 - 6 CCA.

¹⁶⁹ Ust. 87 CCA.

¹⁷⁰ Ust. 76 CCA.

změně spotřebitele písemně informoval alespoň 45 dnů přede dnem účinnosti této změny¹⁷¹. Co rozumět významnou změnou smluvních podmínek týkajících se úvěrového účtu spotřebitele specifikuje § 226.6(b)(1) a (2) Regulation Z; jde např. o jakoukoliv změnu poplatků, úrokových sazeb, doby, po kterou spotřebitel neplatí úroky¹⁷² či výše úvěrového limitu. Věřitel v USA dále není oprávněn vypovědět smlouvu o spotřebitelském úvěru před jejím vypršením pouze z toho důvodu, že spotřebiteli nevznikla povinnost uhradit věřiteli finanční poplatek¹⁷³. § 226.11(b)(2) Regulation Z ovšem stanoví, že tato skutečnost nezabavuje věřitele možnosti vypovědět smlouvu o spotřebitelském úvěru v případě, že úvěrový účet spotřebitele není po dobu alespoň tří po sobě jdoucích měsíců aktivní, čímž se rozumí, že z něj nebyl čerpán žádný úvěr¹⁷⁴ a není na něm nesplacený zůstatek. Věřitel také není oprávněn vypovědět smlouvu o spotřebitelském úvěru, resp. omezit úvěrový účet spotřebitele pouze na základě skutečnosti, že spotřebitel využil v dobré víře svého práva na opravu chyby ve vyúčtování postupem popsáním v TILA¹⁷⁵. Federální soud navíc v případě *Gray v. American Express*¹⁷⁶ rozhodnul, že věřitel musí mít samostatné a nezávislé zdůvodnění pro vypovězení smlouvy o spotřebitelském úvěru, a to i v případě, že ve smlouvě o spotřebitelském úvěru je uvedeno, že věřitel je oprávněn tuto smlouvu vypovědět okamžitě a bez oznámení výpovědi spotřebiteli; věřitel také musí tuto výpověď oznámit spotřebiteli.

Omezení při používání kreditních karet v České republice jsou tedy shodná s omezeními při používání debetních karet s tím, že je zde navíc možnost věřitele zablokovat kreditní kartu z důvodů souvisejících se značným zvýšením rizika, že spotřebitel nebude schopen splnit svůj platební závazek. V případě Velké Británie je zde zásadní rozdíl spočívající

¹⁷¹ § 226.9(c) Regulation Z.

¹⁷² V originále „grace period“.

¹⁷³ V originále „finance charge“. Blíže viz. § 226.11(b)(1) Regulation Z.

¹⁷⁴ A to jak nákupem zboží či služby, výběrem hotovosti či převodem prostředků.

¹⁷⁵ V originále „billing error resolution“. Pokud věřitel výše uvedené poruší, může mu být udělena pokuta. Blíže viz. § 226.13(d)(3) Regulation Z.

¹⁷⁶ Rozsudek United States Court of Appeals, District of Columbia Circuit ze dne 31.8.1984 ve věci *O. S. Gray v. American Express Company*, sp. zn. 743 F.2d 10 (D.C. Cir. 1984).

ve skutečnosti, že věřitel není povinen kreditní kartu, na rozdíl od debetní karty, odblokovat nebo ji nahradit novou, jakmile důvody pro její zablokování pominou; věřitel v České republice tuto povinnost má. Věřitel ve Velké Británii je při zablokování kreditní karty, stejně jako při zablokování debetní karty, povinen reflektovat, na rozdíl od věřitele v České republice, objektivní opodstatněnost důvodu pro takové zablokování či pro zbavení se povinnosti informovat spotřebitele o takovém zablokování. Navíc právní řád Velké Británie zná dva případy, ve kterých je věřitel povinen informovat spotřebitele písemně předem o svém úmyslu vypovědět smlouvu o spotřebitelském úvěru, resp. právo přiznané spotřebiteli v takové smlouvě. Právní úprava v USA se, podobně jako právní úprava Velké Británie, zaměřuje na omezení možností věřitele jednostranně změnit či vypovědět smluvní podmínky týkající se úvěrového účtu spotřebitele. Na rozdíl od právní úpravy Velké Británie nejen specifikuje informační povinnost věřitele, ale v některých, přesně definovaných případech i stanoví, kdy věřitel tuto možnost nemá.

B.IV. Povinnosti týkající se kreditních karet

Směrnice o platebních službách nestanoví žádné další povinnosti týkající se kreditních karet oproti povinnostem týkajícím se debetních karet. Stejně tak nedefinuje žádné výjimky z těchto povinností. Totožné lze konstatovat o ZPS a právním řádu České republiky.

Povinnosti týkající se debetních karet jsou ve Velké Británii plně aplikovatelné i v případě kreditních karet s tím rozdílem, že na základě ust. 52 PSR se použijí i ust. 51 a 66 CCA. Na jejich základě je vydání kreditní karty spotřebiteli chápáno jako správní delikt v případě, že o to spotřebitel písemně nepožádal dokumentem, který sám podepsal, pokud se nejedná o náhradu za dříve spotřebitelem akceptovanou kreditní kartu vydanou spotřebiteli na základě smlouvy, která je stále platná a účinná¹⁷⁷.

¹⁷⁷ Ust. 51 CCA.

Navíc ust. 66 CCA stanoví, že spotřebitel nemůže být shledán odpovědným na základě smlouvy o spotřebitelském úvěru, resp. smlouvy o vydání a požívání kreditní karty, za použití kreditní karty jakoukoliv osobou, dokud spotřebitel buď předem neakceptuje kreditní kartu, anebo její použití není považováno za její akceptaci. Spotřebitel akceptuje kreditní kartu okamžikem, kdy je podepsána nebo její převzetí je podepsáno nebo je poprvé použita, a to buď samotným spotřebitelem, anebo osobou, která je na základě smlouvy spotřebitelem oprávněna používat kreditní kartu¹⁷⁸.

Podobně jako právní úprava Velké Británie i právní úprava USA se v oblasti povinností týkajících se kreditních karet zaměřuje na omezení možností věřitele vydávat kreditní karty. Na základě § 1643.(a)(1)(A) TILA může být spotřebitel shledán odpovědným za neautorizované použití kreditní karty pouze za předpokladu, že se jedná o akceptovanou kreditní kartu. Podmínky, za kterých se kreditní karta stane akceptovanou kreditní kartou, jsou stejné jako v případě debetní karty¹⁷⁹. Nicméně věřitel nesmí vydat žádnou kreditní kartu, a to ani pro komerční účely, žádné osobě, pokud tato osoba o kreditní kartu nepožádala¹⁸⁰, anebo pokud nejde o obnovení akceptované kreditní karty či o náhradu akceptované kreditní karty. Zde je tedy významný rozdíl oproti debetním kartám, u kterých existuje možnost, aby byly věřitelem vydány i v jiných případech. Věřitel je dále povinen, obdobně jako v případě debetních karet, poskytovat spotřebiteli pravidelný výpis, který musí identifikovat každou úvěrovou transakci způsobem uvedeným v § 226.8 Regulation Z¹⁸¹. Kromě této povinnosti je věřitel dále povinen poskytovat spotřebiteli shrnutí práv spotřebitele týkajících se vyúčtování, a to v předepsané formě alespoň jednou za kalendářní rok¹⁸². V souladu s § 226.7(a)(9) Regulation Z je věřitel také povinen poskytovat spotřebiteli adresu, na kterou může oznámit

¹⁷⁸ Ust. 66(2) CCA.

¹⁷⁹ § 1602.(l) TILA stanoví, že za akceptovanou kreditní kartu se považuje taková karta, kterou si spotřebitel vyžádal a obdržel nebo podepsal nebo použil nebo oprávnil použít někoho jiného, a to za účelem získání peněz, zboží nebo služeb na úvěr.

¹⁸⁰ Postačí i ústní žádost - § 262.12(a) Regulation Z.

¹⁸¹ Množství sdělovaných informací je pochopitelně v případě kreditních karet podstatně větší, než v případě karet debetních.

¹⁸² § 226.9(a) Regulation Z.

chyby ve vyúčtování, a to buď na pravidelném výpisu, anebo v rámci shrnutí práv spotřebitele týkajících se vyúčtování.

Povinnosti spotřebitele, které se týkají kreditních karet, jsou tedy v členských státech Evropské unie shodné s povinnostmi týkajícími se debetních karet. Spotřebitel je zejména povinen přijmout veškerá přiměřená opatření na ochranu personalizovaných bezpečnostních prvků své kreditní karty a je oprávněn ji používat pouze v souladu se smlouvou, resp. s podmínkami, které upravují její vydávání a používání. Spotřebitel ve Velké Británii ovšem nebude shledán odpovědným za použití kreditní karty jakoukoliv osobou, dokud ji buď předem neakceptuje, anebo její použití není považováno za její akceptaci; v České republice toto neplatí a spotřebitel může být shledán odpovědným za použití kreditní karty, pokud např. nepřijal přiměřená opatření na ochranu jejich personalizovaných bezpečnostních prvků. Totožná právní úprava jako ve Velké Británii platí v tomto smyslu i v USA. Ve Velké Británii i v USA platí, že vydávání kreditních karet, které nebyly spotřebitelem vyžádány, je podstatně komplikovanější, než vydávání nevyžádaných debetních karet.

B.V. Odpovědnost za neautorizované platební transakce uskutečněné prostřednictvím kreditních karet

V následující podkapitole bude detailně popsána tematika odpovědnosti za neautorizované platební transakce uskutečněné prostřednictvím kreditních karet. S ohledem na skutečnost, že právní režim odpovědnosti za neautorizované platební transakce uskutečněné prostřednictvím kreditních karet je v České republice zcela shodný s právním režimem odpovědnosti za neautorizované platební transakce uskutečněné prostřednictvím debetních karet, bude nejprve pozornost věnována tomu, jak se s různými úrovněmi odpovědnosti za neautorizované platební transakce uskutečněné prostřednictvím kreditních karet¹⁸³

¹⁸³ Různými úrovněmi odpovědnosti se rozumí žádná, neomezená a omezená odpovědnost spotřebitele.

vypořádávají právní úpravy ve Velké Británii a USA. Následovat bude srovnání těchto právních režimů s právními režimy odpovědnosti za neautorizované platební transakce uskutečněné prostřednictvím debetních karet v těchto zemích. Konečně budou porovnány právní režimy odpovědnosti za neautorizované platební transakce uskutečněné prostřednictvím kreditních karet v České republice, Velké Británii a USA navzájem.

B.V.1. Žádná odpovědnost spotřebitele za neautorizované platební transakce uskutečněné prostřednictvím kreditních karet

B.V.1.a) Velká Británie

Právní úprava odpovědnosti spotřebitele za neautorizované platební transakce uskutečněné prostřednictvím kreditních karet ve Velké Británii je naprosto odlišná od právní úpravy odpovědnosti spotřebitele za neautorizované platební transakce uskutečněné prostřednictvím debetních karet. Na základě ust. 52 PSR se totiž v případě kreditních karet nepoužije ust. 62 PSR, které onu odpovědnost spotřebitele v případě debetních karet upravuje, a namísto tohoto ustanovení se použijí ust. 83 a 84 CCA. Obecné pravidlo, uvedené v ust. 83 odst. 1 CCA, pro případ regulovaných smluv o spotřebitelském úvěru stanoví, že spotřebitel neodpovídá věřiteli za jakoukoliv škodu vzniklou čerpáním úvěru třetí osobou, která nejedná, a ani se nemá za to, že jedná, jeho jménem. Toto pravidlo se ovšem nevztahuje na nekomerční smlouvy¹⁸⁴. Definici nekomerční smlouvy následně podává ust. 189 odst. 1 CCA a stanoví, že nekomerční smlouvou je smlouva o spotřebitelském úvěru nebo smlouva o spotřebitelském nájmu, která byla uzavřena věřitelem mimo jeho předmět podnikání. Lze tedy konstatovat, že platební transakce uskutečněné prostřednictvím kreditních karet nebudou spadat pod tuto výjimku, jelikož

¹⁸⁴ Stejně jako na škody vzniklé zneužitím šeků. Blíže viz. ust. 83 odst. 2 CCA.

věřitel poskytující spotřebiteli úvěr, který je možné čerpat prostřednictvím kreditní karty, tak zpravidla bude činit v rámci předmětu svého podnikání.

Na rozdíl od ust. 83 CCA, které se týká zneužití čerpání úvěru obecně, se ust. 84 CCA zaměřuje výslovně na zneužití kreditních karet a omezuje možnost použití obecného pravidla popsaneho v předchozím odstavci na určité případy. Na prvním místě je třeba uvést případy, kdy kreditní karta byla jakýmkoliv způsobem použita ve spojení se smlouvou uzavřenou na dálku dle CPDSR (pokud nejde o tzv. vyloučenou smlouvu), anebo ve spojení se smlouvou uzavřenou na dálku dle FSDMR¹⁸⁵. Dle ust. 84 odst. 3 CCA jde dále o případy, kdy kreditní karta byla jakýmkoliv způsobem použita poté, co věřitel byl informován o její ztrátě, krádeži či jakémkoliv jiném důvodu, na základě kterého je náchylná ke zneužití. Pokud ve smlouvě o vydání a používání kreditní karty nejsou předepsaným způsobem uvedeny kontaktní údaje¹⁸⁶ osoby, které má být oznámení dle předchozí věty učiněno, pak také platí ust. 83 CCA.

Pokud porovnáme okolnosti, za kterých spotřebitel nenese žádnou odpovědnost za neautorizované platební transakce uskutečněné prostřednictvím debetních karet, s okolnostmi, za kterých spotřebitel nenese žádnou odpovědnost za neautorizované platební transakce uskutečněné prostřednictvím kreditních karet, nalezneme tři významnější rozdíly. Předně spotřebitel nenese žádnou odpovědnost za neautorizované platební transakce uskutečněné prostřednictvím kreditní karty v případě, že kreditní karta byla jakýmkoliv způsobem použita ve spojení se smlouvou uzavřenou na dálku dle FSDMR, zatímco pokud byla v takovémto případě použita namísto kreditní karty karta debetní, pak spotřebitel odpovídá za neautorizované platební transakce uskutečněné touto debetní kartou. Druhým rozdílem je skutečnost, že spotřebitel nenese žádnou odpovědnost za neautorizované platební transakce uskutečněné prostřednictvím debetní karty, pokud byly tyto platební transakce ovlivněny skutečností, že poskytovatel plateb nezajistil, aby spotřebiteli byly k dispozici vhodné

¹⁸⁵ Ust. 84 odst. 3A, 3B a 3C CCA.

¹⁸⁶ Jméno, adresa a telefonní číslo takové osoby. Ust. 84 odst. 4 CCA.

prostředky umožňující kdykoliv oznámit ztrátu, odcizení, zneužití nebo neautorizované použití debetní karty. To v případě kreditních karet neplatí; v případě kreditních karet je rozhodné, zda-li jsou ve smlouvě o vydání a používání kreditní karty předepsaným způsobem uvedeny kontaktní údaje osoby, které má být takové oznámení učiněno, nikoliv to, měl-li spotřebitel skutečně k dispozici vhodné prostředky umožňující mu kdykoliv učinit oznámení. Třetí rozdíl spočívá v odlišné působnosti – zatímco spotřebitel, který použil k online platební transakci debetní kartu, nenese žádnou odpovědnost za neautorizované platební transakce ve výše uvedených případech tehdy, když platební služba byla spotřebiteli poskytnuta poskytovatelem plateb se sídlem ve Velké Británii, oba poskytovatelé plateb v dané platební transakci se nacházejí na území členského státu Evropské unie a platební služba byla uskutečněna v měně některého z členských států Evropské unie, spotřebitel, který namísto debetní karty použil kartu kreditní, nenesou žádnou odpovědnost za neautorizované platební transakce, i pokud se nebude jednat o takovouto platební službu. Postačí totiž, že kreditní karta byla vydána spotřebiteli osobou podnikající v oblasti spotřebitelských úvěrů, která spadá pod jurisdikci Velké Británie.

B.V.1.b) Spojené státy americké

Jelikož jsou platební transakce uskutečněné prostřednictvím kreditních karet v USA upraveny právním předpisem odlišným od právního předpisu upravujícího platební transakce uskutečněné prostřednictvím debetních karet, je i právní úprava odpovědnosti spotřebitele za neautorizované platební transakce uskutečněné prostřednictvím kreditních karet v USA, podobně jako ve Velké Británii, odlišná od právní úpravy odpovědnosti spotřebitele za neautorizované platební transakce uskutečněné prostřednictvím debetních karet. Odpovědnost spotřebitele za neautorizované platební transakce uskutečněné prostřednictvím kreditních karet je upravena v § 1643 TILA a dále je pak konkretizována v § 226.12(b) Regulation Z. Podmínky této odpovědnosti jsou ale velmi

podobné podmínkám odpovědnosti spotřebitele za neautorizované platební transakce uskutečněné prostřednictvím debetních karet. Na základě těchto podmínek spotřebitel nenese žádnou odpovědnost za jakékoliv škody vzniklé v souvislosti s neautorizovaným použitím jeho kreditní karty pouze v případech, ve kterých byla neautorizovaně použita jiná než akceptovaná kreditní karta, anebo pokud věřitel neposkytnul spotřebiteli dostatečné oznámení maximální potenciální odpovědnosti spotřebitele či specifikaci prostředků, kterými může být věřiteli oznámena ztráta či krádež kreditní karty¹⁸⁷. Spotřebitel také není odpovědný za neautorizované použití jeho kreditní karty poté, co věřiteli oznámil, že může dojít k neautorizovanému použití kreditní karty z důvodu její krádeže, ztráty či z jiného důvodu, stejně jako v případě, že věřitel neposkytnul prostředky, na základě kterých je možné identifikovat uživatele kreditní karty jakožto osobu oprávněnou použít ji.

§ 1643 (d) TILA navíc zesiluje pozici spotřebitele vůči věřiteli v tom smyslu, že stanoví, že spotřebitel může být odpovědný za neautorizované použití kreditní karty pouze na základě § 1643 TILA. To znamená, že odpovědnost spotřebitele za neautorizované použití kreditní karty tvoří výjimku z obecně platného pravidla, že smluvní strany jsou oprávněny dohodou změnit svá práva a povinnosti uvedené v TILA v neprospěch spotřebitele. Na druhou stranu, pokud státní právo určitého státu či dohoda mezi spotřebitelem a věřitelem stanoví menší odpovědnost spotřebitele za neautorizované použití kreditní karty, než stanoví TILA, použije se na základě § 226.12(b)(4) Regulation Z tato menší odpovědnost. Zde je tedy právní režim TILA shodný s právním režimem EFTA. Některé státy v rámci svého státního práva skutečně stanoví menší odpovědnost spotřebitele za neautorizované použití kreditní karty, než stanoví TILA, a to tím, že vyžadují splnění dalších podmínek nezbytných ke vzniku této odpovědnosti¹⁸⁸.

¹⁸⁷ Takovéto oznámení musí spotřebitele informovat o skutečnosti, že je oprávněn učinit tak ústně či písemně, a musí obsahovat telefonní číslo, adresu či obojí. § 226.12(b)(2) Regulation Z.

¹⁸⁸ Jde například o státní právo státu Aljaška, Illinois nebo Kansas. Blíže k podmínkám, která stanoví, viz. Lawrence, L., Hull, B. Payment Systems (2009 - 2010) § 17:69. Dostupné z: <http://uk.westlaw.com> jako online databáze PAYSYST [ke dni 22.09.2010].

Srovnáme-li podmínky, které musí být splněny, aby spotřebitel odpovídal za neautorizované platební transakce, u debetních a kreditních karet, zjistíme, že je zde jeden marginální rozdíl. Tento rozdíl spočívá v tom, že poskytovatel plateb v případě debetních karet musí spotřebitele informovat i o své otevírací době, zatímco věřitel tak činit v případě kreditních karet nemusí. U debetních karet tedy existuje větší riziko, že poskytovatel plateb tuto svoji povinnost neučiní a spotřebitel následně nebude odpovídat za neautorizované platební transakce uskutečněné prostřednictvím debetní karty.

B.V.2. Odpovědnost spotřebitele za neautorizované platební transakce uskutečněné prostřednictvím kreditních karet

B.V.2.a) Velká Británie

Pokud se nejedná o případy uvedené v pododdílu B.V.1.a) této práce, tedy pokud kreditní karta nebyla žádným způsobem použita ve spojení se smlouvou uzavřenou na dálku dle CPDSR či dle FSDMR, pokud ve smlouvě o vydání a používání kreditní karty byly předepsaným způsobem uvedeny kontaktní údaje osoby, které má být učiněno oznámení o ztrátě, krádeži či jakémkoliv jiném důvodu, na základě kterého je kreditní karta náchylná ke zneužití, a kreditní karta byla jakýmkoliv způsobem použita před tím, než bylo vůči věřiteli učiněno toto oznámení, pak platí, že spotřebitel je odpovědný za neautorizované platební transakce uskutečnění prostřednictvím kreditní karty, a to buď omezeně nebo neomezeně. Na základě ust. 84 odst. 2 CCA je spotřebitel neomezeně odpovědný za ztráty způsobené věřiteli použitím kreditní karty osobou, která ji získala se souhlasem spotřebitele. Toto je jediný případ neomezené odpovědnosti spotřebitele za neautorizované platební transakce uskutečněné prostřednictvím kreditní karty. Spotřebitel je nicméně dle ust. 84 odst. 1 CCA také odpovědný za ztráty způsobené věřiteli použitím kreditní karty jinou osobou v průběhu období počínající okamžikem, kdy kreditní karta

přestala být v držení jakékoliv oprávněné osoby¹⁸⁹, a končící okamžikem, kdy je kreditní karta opět v držení jakékoliv oprávněné osoby. V takovém případě ovšem spotřebitel odpovídá omezeně, a to do částky buď 50,- £, anebo do výše úvěrového limitu, pokud je nižší než 50,- £. Nicméně pokud spotřebitel zaplatil věřiteli nějakou částku za vydání kreditní karty, pak se tato částka považuje za částku uhrazenou věřiteli v rámci kompenzace jeho odpovědnosti za neautorizované platební transakce uskutečněné prostřednictvím kreditní karty, tzn. že bude odečtena od částky, za kterou věřiteli odpovídá¹⁹⁰.

Srovnání případů, ve kterých je spotřebitel odpovědný za neautorizované platební transakce, vyznívá mnohem lépe pro kreditní než pro debetní karty. Spotřebitel je totiž odpovědný za neautorizované platební transakce uskutečněné prostřednictvím kreditní karty pouze v případech a v době, kdy má kreditní kartu ve svém držení třetí osoba. A pouze pokud jí předal kreditní kartu se svým souhlasem, pak odpovídá neomezeně. Pokud jde o debetní karty, nese spotřebitel odpovědnost za neautorizované platební transakce v mnohem větším okruhu případů - pokud spotřebitel úmyslně nebo z hrubé nedbalosti použije debetní kartu v rozporu s podmínkami, které upravují její vydávání a používání, resp. ji použije v rozporu se smlouvou, pokud spotřebitel okamžitě po obdržení debetní karty nepřijme veškerá přiměřená opatření na ochranu jejich personalizovaných bezpečnostních prvků, nebo pokud bez zbytečného odkladu po zjištění neoznámí poskytovateli plateb nebo osobě jím určené ztrátu, odcizení, zneužití nebo neautorizované použití debetní karty, je odpovědný za škody vzniklé v souvislosti s neautorizovanou platební transakcí neomezeně. Jak v případě kreditních, tak debetních karet odpovídá spotřebitel, pokud se nejedná o případ, kdy buď není odpovědný za žádné škody vzniklé v souvislosti s neautorizovanou platební transakcí, anebo kdy je odpovědný za veškeré škody vzniklé v souvislosti s neautorizovanou platební transakcí, do částky 50,- £. U kreditních karet

¹⁸⁹ Oprávněnou osobou ve smyslu tohoto ustanovení se rozumí spotřebitel, věřitel a jakákoliv osoba oprávněná spotřebitelem k použití kreditní karty. Ust. 84 odst. 7 CCA.

¹⁹⁰ Za předpokladu, že k této kompenzaci již dříve nedošlo. Ust. 84 odst. 6 CCA.

se ale použije jiná částka, pokud je výše úvěrového limitu nižší než 50,- £. Tento limit se použije v případech, kdy debetní či kreditní karta není, nikoliv úmyslně, v držení spotřebitele. Stejný limit se navíc použije v případech neautorizovaných platebních transakcí uskutečněných prostřednictvím debetní karty, pokud ztráta byla způsobena zneužitím debetní karty v případě, že spotřebitel nezajistil ochranu jejich personalizovaných bezpečnostních prvků před zneužitím. Pokud by spotřebitel namísto debetní karty použil kartu kreditní a měl ji ve svém držení, pak by neodpovídal za žádné vzniklé škody. I v tomto případě platí, že tato právní úprava se použije na všechny kreditní karty vydané spotřebitelům osobami podnikajícími v oblasti spotřebitelských úvěrů, které spadají pod jurisdikci Velké Británie.

B.V.2.b) Spojené státy americké

Pokud jsou splněny všechny podmínky odpovědnosti spotřebitele za neautorizované platební transakce uskutečněné prostřednictvím kreditních karet, uvedené v pododdílu B.V.1.b) této práce¹⁹¹, pak dle § 1643.(a)(1)(B) TILA odpovědnost spotřebitele za neautorizované použití kreditní karty nepřesáhne částku 50,- \$. Regulation Z pak výše uvedené specifikuje v § 226.12(b)(1)(ii) tím způsobem, že odpovědnost spotřebitele za neautorizované použití kreditní karty nepřesáhne buď částku 50,- \$, anebo částku peněz, zboží nebo služeb získaných tímto neautorizovaným použitím kreditní karty před tím, než byl věřitel informován způsobem uvedeným v Regulation Z. Z obou uvedených částek se použije částka nižší. I v tomto případě platí, že pokud státní právo určitého státu či dohoda mezi spotřebitelem a věřitelem stanoví menší odpovědnost spotřebitele za neautorizované použití kreditní karty, než stanoví TILA, použije se tato menší odpovědnost. Stejně tak platí, že

¹⁹¹ Jedná se o neautorizované použití akceptované kreditní karty, které nastalo před tím, než spotřebitel věřiteli oznámil, že může dojít k neautorizovanému použití kreditní karty, věřitel splnil v požadovaném rozsahu svoje informační povinnosti a věřitel poskytl prostředky, na základě kterých je možné identifikovat uživatele kreditní karty jakožto osobu oprávněnou použít ji.

spotřebitel nemůže být odpovědný za neautorizované použití kreditní karty v rozsahu větším než v rozsahu uvedeném v TILA. Právní režim TILA tedy nezná případy neomezené odpovědnosti spotřebitele za neautorizované platební transakce uskutečněné prostřednictvím kreditní karty.

Při srovnávání okolností, za kterých je spotřebitel odpovědný za neautorizované platební transakce, vyznívá, stejně jako v případě Velké Británie, použití kreditní karty lépe než použití debetní karty. Pokud spotřebitel totiž použije debetní kartu, musí počítat s rizikem, že může za neautorizovanou platební transakci odpovídat v plném rozsahu. To nastane v případě, že spotřebitel neoznámí poskytovateli plateb neautorizovanou platební transakci, která se vyskytne na pravidelném výpisu z jeho bankovního účtu, do 60 dnů od odeslání tohoto výpisu poskytovatelem plateb. Poté spotřebitel odpovídá za neautorizované platební transakce, které se uskuteční po uplynutí této lhůty a současně před tím, než bylo učiněno oznámení poskytovateli plateb, pokud poskytovatel plateb prokáže, že by k těmto neautorizovaným platebním transakcím nedošlo, kdyby spotřebitel učinil oznámení poskytovateli plateb ve výše uvedené lhůtě. Jak již bylo uvedeno v předchozím odstavci, v případě použití kreditní karty spotřebitel nikdy neodpovídá za neautorizované platební transakce v neomezeném rozsahu. Odpovědnost spotřebitele za neautorizované použití kreditní karty totiž nikdy nepřesáhne částku 50,- \$, a to ani v případě, že spotřebitel neoznámí věřiteli, že mu byla odcizena kreditní karta¹⁹². Stejná částka se použije i v případě odpovědnosti spotřebitele za neautorizovanou platební transakci v případě použití debetní karty. Nicméně pokud spotřebitel ztratil debetní kartu či mu tato byla odcizena, pak se toto omezení odpovědnosti použije pouze v případech, kdy spotřebitel oznámí ztrátu nebo odcizení debetní karty poskytovateli plateb během dvou pracovních dnů poté, co se o ztrátě či odcizení debetní karty dozvěděl. Pokud tak neučiní, jeho odpovědnost za neautorizované platební transakce vzroste na částku 500,- \$. Další významnou skutečností ovlivňující odpovědnost spotřebitele

¹⁹² Mann, R. J. Regulating internet payment intermediaries. Texas Law Review, 2004, č. 82, s. 686.

za neautorizované platební transakce je samotná definice neautorizované platební transakce – zatímco neautorizovaná platební transakce uskutečněná prostřednictvím debetní karty zahrnuje platební transakci z účtu spotřebitele, neautorizovaná platební transakce uskutečněná prostřednictvím kreditní karty se týká samotného použití kreditní karty. Neautorizovaná platební transakce uskutečněná prostřednictvím debetní karty tedy může být uskutečněna bez debetní karty, což u neautorizované platební transakce uskutečněné prostřednictvím kreditní karty není možné. Důsledkem toho je skutečnost, že spotřebitel, který měl ve svém držení po celou dobu svojí kreditní kartu, neodpovídá za jakékoliv platební transakce uskutečněné prostřednictvím, ale bez kreditní karty, tedy např. online transakce¹⁹³. Pokud se jakákoliv taková platební transakce ocitne na jeho vyúčtování, bude spotřebitel oprávněn vyřešit tuto situaci prostřednictvím postupu určenému k opravě chyb ve vyúčtování, popsanému v TILA. Další rozdíl v definici neautorizované platební transakce pak spočívá v problematice účinného, předpokládaného a zřejmého oprávnění, jež byla detailně rozebrána v podkapitole B.II této práce.

B.V.3. Oznamování neautorizovaných platebních transakcí uskutečněných prostřednictvím kreditních karet

B.V.3.a) Velká Británie

Právní režim oznamování neautorizovaných platebních transakcí uskutečněných prostřednictvím debetních karet se na základě ust. 52 PSR pro kreditní karty nepoužije; namísto tohoto právního režimu se použije úprava provedená ust. 84 CCA. Oznámení o ztrátě kreditní karty, o odcizení kreditní karty či o jakémkoliv jiném důvodu, na základě kterého je kreditní karta náchylná ke zneužití, může být dle ust. 84 odst. 5 CCA spotřebitelem

¹⁹³ Oficiální internetová stránka Federal Trade Commission. Facts for Consumers. Dostupné z: <http://www.ftc.gov/bcp/edu/pubs/consumer/tech/tec01.shtm> [ke dni 7.7.2012].

učiněno vůči věřiteli písemně či ústně a je účinné v okamžiku, kdy ho věřitel obdrží, ale pokud to vyžaduje smlouva, musí být během sedmi dnů písemně potvrzeno, jinak nebude považováno za účinné. Jak již bylo uvedeno v pododdíle B.V.1.a) této práce, poté, co spotřebitel výše uvedeným způsobem oznámí věřiteli vzniklou skutečnost, neodpovídá za neautorizované platební transakce učiněné prostřednictvím této kreditní karty po tomto oznámení.

Na spotřebitele používajícího kreditní kartu se tedy nevztahuje, na rozdíl od spotřebitele používajícího debetní kartu, povinnost oznámit věřiteli každou neautorizovanou nebo nesprávně provedenou platební transakci bez zbytečného odkladu poté, co se o ní dozvěděl, nejpozději však do 13 měsíců ode dne odepsání peněžních prostředků z účtu. Na věřitele se tudíž nevztahuje povinnost neprodleně poté, co spotřebitel splní tuto povinnost, uvést účet, z něž byla částka odepsána, do stavu, v němž by byl, kdyby k neautorizované platební transakci nedošlo.

B.V.3.b) Spojené státy americké

Oznamování neautorizovaných platebních transakcí uskutečněných prostřednictvím kreditních karet má pro spotřebitele význam v tom, že pokud je částka peněz, zboží nebo služeb získaných neautorizovaným použitím kreditní karty před tím, než byl věřitel spotřebitelem informován, nižší než částka 50,- \$, pak spotřebitel odpovídá za neautorizované použití kreditní karty právě do této nižší částky. Samotné oznamování neautorizovaného použití kreditní karty je pak upraveno § 226.12(b)(3) Regulation Z tím způsobem, že oznámení se považuje za učiněné v okamžiku, kdy spotřebitel učinil kroky, které jsou přiměřeně nezbytné a současně odpovídající běžné praxi k tomu, aby poskytl věřiteli relevantní informace o ztrátě, krádeži či možném neautorizovaném použití kreditní karty, a to bez ohledu na to, zda-li určitý pracovník věřitele tuto informaci skutečně obdržel či nikoliv. Oznámení může být učiněno osobně, telefonicky či písemně, a to dle výběru spotřebitele. Písemné oznámení se

považuje za učiněné v okamžiku jeho doručení věřiteli či po uplynutí doby obvyklé pro doručení, podle toho co nastane dříve.

Ve srovnání s oznamováním neautorizovaných platebních transakcí uskutečněných prostřednictvím debetních karet se oznámení spotřebitele nepovažuje za uskutečněné v okamžiku, kdy se věřitel dozví o okolnostech vedoucích k logickému závěru, že neautorizovaná platební transakce týkající se účtu byla nebo by mohla být učiněna. Stejně tak se v případě kreditní karty nezjišťuje, bylo-li prodlení spotřebitele s oznámením způsobeno polehčujícími okolnostmi, jako je tomu v případě debetních karet. Důvodem pro tyto odlišnosti je zásadní rozdíl v následcích způsobených prodlením spotřebitele s oznámením výše uvedených skutečností.

B.V.4. Důkazní břemeno v případě neautorizovaných platebních transakcí uskutečněných prostřednictvím kreditních karet

B.V.4.a) Velká Británie

Právní režim důkazního břemene v případě neautorizovaných platebních transakcí uskutečněných prostřednictvím kreditních karet je totožný s právním režimem platným pro debetní karty. V souladu s ust. 60 PSR je tedy na věřiteli, aby poskytl důkaz, že platební transakce byla ověřena, přesně zaznamenána, zanesena do účetnictví a že nebyla ovlivněna selháním techniky nebo jinou chybou, a to v případech, kdy spotřebitel popírá, že provedenou platební transakci autorizoval, nebo tvrdí, že platební transakce nebyla provedena správně. Stejně tak pokud spotřebitel popírá autorizaci provedené platební transakce, pak použití kreditní karty zaznamenané věřitelem nemusí být samo o sobě postačující pro prokázání, zda daná platební transakce byla spotřebitelem autorizována nebo zda se spotřebitel dopustil podvodu nebo zda z důvodu hrubé nedbalosti nebo úmyslně nesplnil svoji povinnost dle ust. 57 PSR. Ust. 171 odst. 4 CCA navíc posiluje pozici spotřebitele tím, že definuje důkazní břemeno

specifické pro řízení zahájená věřitelem smlouvy o vydávání a používání kreditní karty. Toto ustanovení stanoví, že je na věřiteli, aby prokázal, že kreditní karta byla v souladu se zákonem doručena spotřebiteli a jím také akceptována, a pro případ, že spotřebitel popírá, že použití kreditní karty autorizoval, je na věřiteli, aby prokázal, že spotřebitel takové použití skutečně autorizoval, anebo že toto použití kreditní karty nastalo před tím, než obdržel oznámení o ztrátě kreditní karty, o odcizení kreditní karty či o jakémkoliv jiném důvodu, na základě kterého je kreditní karta náchylná ke zneužití.

B.V.4.b) Spojené státy americké

Důkazní břemeno v případě neautorizovaných platebních transakcí uskutečněných prostřednictvím kreditních karet je v USA upraveno, ač na základě jiného právního předpisu, stejným způsobem jako v případě debetních karet. § 1643.(b) TILA stanoví, že v jakémkoliv řízení zahájeném věřitelem za účelem vymáhání odpovědnosti za použití kreditní karty je právě na věřiteli, aby prokázal, že použití kreditní karty bylo autorizováno. Obdobně je na věřiteli, aby prokázal, pokud použití kreditní karty nebylo autorizováno, že byly naplněny všechny podmínky odpovědnosti spotřebitele za neautorizované použití kreditní karty.

B.V.5. Srovnání odpovědnosti za neautorizované platební transakce uskutečněné prostřednictvím kreditních karet v České republice, Velké Británii a USA

Obdobně jako u srovnání odpovědnosti za neautorizované platební transakce uskutečněné prostřednictvím debetních karet v České republice, Velké Británii a USA, tak i v případě odpovědnosti za neautorizované platební transakce uskutečněné prostřednictvím kreditních karet bude srovnání právních režimů těchto tří zemí provedeno tím způsobem, že

nejprve bude porovnána právní úprava České republiky (ZPS) s právní úpravou Velké Británie (PSR a CCA) a následně budou tyto právní úpravy porovnány s právní úpravou USA (TILA).

Zaměříme-li se na typy neautorizovaných platebních transakcí uskutečněných prostřednictvím kreditních karet, za které spotřebitel nenese žádnou odpovědnost, pak jak v České republice, tak ve Velké Británii mezi tyto neautorizované platební transakce patří platební transakce vyplývající z použití ztracené, odcizené nebo zneužitě kreditní karty poté, co spotřebitel oznámil její ztrátu, odcizení nebo zneužití věřiteli. V České republice dále spotřebitel nenese žádnou odpovědnost za platební transakce ovlivněné skutečností, že věřitel nezajistil, aby spotřebiteli byly k dispozici vhodné prostředky umožňující kdykoliv oznámit ztrátu, odcizení, zneužití nebo neautorizované použití kreditní karty. Oproti tomu spotřebitel ve Velké Británii neodpovídá věřiteli za jakoukoliv škodu vzniklou použitím kreditní karty třetí osobou, která nejedná, a ani se nemá za to, že jedná, jeho jménem, pokud ve smlouvě o vydání a používání kreditní karty nejsou předepsaným způsobem uvedeny kontaktní údaje osoby, které má být učiněno oznámení o ztrátě, odcizení nebo zneužití kreditní karty; v tomto případě je tedy irelevantní, měl-li spotřebitel skutečně k dispozici vhodné prostředky umožňující mu kdykoliv učinit takové oznámení. Tato z pohledu spotřebitele používajícího kreditní kartu nevýhoda právního režimu Velké Británie oproti právnímu režimu České republiky je více než kompenzována tím, že právní režim Velké Británie zná, na rozdíl od právní úpravy České republiky, třetí typ neautorizovaných platebních transakcí uskutečněných prostřednictvím kreditních karet, za které spotřebitel nenese žádnou odpovědnost. Jde o případy, kdy kreditní karta byla jakýmkoliv způsobem použita třetí osobou, která nejedná, a ani se nemá za to, že jedná, jeho jménem, ve spojení se smlouvou uzavřenou na dálku dle CPDSR (pokud nejde o tzv. vyloučenou smlouvu), anebo ve spojení se smlouvou uzavřenou na dálku dle FSDMR. Toto je nejvýznamnější rozdíl mezi právními režimy České republiky a Velké Británie v definici neautorizovaných platebních transakcí uskutečněných prostřednictvím

kreditních karet, za které spotřebitel nenese žádnou odpovědnost, a s ohledem na skutečnost, že ani právní úprava USA nezná obdobný právní institut, jde skutečně o ojedinělý způsob ochrany spotřebitele.

Výčet neautorizovaných platebních transakcí uskutečněných prostřednictvím kreditních karet, za které spotřebitel v USA nenese žádnou odpovědnost, je částečně shodný s definicí těchto transakcí v České republice. I v USA platí, že spotřebitel nenese žádnou odpovědnost za jakékoliv škody vzniklé v souvislosti s neautorizovaným použitím jeho kreditní karty poté, co věřiteli oznámil, že může dojít k neautorizovanému použití kreditní karty z důvodu její krádeže, ztráty či z jiného důvodu. Právní režim TILA je shodný s právním režimem Velké Británie v tom smyslu, že ani on nepovažuje případy, kdy věřitel nezajistil, aby spotřebiteli byly k dispozici vhodné prostředky umožňující kdykoliv oznámit ztrátu, odcizení, zneužití nebo neautorizované použití kreditní karty, za okolnosti odůvodňující zbavení spotřebitele veškeré odpovědnosti za jakékoliv škody vzniklé v souvislosti s neautorizovaným použitím jeho kreditní karty. Nicméně i právní režim TILA zná specifické případy, kdy spotřebitel nenese žádnou odpovědnost za jakékoliv škody vzniklé v souvislosti s neautorizovaným použitím jeho kreditní karty a které nejsou reflektovány ani v právní úpravě České republiky, ani v právní úpravě Velké Británie. Jde o případy, ve kterých byla neautorizovaně použita jiná než akceptovaná kreditní karta, dále o případy, kdy věřitel neposkytnul prostředky, na základě kterých je možné identifikovat uživatele kreditní karty jakožto osobu oprávněnou použít ji, a konečně o případy neplnění informační povinnosti ze strany věřitele (pokud věřitel neposkytnul spotřebiteli dostatečné oznámení maximální potenciální odpovědnosti spotřebitele či specifikaci prostředků, kterými může být věřiteli oznámena ztráta či krádež kreditní karty).

Typy neautorizovaných platebních transakcí uskutečněných prostřednictvím kreditních karet, za které spotřebitel nese odpovědnost v plném rozsahu, jsou pak velmi rozmanité v závislosti na právním režimu, kterým se daná platební transakce řídí. Právní režim ZPS stanoví, že

spotřebitel odpovídá v neomezeném rozsahu za ztráty plynoucí z neautorizovaných platebních transakcí, které vznikly v důsledku toho, že spotřebitel použil kreditní kartu podvodně, úmyslně nebo z hrubé nedbalosti v rozporu s podmínkami, které upravují její vydávání a používání, resp. v rozporu se smlouvou. Ve stejném rozsahu odpovídá spotřebitel i v případech, kdy úmyslně nebo z hrubé nedbalosti okamžitě po obdržení kreditní karty nepřijal veškerá přiměřená opatření na ochranu personalizovaných bezpečnostních prvků kreditní karty, a v případech, kdy bez zbytečného odkladu po zjištění neoznámí věřiteli nebo osobě jím určené ztrátu, odcizení, zneužití nebo neautorizované použití kreditní karty. Oproti tomu právní režim Velké Británie stanoví, že spotřebitel je odpovědný za neautorizované platební transakce uskutečněné prostřednictvím kreditní karty pouze v případech a v době, kdy má kreditní kartu ve svém držení třetí osoba. A pouze pokud tato třetí osoba získala kreditní kartu se souhlasem spotřebitele, pak spotřebitel odpovídá neomezeně. Toto je jediný případ neomezené odpovědnosti spotřebitele za neautorizované platební transakce uskutečněné prostřednictvím kreditní karty ve Velké Británii.

Právní úprava odpovědnosti spotřebitele za neautorizované platební transakce uskutečněné prostřednictvím kreditní karty v USA nezná případy neomezené odpovědnosti spotřebitele, a to ani v případě, že spotřebitel neoznámí věřiteli, že mu byla odcizena kreditní karta. Z definice neautorizované platební transakce uskutečněné prostřednictvím kreditní karty navíc vyplývá, že tato může být uskutečněna pouze použitím kreditní karty. Pokud tedy spotřebitel měl ve svém držení po celou dobu svoji kreditní kartu, neodpovídá za jakékoliv platební transakce uskutečněné prostřednictvím, ale bez použití kreditní karty. Jak již bylo uvedeno výše, jde například o online transakce. Z definice neautorizované platební transakce uskutečněné prostřednictvím kreditní karty ale také plyne, že použití kreditní karty se považuje za autorizované v případě, že kreditní kartu použila mimo jiné osoba odlišná od spotřebitele disponující účinným, předpokládaným nebo zřejmým oprávněním k takovému užití. Judikatura

v USA se přiklání k tomu, že pokud spotřebitel dobrovolně předal kreditní kartu jiné osobě, pak tímto opravňuje užití kreditní karty touto osobou. Důsledkem výše uvedeného je skutečnost, že neomezená odpovědnost spotřebitele za neautorizované platební transakce uskutečněné prostřednictvím kreditní karty je v USA stejná jako ve Velké Británii, ačkoliv způsob úpravy je v obou státech rozdílný.

Omezená odpovědnost spotřebitele za neautorizované platební transakce uskutečněné prostřednictvím kreditních karet pracuje ve všech třech zemích, které jsou předmětem zájmu této práce, se stejnými limity, které používá i omezená odpovědnost spotřebitele za neautorizované platební transakce uskutečněné prostřednictvím debetních karet v těchto zemích. V České republice je tedy odpovědnost spotřebitele v případech, že spotřebitel odpovídá za neautorizované platební transakce uskutečněné prostřednictvím kreditních karet do určitého limitu, limitována částkou odpovídající 150,- €, ve Velké Británii částkou 50,- £¹⁹⁴ a v USA částkou 50,- \$. Spotřebitel v České republice v těchto případech tedy, podobně jako u debetních karet, odpovídá do částky téměř dvouapůlnásobně vyšší než spotřebitel ve Velké Británii¹⁹⁵, resp. do částky téměř čtyřnásobně vyšší než spotřebitel v USA¹⁹⁶.

Kromě výše částky limitující odpovědnost spotřebitele v těchto případech jsou neméně důležité i okolnosti, v případě jejichž naplnění tato odpovědnost spotřebitele vznikne. Zde je důležité mít na paměti, že spotřebitel odpovídá tímto způsobem pouze tehdy, pokud není odpovědný za veškeré škody vzniklé v souvislosti s neautorizovanou platební transakcí a současně pokud se nejedná o případ, kdy není odpovědný za žádné škody vzniklé v souvislosti s neautorizovanou platební transakcí; toto pravidlo

¹⁹⁴ Pokud je výše úvěrového limitu nižší než 50,- £, použije se tato nižší výše úvěrového limitu. Navíc pokud spotřebitel zaplatil věřiteli nějakou částku za vydání kreditní karty, pak se o tuto částku snižuje částka, za kterou spotřebitel věřiteli odpovídá.

¹⁹⁵ Kurzy ČNB ke dni 4.7.2012 činily: CZK/EUR 25,500, CZK/GBP 31,750, viz. Oficiální internetová stránka České národní banky. Kurzy ČNB. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/financni_trhy/devizovy_trh/kurzy_devizoveho_trhu/denni_kurz.jsp [ke dni 4.7.2012].

Limit v České republice tedy činí 3.825,- Kč, limit ve Velké Británii 1.587,50 Kč.

¹⁹⁶ Kurzy ČNB ke dni 4.7.2012 činily: CZK/EUR 25,500, CZK/USD 20,303, viz. Oficiální internetová stránka České národní banky. Kurzy ČNB. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/financni_trhy/devizovy_trh/kurzy_devizoveho_trhu/denni_kurz.jsp [ke dni 4.7.2012].

Limit v České republice činí 3.825,- Kč, limit v USA pak 1.015,15 Kč.

platí jak v České republice, tak ve Velké Británii i USA. Právní režim České republiky používá tento druh odpovědnosti spotřebitele pro neautorizované platební transakce uskutečněné prostřednictvím kreditní karty, pokud škoda vzniklá z těchto platebních transakcí byla způsobena použitím ztracené nebo odcizené kreditní karty. Stejně tak pokud škoda vzniklá z neautorizovaných platebních transakcí uskutečněných prostřednictvím kreditní karty byla způsobena zneužitím kreditní karty v případě, že spotřebitel nezajistil ochranu jejich personalizovaných bezpečnostních prvků před zneužitím, použije se tento právní režim v České republice. Na spotřebitele ve Velké Británii se taktéž použije tento druh odpovědnosti v případech, kdy ztratí kreditní kartu či kdy mu tato byla odcizena. Použije se ale i v dalších případech v době, kdy kreditní kartu má ve svém držení jiná než oprávněná osoba, a to bez souhlasu spotřebitele. V jiných případech, např. pokud škoda byla způsobena zneužitím kreditní karty v případě, že spotřebitel nezajistil ochranu jejich personalizovaných bezpečnostních prvků před zneužitím, nebo pokud platební transakce byla uskutečněna prostřednictvím, ale bez použití kreditní karty, spotřebitel ve Velké Británii neodpovídá.

Omezená odpovědnost spotřebitele v USA za neautorizované platební transakce uskutečněné prostřednictvím kreditních karet se použije ve všech případech, kdy se nepoužije neomezená odpovědnost spotřebitele za neautorizované platební transakce, pokud se současně nejedná o případy, kdy spotřebitel není odpovědný za žádné neautorizované platební transakce. Pokud tedy spotřebitel dobrovolně nepředal kreditní kartu jiné osobě a přitom ji nemá ve svém držení, pokud ji tedy např. ztratil či mu byla odcizena, pak jsou naplněny všechny podmínky tohoto druhu odpovědnosti spotřebitele a ten odpovídá do částky 50,- \$ za všechna neautorizovaná použití kreditní karty. Jde tedy o stejné situace jako v případě právní úpravy Velké Británie.

C. DALŠÍ PRÁVNÍ INSTITUTY OCHRANY SPOTŘEBITELE V OBLASTI ONLINE PLATEB USKUTEČNĚNÝCH PROSTŘEDNICTVÍM PLATEBNÍCH KARET V ČESKÉ REPUBLICE, VELKÉ BRITÁNII A USA

Právní řády České republiky, Velké Británie i USA obsahují i jiné právní instituty ochrany spotřebitele v oblasti online plateb uskutečněných prostřednictvím platebních karet než jsou ty, o kterých bylo pojednáno v předchozích dvou kapitolách této práce. Některé z těchto právních institutů mají svoji obdobu i v jiné zemi, zatímco jiné jsou unikátní pro daný právní řád. I působnost těchto jiných právních institutů je odlišná – jestliže se některé vztahují jak na debetní, tak na kreditní karty, pak jiné se vztahují pouze na kreditní karty, resp. platební transakce provedené prostřednictvím těchto karet. Z těchto důvodů se bude tato kapitola zabývat vždy těmi právními instituty daného právního řádu, které mají z hlediska ochrany spotřebitele pro téma této práce zásadní význam. Mimořádná pozornost bude věnována otázce, je-li pozice spotřebitele nějak ovlivněna skutečností, že příslušná smlouva byla uzavřena v online prostředí, a je-li případně spotřebitel oprávněn odstoupit od takové smlouvy bez udání důvodu. Dále se tato kapitola zaměří na otázku, má-li spotřebitel možnost uplatňovat nějaká práva vůči subjektu, který mu platební kartu vydal, pokud dodavatel řádně nesplní smlouvu uzavřenou se spotřebitelem v online prostředí.

C.I. Česká republika

Právní řád České republiky obsahuje specifickou úpravu spotřebitelských smluv uzavíraných na dálku a smluv o finančních službách uzavíraných na dálku.

C.I.1. Spotřebitelské smlouvy uzavírané na dálku

C.I.1.a) Vymezení právních pramenů a jejich působnosti

Účinným právním předpisem, který upravuje spotřebitelské smlouvy uzavírané na dálku (tyto smlouvy bývají označovány také jako „distanční smlouvy“) v České republice ke dni sepsání této práce¹⁹⁷, je zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „OZ“), konkrétně pak §§ 53 – 54 hlavy páté, části první OZ. Tato ustanovení implementují do právního řádu České republiky příslušné předpisy Evropských společenství, a to zejména Směrnicí Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES o ochraně spotřebitele v případě smluv uzavřených na dálku¹⁹⁸ (dále jen „Směrnice o ochraně spotřebitele“). Institut spotřebitelských smluv byl zařazen do právního řádu České republiky zákonem č. 367/2000 Sb., přičemž tato novela OZ nabyla účinnosti dnem 1.1.2001. Právní úprava distančních smluv je, podobně jako právní úprava spotřebitelských smluv uzavřených mimo obvyklé prostory podnikání dle § 57 OZ či právní úprava smluv upravujících tzv. time-sharing dle §§ 58 a násl. OZ, svým charakterem právní úpravou specifickou, která upravuje určité specifické otázky ochrany spotřebitele¹⁹⁹. Kromě těchto ustanovení obsahuje OZ i ustanovení, která upravují spotřebitelské smlouvy obecně; jde o §§ 52, 55 a 56 OZ²⁰⁰. Tento oddíl se

¹⁹⁷ Tj. ke dni 7.7.2012.

¹⁹⁸ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES ze dne 20. května 1997 o ochraně spotřebitele v případě smluv uzavřených na dálku (Úř. věst. L 144, 4.6.1997, s. 19). Dále je v této souvislosti třeba zmínit taktéž Směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2000/31/ES ze dne 8. června 2000 o některých právních aspektech služeb informační společnosti, zejména elektronického obchodu, na vnitřním trhu (Úř. věst. L 178, 17.7.2000, s. 1), která byla do právního řádu České republiky zapracována zákonem č. 480/2004 Sb.

¹⁹⁹ Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M. a kol. Občanský zákoník I. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 458.

²⁰⁰ Zatímco § 52 OZ definuje termíny ‘spotřebitelská smlouva’, ‘dodavatel’ a ‘spotřebitel’, §§ 55 a 56 OZ negativním způsobem vymezují přípustná smluvní ujednání ve spotřebitelských smlouvách, a to jak v obecné rovině, tak i zákazem nepřiměřených ujednání ve spotřebitelských smlouvách, resp. sankcemi za jejich porušení. Viz. Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M. a kol. Občanský zákoník I. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 463.

nyní zaměří na právní úpravu týkající se distančních smluv, jelikož právě tato právní úprava má nejbližší k tématu této práce²⁰¹.

Spotřebitelskými smlouvami uzavíranými na dálku, na které se vztahuje tento zvláštní právní režim (dále také „právní režim distančních smluv“), se rozumí jakákoliv smlouva uzavřená mezi dodavatelem a spotřebitelem, pokud pro její uzavření byly použity prostředky komunikace na dálku, které umožňují uzavřít smlouvu bez současné fyzické přítomnosti smluvních stran, a současně pokud se nejedná o smlouvy, na které se právní režim distančních smluv výslovně nepoužije²⁰². V této souvislosti je třeba zdůraznit, že spotřebitelské smlouvy uzavírané na dálku, stejně jako spotřebitelské smlouvy obecně, nejsou samostatným smluvním typem. Příslušná smlouva se bude řídit právním režimem distančních smluv za předpokladu, že jejími subjekty bude dodavatel a spotřebitel, pro její uzavření byly použity prostředky komunikace na dálku a tato příslušná smlouva se řídí režimem OZ alespoň subsidiárně, pokud OZ či jiný zákon nestanoví jinak²⁰³. Dodavatelem se rozumí osoba, která při uzavírání a plnění smlouvy jedná v rámci své obchodní nebo jiné podnikatelské činnosti²⁰⁴, zatímco spotřebitelem osoba, která naopak

²⁰¹ Přesto je třeba na tomto místě alespoň zmínit, že dle § 55 OZ se smluvní ujednání spotřebitelských smluv nemohou odchýlit od dispozitivních norem zákona v neprospěch spotřebitele např. tím, že by se spotřebitel vzdal svých práv, která mu zákon poskytuje, či by jinak zhoršil své smluvní postavení. Navíc v pochybnostech o významu spotřebitelských smluv platí vždy výklad pro spotřebitele příznivější. § 56 OZ pak stanoví, že spotřebitelské smlouvy nesmějí obsahovat tzv. nepřiměřené podmínky, které v rozporu s požadavkem dobré víry znamenají k újmě spotřebitele značnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran (s výjimkou ujednání vymezujících předmět plnění smlouvy nebo cenu plnění) a uvádí jejich demonstrativní výčet. Takovéto nepřiměřené podmínky jsou s účinností od 7.6.2010 (den účinnosti zákona č. 155/2010 Sb., kterým se mění některé zákony ke zkvalitnění jejich aplikace a ke snížení administrativní zátěže podnikatelů), absolutně neplatné, přičemž do výše uvedeného dne byly pokládány za relativně neplatné.

²⁰² Pokud srovnáme definici distanční smlouvy dle OZ s definicí distanční smlouvy dle CPDSR (viz. pododdíl A.V.1b) této práce), pak zjistíme, že distanční smlouva dle CPDSR musí být uzavřena „v rámci organizovaného systému prodeje nebo poskytování služeb na dálku prováděného dodavatelem“, přičemž obdobný požadavek v OZ chybí a OZ tedy zahrnuje širší okruh smluv.

²⁰³ Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M. a kol. Občanský zákoník I. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 463. Oproti tomu ASPI uvádí, že spotřebitelskými smlouvami mohou být pouze smlouvy naplňující znaky tzv. pojmenovaných smluvních typů, viz. Wolters Kluwer ČR, a.s. Databáze ASPI. Verze 13+. Komentář, 2000-2012, K §52, K odst. 1, Bod 6 [ke dni 7.7.2012]. S tímto názorem se ovšem nelze ztotožnit, jelikož zákonem č. 56/2006 Sb. bylo omezení spotřebitelských smluv na smluvní typy upravené v části osmé OZ zrušeno, jak dále rozvádí Švestka.

²⁰⁴ Při určení, zda-li je osoba dodavatelem či nikoliv, je rozhodující materiální, nikoliv formální hledisko. I neoprávněný podnikatel má v rámci úpravy spotřebitelských smluv postavení dodavatele. Jestliže někdo jako podnikatel vystupuje, nemůže se dovolávat skutečnosti, že jím není. Tendence jsou tedy k širšímu

při uzavírání a plnění smlouvy v rámci své obchodní nebo jiné podnikatelské činnosti nejedná²⁰⁵. § 53 odst. 1 OZ pak obsahuje demonstrativní výčet prostředků komunikace na dálku s tím, že mezi nimi výslovně uvádí elektronickou poštu i veřejnou komunikační síť, když jako příklad veřejné komunikační sítě zmiňuje internet.

Co se týče smluv, na které se právní režim distančních smluv výslovně nepoužije, pak jde o čtyři smluvní typy, které jsou relevantní k tématu této práce, jelikož je pravděpodobné, že budou uzavírány v online prostředí. Jde o smlouvy o finančních službách, které jsou samostatným předmětem regulace a o nichž bude pojednáno níže, dále pak o smlouvy uzavírané na základě dražeb²⁰⁶, o smlouvy na dodávku potravin, nápojů nebo jiného zboží běžné spotřeby dodávaného stálými doručovateli do domácnosti nebo sídla spotřebitele a konečně o smlouvy o ubytování, dopravě²⁰⁷, stravování nebo využití volného času, pokud dodavatel poskytuje tato plnění v určeném termínu nebo době. Spotřebitelé by si měli

pojetí, přičemž se zdůrazňuje požadavek určité pravidelnosti činnosti a její obvyklá úplatnost. Skutečnost, zda je činěna za účelem zisku či zda je ho dokonce dosahováno, je nevýznamná. Viz. Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M. a kol. Občanský zákoník I. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 466.

²⁰⁵ § 52 odst. 2 a 3 OZ.

²⁰⁶ Nemůže se ovšem jednat o tzv. veřejné dražby podle zákona č. 26/2000 Sb., o veřejných dražbách, ani o dražby v rámci výkonu rozhodnutí či exekuce, jelikož v případě těchto dražeb nedochází k uzavření smlouvy. Jiným případem jsou ovšem situace, kdy si smluvní strany sjednají způsob uzavření smlouvy formou dražby. V závislosti na sjednaných podmínkách mohou příhozy představovat návrhy smlouvy nebo již přijetí návrhu. Blíže viz. Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M. a kol. Občanský zákoník I. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 504.

Dle názoru uvedeného tamtéž může být proto sporné, zda tak dochází k vyloučení ochrany spotřebitele podle § 53 i například v různých internetových aukcích, pokud se řídí českým právem. Švestka dochází k závěru, že “při pohledu na způsob provedení v jiných členských státech by měl dostat přednost spíše užší výklad. V některých členských státech byla výjimka omezena pouze na veřejné dražby, v jiných pak na dražby, kde je možné současně uzavření smlouvy bez použití prostředků komunikace na dálku. Například smlouvy uzavírané na eBay (www.ebay.com) nebyly shledány v Německu jako dražby vyloučené z aplikace ustanovení na ochranu spotřebitele při sjednávání smluv na dálku.” S tímto názorem nelze ovšem souhlasit, jelikož právní úprava obsažená v OZ tuto výjimku nijak neomezila, a tudíž by dle názoru autora měly být všechny smlouvy uzavírané na základě dražeb vyloučeny z aplikace právního režimu distančních smluv. Dlužno dodat ke škodě věci.

²⁰⁷ Evropský soudní dvůr již v rozsudku ve věci *EasyCar (UK) Ltd proti Office of Fair Trading* řešil otázku, zda smlouvou o dopravě, která je vyloučena z aplikace právního režimu distančních smluv, jsou i smlouvy o nájmu dopravního prostředku. Evropský soudní dvůr v této věci judikoval, že čl. 3 odst. 2 Směrnice o ochraně spotřebitele musí být interpretován tak, že smlouvy o dopravě zahrnují i smlouvy o nájmu aut. Jak poukazuje Komise, výjimka je tak Evropským soudním dvorem posunována mimo původně zamýšlený rámec. Blíže viz. Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M. a kol. Občanský zákoník I. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 504, a Rozsudek Evropského soudního dvora ze dne 10.3.2005 ve věci *EasyCar (UK) Ltd. v. Office of Fair Trading*, sp. zn. C-336/03, Sbírka rozhodnutí I-01947/2005.

být vědomi faktu, že se v těchto případech nepoužije právní režim distančních smluv, jelikož online nákupy na dražebních portálech typu eBay či Aukro, online nákup potravin s donáškou až domů, stejně jako online nákup ubytování, restauračních poukazů, nemluvě o online nákupech volnočasových aktivit, se v poslední době v České republice, a nejen zde, nebývale rozšířil.

Právní úprava České republiky v § 53 odst. 3 OZ, resp. v § 53a odst. 1 OZ přesně specifikuje, co vše musí být obsahem návrhu smlouvy při použití prostředků komunikace na dálku, resp. při použití elektronických prostředků, stejně jako skutečnost, že tyto informace musí být poskytnuty určitým a srozumitelným způsobem s přihlédnutím k zásadám dobré víry a k ochraně osob, zejména nezletilých nebo spotřebitelů. Odstavce 4 až 6 § 53 OZ dále vyjmenovávají, které informace musí dodavatel poskytnout spotřebiteli před uzavřením smlouvy a které po jejím uzavření, ale před jejím plněním, a zároveň upravují potvrzení objednávky dodavatelem spotřebiteli. Konečně § 53a odst. 2 a 3 OZ stanoví dodavateli povinnost umožnit spotřebiteli před podáním objednávky zkontrolovat a měnit vstupní údaje, které do objednávky vložil, a povinnost poskytnout spotřebiteli smlouvu a všeobecné obchodní podmínky ve formě, která umožňuje jejich archivaci a reprodukci. Tato ustanovení nepochybně zlepšují postavení spotřebitele vůči dodavateli, a tudíž zlepšují jeho ochranu v oblasti online plateb uskutečněných prostřednictvím platebních karet. Jak již ale bylo uvedeno výše, tato kapitola se zabývá pouze těmi právními instituty, které mají z hlediska ochrany spotřebitele zásadní význam, a z tohoto důvodu blíže zanalyzuje právo spotřebitele odstoupit od spotřebitelské smlouvy uzavírané na dálku.

C.I.1.b) Právo spotřebitele odstoupit od spotřebitelské smlouvy uzavírané na dálku

Každý spotřebitel v České republice má právo odstoupit od spotřebitelské smlouvy uzavírané na dálku bez uvedení důvodu

a bez jakékoliv sankce do 14 dnů od převzetí plnění²⁰⁸, pokud nejde o spotřebitelskou smlouvu uzavíranou na dálku, na kterou se právní režim distančních smluv výslovně nepoužije, a současně pokud nejde o spotřebitelskou smlouvu uzavíranou na dálku, na kterou se sice právní režim distančních smluv obecně použije, ale od kterých spotřebitel bez uvedení důvodu a bez jakékoliv sankce odstoupit nemůže. Právo spotřebitele odstoupit od distanční smlouvy dle § 53 odst. 7 OZ nelze nejen vyloučit, ale ani omezit stanovením různých sankcí za odstoupení (např. poplatků, odstupného či smluvních pokut), důvodů pro odstoupení nebo jiných omezení vztahujících se na odstoupení (např. vrácení zboží v neporušeném obalu, současné vrácení zboží v místě prodeje). K takovým omezením se pro jejich neplatnost nepřihlíží²⁰⁹. Jediná výjimka, která bude zmíněna níže, spočívá v náhradě skutečně vynaložených nákladů spojených s vrácením zboží dle § 53 odst. 10 OZ.

Spotřebitelské smlouvy uzavírané na dálku, na které se právní režim distančních smluv obecně použije, ale od kterých spotřebitel bez uvedení důvodu a bez jakékoliv sankce odstoupit nemůže, jsou vyjmenovány v § 53 odst. 8 OZ. Jde o distanční smlouvy na poskytování služeb, jestliže s jejich plněním bylo se souhlasem spotřebitele započato před uplynutím lhůty 14 dnů od převzetí plnění, a o distanční smlouvy na dodávku zboží nebo služeb, jejichž cena závisí na výchylných finančního trhu nezávisle na vůli dodavatele. Mezi tyto smlouvy taktéž patří distanční smlouvy na dodávku zboží upraveného podle přání spotřebitele nebo pro jeho osobu, jakož i zboží, které podléhá rychlé zkáze, opotřebení nebo zastarání. Konečně se mezi tyto smlouvy řadí i distanční smlouvy na dodávku audio nahrávek, video nahrávek a počítačových programů, porušil-li spotřebitel jejich originální obal, distanční smlouvy na dodávku novin, periodik a časopisů a distanční smlouvy spočívající ve hře nebo loterii. OZ ovšem umožňuje odstoupení bez uvedení důvodu a bez jakékoliv sankce i od těchto

²⁰⁸ Směrnice o ochraně spotřebitele stanoví minimální lhůtu pro právo spotřebitele k odstoupení od distanční smlouvy v délce sedmi pracovních dnů počínající běžet dnem převzetí zboží spotřebitelem, resp. dnem uzavření distanční smlouvy v případě služeb.

²⁰⁹ Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M. a kol. Občanský zákoník I. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 489.

distančních smluv, vyjmenovaných v § 53 odst. 8 OZ, za předpokladu, že je odstoupení od smlouvy výslovně ujednáno.

Splnění, resp. nesplnění informační povinnosti dodavatele taktéž ovlivňuje možnost spotřebitele bez uvedení důvodu a bez jakékoliv sankce odstoupit od distanční smlouvy. § 53 odst. 7 OZ totiž stanoví, že pokud dodavatel nepředal spotřebiteli informace, které je mu povinen předat dle § 53 odst. 4 a 6 OZ, pak může spotřebitel od výše uvedené distanční smlouvy odstoupit nikoliv do 14 dnů, ale do 3 měsíců od převzetí plnění. Jestliže však dodavatel řádně předal všechny požadované informace spotřebiteli v průběhu této tříměsíční lhůty, pak dochází k ukončení této lhůty a od okamžiku řádného předání všech požadovaných informací spotřebiteli počíná běžet lhůta čtrnáctidenní. Lhůta pro odstoupení od distanční smlouvy dle § 53 odst. 7 OZ je lhůtou hmotněprávní, oznámení o odstoupení musí být tedy dodavateli doručeno do skončení lhůty pro odstoupení, nestačí pouhé odeslání odstoupení. Právo na odstoupení od distanční smlouvy zaniká marným uplynutím lhůty pro odstoupení, lhůta pro odstoupení od smlouvy je tedy lhůtou prekluzivní²¹⁰.

Pokud spotřebitel tohoto práva využije a odstoupí od spotřebitelské smlouvy uzavírané na dálku bez uvedení důvodu a bez jakékoliv sankce, pak je dodavatel dle § 53 odst. 10 OZ oprávněn po spotřebiteli požadovat pouze náhradu skutečně vynaložených nákladů spojených s vrácením zboží. Jelikož se takovýmto odstoupením distanční smlouva ruší od samého počátku (s účinky *ex tunc*), jako kdyby nikdy nevznikla, je důsledkem jejího zrušení povinnost stran vrátit si navzájem vše, co podle smlouvy dostaly, a to z titulu bezdůvodného obohacení²¹¹. Dodavatel je zároveň povinen vrátit spotřebiteli zaplacené finanční částky, a to nejpozději do 30 dnů od odstoupení od distanční smlouvy. Zaplacenou finanční částkou, kterou vrací dodavatel spotřebiteli, není pouze cena plnění, ale i další platby dodavateli na základě zrušené smlouvy, např. balné

²¹⁰ Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M. a kol. Občanský zákoník I. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 490.

²¹¹ Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M. a kol. Občanský zákoník I. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 490.

a dopravné²¹². S ohledem na skutečnost, že náklady spojené s vrácením zboží jsou jedinou platbou, kterou je oprávněn dodavatel po spotřebiteli požadovat, není dodavatel oprávněn požadovat například úplatu za užití předmětu plnění do odstoupení od smlouvy. To ovšem neznamená, že by spotřebitel nemohl odpovídat za znehodnocení předmětu plnění či obecně zneužití svých práv z titulu bezdůvodného obohacení²¹³.

C.I.2. Smlouvy o finančních službách uzavírané na dálku

C.I.2.a) Vymezení právních pramenů a jejich působnosti

Právní úprava smlouvy o finančních službách uzavírané na dálku (dále také „distanční smlouva o finančních službách“) v České republice je ke dni sepsání této práce obsažena v §§ 54a – 54d OZ. Tato ustanovení OZ implementují do právního řádu České republiky příslušné předpisy Evropských společenství, především pak Směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2002/65/ES o uvádění finančních služeb pro spotřebitele na trh na dálku²¹⁴ (dále jen „Směrnice o finančních službách“). Tato ustanovení upravující distanční smlouvy o finančních službách byla do OZ inkorporována zákonem č. 56/2006 Sb., a to s účinností od 8.3.2006. Smlouvami o finančních službách, na které se vztahuje tento zvláštní právní režim (dále také „právní režim distančních smluv o finančních službách“), se dle § 54a odst. 1 OZ rozumí smlouvy týkající se bankovních, platebních, úvěrových nebo pojistných služeb, smlouvy týkající se penzijního připojištění, smlouvy týkající se poskytování investičních služeb nebo smlouvy týkající se obchodů na trhu s investičními nástroji. V případě pochybností se má za to, že příslušná smlouva se řídí právním režimem distančních smluv o finančních službách, pokud na straně dodavatele

²¹² Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M. a kol. Občanský zákoník I. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 495.

²¹³ Blíže viz. Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M. a kol. Občanský zákoník I. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 496.

²¹⁴ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/65/ES ze dne 23. září 2002 o uvádění finančních služeb pro spotřebitele na trh na dálku a o změně směrnice Rady 90/619/EHS a směrnic 97/7/ES a 98/27/ES (Úř. věst. L 271, 9.10.2002, s. 16-24).

vystupuje banka nebo jiná osoba s obdobným předmětem podnikání²¹⁵, za předpokladu, že tato osoba příslušnou smlouvu uzavírá v rámci předmětu svojí podnikatelské činnosti, a pokud na druhé straně vystupuje spotřebitel. Takto definovaná vyvratitelná právní domněnka má za cíl eliminovat případně vzniklé problémy v praxi²¹⁶. Definice spotřebitele, stejně jako definice prostředků komunikace na dálku, je pak stejná jako v případě distančních smluv s tím rozdílem, že u spotřebitele je v případě distančních smluv o finančních službách výslovně uvedeno, že se jedná o fyzickou osobu²¹⁷, zatímco v případě distančních smluv je spotřebitel definován obecně jakožto osoba, v obou případech za podmínky, že při uzavírání a plnění příslušné smlouvy nejedná v rámci své obchodní nebo jiné podnikatelské činnosti.

Právní režim distančních smluv o finančních službách se nepoužije na takové operace, které jsou činěny na základě určité distanční smlouvy o finančních službách, pokud se jedná o operace stejné nebo obdobné povahy, kterou má příslušná distanční smlouva o finančních službách²¹⁸. Obdobně se právní režim distančních smluv o finančních službách nepoužije na další navazující distanční smlouvy o finančních službách stejné nebo obdobné povahy, pokud je uzavírají stejné smluvní strany, které spolu uzavřely distanční smlouvu o finančních službách, a pokud od uzavření poslední smlouvy neuplynul více než jeden rok²¹⁹.

²¹⁵ Tyto osoby jsou vyjmenovány v § 54a odst. 1 OZ.

²¹⁶ Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M. a kol. Občanský zákoník I. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 508.

²¹⁷ 54a odst. 4 písm. c) OZ.

²¹⁸ Jde o případy distanční smlouvy o finanční službě (např. smlouva o běžném účtu či o získání kreditní karty), přičemž tato smlouva může být následně realizována řadou dalších navazujících operací po relativně dlouhou dobu (např. výběry prostředků, platby kreditní kartou, apod.). Na tyto jednotlivé operace se již právní režim distančních smluv o finančních službách nepoužije. Oproti tomu se za operace stejné nebo obdobné povahy nepovažují případy, kdy jsou v návaznosti na distanční smlouvu o finanční službě (např. smlouva o běžném účtu) uzavírány smlouvy o doplňkových službách (např. smlouva o vydání platební karty nebo smlouvy o zřízení internetového bankovníctví). Na takovéto smlouvy o doplňkových službách se právní režim distančních smluv o finančních službách vztahuje. Viz. Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M. a kol. Občanský zákoník I. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 509.

²¹⁹ Pokud tedy došlo k uzavření distanční smlouvy o finanční službě a na tuto smlouvu navazuje smlouva stejné nebo obdobné povahy uzavřená mezi stejnými stranami (např. v návaznosti na smlouvu o běžném účtu smlouvy o výše uvedených doplňkových službách), pak se právní režim distančních smluv o finančních službách na tyto navazující smlouvy vztahuje, s ohledem na uzavření předchozí smlouvy je však omezená informační povinnost dodavatele, ledaže od uzavření poslední smlouvy uplynul více

Podobně jako je tomu v případě distančních smluv, i v případě distančních smluv o finančních službách platí, že spotřebitel musí být dodavatelem zevrubně informován, a to o dodavateli, o poskytované finanční službě, o distanční smlouvě o finančních službách i o možných způsobech nápravy porušení povinností z distanční smlouvy o finančních službách. Informační povinnost dodavatele je blíže specifikována v § 54b OZ a i v tomto případě možné nesplnění této povinnosti ovlivní možnost spotřebitele odstoupit od distanční smlouvy o finančních službách.

C.I.2.b) Právo spotřebitele odstoupit od distanční smlouvy o finančních službách

Právo spotřebitele odstoupit od distanční smlouvy o finančních službách je specifikováno v § 54c OZ podobným způsobem, jakým je upraveno právo spotřebitele odstoupit od spotřebitelské smlouvy uzavírané na dálku bez uvedení důvodu a bez jakékoliv sankce dle § 53 odst. 7 OZ. Spotřebitel je totiž oprávněn odstoupit od distanční smlouvy o finančních službách, bez uvedení důvodu a bez jakékoliv sankce, ve lhůtě 14 dnů ode dne uzavření distanční smlouvy o finančních službách, resp. ve lhůtě 30 dnů ode dne uzavření distanční smlouvy o penzijním připojištění²²⁰. Na rozdíl od distančních smluv tedy počátek lhůty pro odstoupení běží ode dne uzavření smlouvy, nikoliv ode dne převzetí plnění²²¹. Spotřebitel v České republice nemá možnost odstoupit od distanční smlouvy o finančních službách, v souladu s § 54c odst. 2 OZ, pouze v případě

než jeden rok. Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M. a kol. Občanský zákoník I. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 509.

²²⁰ Specifickou úpravu mají i distanční smlouvy související se životním pojištěním, na které se vztahuje lhůta 30 dnů ode dne doručení sdělení o uzavření smlouvy. Blíže viz. Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M. a kol. Občanský zákoník I. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 523.

²²¹ Zákon počítá i s možností, že tyto lhůty začnou běžet ode dne, kdy spotřebiteli byly předány informace v souladu s § 54b odst. 8 nebo 9 OZ, nastal-li tento den po uzavření smlouvy. Právní režim distančních smluv o finančních službách tedy na rozdíl od právního režimu distančních smluv nezná absolutní lhůtu v délce tří měsíců od převzetí plnění, s eventuálním prodloužením, jestliže v této lhůtě jsou informace řádně poskytnuty. Jestliže nebyla splněna informační povinnost podle § 54b odst. 8 nebo 9 OZ, běží lhůta až od poskytnutí těchto informací. Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M. a kol. Občanský zákoník I. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 522.

finančních služeb, jejichž cena závisí na pohybech cen na finančních trzích, které dodavatel nemůže ovlivnit²²², a dále u smluv, z nichž bylo zcela splněno oběma smluvními stranami na výslovnou žádost spotřebitele před výkonem spotřebitelova práva na odstoupení²²³. Lhůta k uplatnění práva na odstoupení od distanční smlouvy o finančních službách je sice lhůtou hmotněprávní, k jejímu zachování ale dle § 54c odst. 3 OZ postačí odeslání odstoupení od smlouvy před uplynutím této lhůty. Není tedy nutné jako v případě jiných hmotněprávních lhůt, aby ve lhůtě byl právní úkon adresátovi také doručen. Jde o opatření k ochraně spotřebitele²²⁴.

V případě, že spotřebitel od distanční smlouvy o finančních službách odstoupil, dodavatel po něm může požadovat neprodlené zaplacení částky pouze za do té doby skutečně poskytnutou službu, přičemž tato částka musí být přiměřená rozsahu již poskytnuté služby, a to pouze tehdy, pokud nezačal plnění smlouvy před uplynutím lhůty pro odstoupení bez souhlasu spotřebitele nebo pokud neprokáže, že spotřebitele o této částce předem písemně informoval²²⁵. Spotřebitel je také na základě § 54c odst. 9 OZ povinen nejpozději do 30 dnů ode dne, kdy zaslal dodavateli oznámení o odstoupení, vrátit dodavateli všechny jím poskytnuté peněžní prostředky nebo jiný majetek od něj přijatý na základě distanční smlouvy o finančních službách. Obdobně je dodavatel povinen vrátit spotřebiteli všechny peněžní prostředky od něj přijaté na základě distanční smlouvy o finančních službách, s výjimkou částky zaplacené spotřebitelem za již skutečně poskytnuté služby na základě této smlouvy²²⁶, a to nejpozději do 30 dnů ode dne, kdy mu bylo doručeno oznámení o odstoupení.

²²² Jako příklad těchto finančních služeb OZ uvádí služby vztahující se k devizovým hodnotám a investičním nástrojům.

²²³ Směrnice o finančních službách ze své působnosti vylučuje také cestovní pojištění a pojištění zavazadel nebo podobná krátkodobá pojištění o době trvání kratší než jeden měsíc. Oproti tomu právní řád České republiky vylučuje z možnosti odstoupení od smlouvy pouze pojistné smlouvy spadající do pojištění pomoci osobám v nouzi během cestování nebo pobytu mimo místa jejich trvalého bydliště včetně pojištění finančních ztrát bezprostředně souvisejících s cestováním, jestliže byly tyto smlouvy sjednány na dobu kratší než 1 měsíc. Možnosti vyloučit z práva na odstoupení od smlouvy další smlouvy uvedené ve Směrnici o finančních službách český zákonodárce nevyužil. Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M. a kol. Občanský zákoník I. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 523.

²²⁴ Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M. a kol. Občanský zákoník I. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 524.

²²⁵ § 54c odst. 6 a 7 OZ.

²²⁶ § 54c odst. 8 OZ.

Nesplnění informačních povinností dodavatelem vůči spotřebiteli při uzavírání distanční smlouvy o finančních službách nemá za následek prodloužení lhůty, po kterou je spotřebitel oprávněn od uzavřené distanční smlouvy o finančních službách odstoupit, nýbrž spotřebiteli na základě § 54b odst. 12 OZ vzniká skutkově jinak vymezené právo od uzavřené distanční smlouvy o finančních službách odstoupit. Toto právo může spotřebitel uplatnit ve lhůtě 3 měsíců ode dne, kdy se o porušení informačních povinností dodavatele dozví. Právo spotřebitele na odstoupení od distanční smlouvy o finančních službách dle § 54b odst. 12 OZ totiž vzniká v případě porušení jakékoliv povinnosti při poskytování informací dle § 54b odst. 1 až 11 OZ dodavatelem ve fázi při uzavírání smlouvy, a to poté, co se spotřebitel dozvěděl o porušení informační povinnosti. Naproti tomu právo spotřebitele na odstoupení od smlouvy dle § 54c odst. 1 OZ přichází v úvahu po předání informací v souladu s § 54b odst. 8 a 9 OZ, tj. tedy dodatečným splněním informační povinnosti dodavatelem po uzavření smlouvy²²⁷. Právo spotřebitele odstoupit od distanční smlouvy o finančních službách dle § 54b odst. 12 OZ navíc přísluší spotřebiteli i v případě, že dodavatel sice splnil svoje informační povinnosti, ale poskytnul spotřebiteli klamavé údaje v rámci plnění své informační povinnosti. § 54d odst. 4 OZ pak stanoví, že dodavatel nese důkazní břemeno o splnění svých informačních povinností i důkazní břemeno o získání souhlasu spotřebitele s uzavřením, resp. s plněním distanční smlouvy o finančních službách s tím, že jakékoli ujednání, které stanovuje, že tato důkazní břemena nese, byť jen z části, spotřebitel, je nepřípustné.

²²⁷ Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M. a kol. Občanský zákoník I. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 520.

C.I.3. Nový občanský zákoník

C.I.3.a) Vymezení právních pramenů a jejich působnosti

Dne 22. března 2012 byl ve Sbírce zákonů České republiky publikován zákon ze dne 3. února 2012 č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „NOZ“). Právní úprava spotřebitelských smluv v České republice bude s účinností od 1.1.2014 provedena §§ 1810 – 1867 části čtvrté, hlavy první, dílu čtvrtého NOZ, který nese název „Ustanovení o závazcích ze smluv uzavíraných se spotřebitelem“. NOZ do právního řádu České republiky již implementuje Směrnici Evropského parlamentu a Rady 2011/83/EU o právech spotřebitelů²²⁸ (dále jen „Směrnice o právech spotřebitelů“). Směrnice o právech spotřebitele upouští od koncepce minimální harmonizace, která byla obsažena ve Směrnici Rady 85/577/EHS o ochraně spotřebitele v případě smluv uzavřených mimo obchodní prostory a ve Směrnici Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES o ochraně spotřebitele v případě smluv uzavřených na dálku, které se touto směrnicí ruší. Namísto toho je Směrnice o právech spotřebitele směrnicí v režimu úplné harmonizace; článek 4 této směrnice stanoví, že členské státy nesmí za účelem zajištění odlišné úrovně ochrany spotřebitele zachovávat ani zavádět jiná ustanovení než ustanovení této směrnice, a to ani taková ustanovení, která by byla pro spotřebitele výhodnější, pokud to není výslovně směrnicí dovoleno. To ovšem neznamená, že členské státy nemají pravomoc uplatňovat ustanovení této směrnice v oblastech, které do oblasti její působnosti nespádají. Členské státy tak mohou například rozhodnout, že uplatňování pravidel stanovených touto směrnicí rozšíří i na právnické nebo fyzické osoby, které nejsou spotřebiteli ve smyslu této směrnice, anebo na smlouvy, které nejsou distančními smlouvami ve smyslu této směrnice, například z toho důvodu, že nejsou uzavřeny v rámci organizovaného systému prodeje či poskytování služeb na dálku.

²²⁸ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/83/EU ze dne 25. října 2011 o právech spotřebitelů, kterou se mění směrnice Rady 93/13/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 1999/44/ES a zrušuje směrnice Rady 85/577/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES (Úř. věst. L 304, 22.11.2011, s. 64).

Obecně lze souhlasit s tvrzením zákonodárce obsaženým v důvodové zprávě k návrhu NOZ, která uvádí, že právní úprava spotřebitelských smluv dle NOZ vychází z platné právní úpravy dle OZ s tím, že doplňuje právní pravidla, která do právního řádu České republiky nebyla při provádění směrnic důsledně zapracována. Avšak s ohledem na přijetí Směrnice o právech spotřebitelů lze toto tvrzení vztáhnout jen na distanční smlouvy o finančních službách, jelikož právní úprava distančních smluv doznala právě s ohledem na Směrnici o právech spotřebitelů značných změn. Nicméně je třeba ocenit mnohem přehlednější systematické uspořádání příslušných právních norem i jejich přesnější vyjádření, i když i v tomto ohledu mohlo a mělo být učiněno ještě více, jak o tom bude pojednáno níže. Pouze praxe pak ukáže, není-li znění NOZ, a koneckonců i Směrnice o právech spotřebitelů, přespříliš kazuistické. Tento oddíl se zaměří na postižení těch nejvýznamnějších odlišností nové právní úpravy relevantních k tématu této práce.

Co se týče obecných ustanovení upravujících spotřebitelské smlouvy²²⁹, nově je definován již samotný pojem spotřebitelských smluv, a to tak, že spotřebitelskou smlouvou se dle § 1810 NOZ rozumí smlouvy, které se spotřebitelem uzavírá podnikatel²³⁰. Je otázkou, bude-li i po účinnosti NOZ při určení, je-li osoba podnikatelem či nikoliv, rozhodující materiální, nikoliv formální hledisko, a tudíž, bude-li mít i neoprávněný podnikatel v rámci úpravy spotřebitelských smluv postavení podnikatele. § 420 odst. 2 NOZ uvádí, že pro účely ochrany spotřebitele se za podnikatele považuje také každá osoba, která uzavírá smlouvy související s vlastní obchodní, výrobní nebo obdobnou činností či při samostatném výkonu svého povolání, popřípadě osoba, která jedná jménem nebo na účet podnikatele. Na základě výše uvedeného se lze domnívat, že i nadále bude materiální hledisko rozhodující. V zájmu přehlednosti bude tato kapitola nadále používat termín „dodavatel“ namísto

²²⁹ Obecná ustanovení týkající se spotřebitelských smluv jsou uvedena v oddíle prvním, dílu čtvrtého, hlavy první, části čtvrté NOZ.

²³⁰ Srovnej se stávající definicí pojmu spotřebitelské smlouvy obsažené v OZ, která spotřebitelské smlouvy definuje jako smlouvy uzavřené mezi spotřebitelem a dodavatelem, kterým se rozumí osoba, která při uzavírání a plnění smlouvy jedná v rámci své obchodní nebo jiné podnikatelské činnosti.

termínu podnikatel dle NOZ a termínu obchodník dle Směrnice o právech spotřebitelů. Spotřebitel je poté specifikován v § 419 NOZ jakožto každý člověk, který mimo rámec své podnikatelské činnosti či samostatného výkonu svého povolání uzavírá smlouvu s dodavatelem nebo s ním jinak jedná. NOZ tedy odstranil nesystémové označení spotřebitele v § 52 odst. 3 OZ jako osoby, které mohlo naznačovat, že za spotřebitele lze považovat i právnickou osobu.

NOZ posiluje postavení spotřebitele tím, že dle § 1811 odst. 1 NOZ musí dodavatel učinit veškerá sdělení vůči spotřebiteli jasně a srozumitelně v jazyce, ve kterém se uzavírá smlouva; dosud tak musel dodavatel činit jen u některých informací a pouze v případě distančních smluv. Výslovně je také nově stanoveno, že dodavatel nesmí po spotřebiteli požadovat další platbu, než kterou je spotřebitel povinen uhradit na základě hlavního smluvního závazku, pokud spotřebitel nedal k této další platbě výslovný souhlas²³¹. § 1818 NOZ také pro všechny spotřebitelské smlouvy uvádí, že pokud spotřebitel od spotřebitelské smlouvy odstoupí, považuje se lhůta pro odstoupení za zachovanou, pokud spotřebitel v jejím průběhu odešle dodavateli oznámení, že od smlouvy odstupuje²³².

C.I.3.b) Spotřebitelské smlouvy uzavírané na dálku

V NOZ jsou nově definována i pravidla týkající se uzavírání smluv distančním způsobem, a to v jeho pododdíle prvním, oddílu prvního, dílu čtvrtého, hlavy první, části čtvrté. Z ustanovení upravujících informační povinnost dodavatele stojí za povšimnutí povinnost sdělit spotřebiteli i formulář pro odstoupení od smlouvy, jehož náležitosti stanoví prováděcí právní předpis, stejně jako možnost dodavatele sdělit spotřebiteli určitou část informací, a splnit tím část své informační povinnosti, prostřednictvím vzorového poučení o možnosti odstoupení od smlouvy, jehož náležitosti

²³¹ § 1817 NOZ.

²³² Toto pravidlo v OZ platilo pro distanční smlouvy o finančních službách, nikoliv pro distanční smlouvy obecně.

taktéž stanoví prováděcí právní předpis²³³. § 1821 NOZ dále stanoví, že pokud dodavatel spotřebiteli nesdělil údaje o dalších daních, poplatcích či nákladech, které spotřebitel ponese, není spotřebitel povinen tyto daně, poplatky nebo náklady dodavateli hradit. NOZ také blíže specifikuje situace, kdy je cena hrazena alespoň zčásti pomocí úvěru nebo zápůjčky poskytnutých dodavatelem či třetí osobou podle smlouvy uzavřené s dodavatelem a spotřebitel následně odstoupí od smlouvy. § 1816 NOZ stanoví, že v takovýchto případech se účinky odstoupení vztahují i na smlouvu o úvěru nebo zápůjčce s tím, že poskytovatel úvěru nebo zápůjčky, popřípadě i jiná osoba nemá možnost uplatnit vůči spotřebiteli jakékoli sankce. Aplikovatelnost tohoto ustanovení je oproti OZ, kde se obdobné ustanovení vztahovalo pouze na distanční smlouvy o finančních službách, rozšířena na veškeré distanční smlouvy s tím, že se použije i na ostatní spotřebitelské smlouvy za podmínky, že se od něho strany ve smlouvě o úvěru nebo zápůjčce neodchýlily nebo pokud jej nevyloučily.

V NOZ jsou nově definovány i distanční smlouvy, na které se právní režim distančních smluv nepoužije. Na základě § 1840 NOZ mezi takovéto smlouvy již nepatří distanční smlouvy o finančních službách, distanční smlouvy uzavírané na základě dražeb, a distanční smlouvy o ubytování, dopravě, stravování nebo využití volného času, pokud dodavatel poskytuje tato plnění v určeném termínu nebo době. Naopak nově se mezi tento typ distančních smluv zařadily smlouvy, jejichž předmětem je poskytování sociálních služeb či zdravotní péče, dále pak smlouvy, jejichž předmětem je sázka, hra nebo los, a konečně distanční smlouvy o zájezdu nebo o přepravě osoby²³⁴. V této souvislosti je třeba zmínit, že český zákonodárce do NOZ nezpracoval jeden smluvní typ distanční smlouvy, který je dle čl. 3 odst. 3 písm. i) Směrnice o právech spotřebitelů vyloučen z její působnosti. Jde o distanční smlouvy, jež jsou dle právních předpisů členských států uzavírány za spoluúčasti státního úředníka, který musí být ze zákona nezávislý a nestranný a musí prostřednictvím vyčerpávajícího právního

²³³ § 1820 odst. 1 písm. f) a odst. 2 a 3 NOZ.

²³⁴ Autor zde uvádí pouze ty typy smluv, u nichž je pravděpodobné, že by mohly být uzavírány v online prostředí.

prohlášení zajistit, že spotřebitel smlouvu uzavírá výhradně po zralé úvaze a s vědomím jejího právního dosahu. Obdobně distanční smlouvy týkající se dodávky potravin, nápojů nebo jiného zboží běžné spotřeby dodávaného do spotřebitelovy domácnosti nebo do jiného místa, které spotřebitel určil, jsou na základě § 1840 písm. g) NOZ vyloučeny z právního režimu distančních smluv, zatímco čl. 3 odst. 3 písm. j) Směrnice o právech spotřebitelů vylučuje ze své působnosti pouze takové distanční smlouvy o dodávkách potravin, nápojů nebo jiného zboží běžné spotřeby v domácnosti, které dodavatel fyzicky doručuje spotřebiteli domů, do místa jeho bydliště nebo na jeho pracoviště formou častých a pravidelných dodávek²³⁵.

Právní úprava odstoupení od distanční smlouvy je v NOZ popsána mnohem podrobněji než tomu je v případě OZ. Spotřebitel má dle § 1829 odst. 1 NOZ právo odstoupit od smlouvy ve lhůtě čtrnácti dnů ode dne uzavření smlouvy s tím, že v případě kupní smlouvy počne tato lhůta běžet ode dne převzetí zboží²³⁶. Pokud ovšem spotřebitel nebyl řádně poučen o právu odstoupit od smlouvy v souladu s NOZ²³⁷, může spotřebitel od smlouvy odstoupit do jednoho roku a čtrnácti dnů ode dne počátku běhu lhůty pro odstoupení; jestliže však byl spotřebitel poučen o právu odstoupit od smlouvy v této lhůtě, běží čtrnáctidenní lhůta pro odstoupení ode dne, kdy spotřebitel poučení obdržel²³⁸. Lhůta pro odstoupení od distanční smlouvy se tedy v případech nesplnění informační povinnosti dodavatele v NOZ oproti OZ značně prodlužuje, na druhou stranu k tomuto prodloužení již dojde pouze v případě nesplnění informační povinnosti o právu odstoupit od smlouvy, nikoliv v případě nesplnění jakékoliv informační povinnosti.

²³⁵ NOZ tedy z právního režimu distančních smluv vylučuje větší okruh smluv, než předpokládá a vyžaduje Směrnice o právech spotřebitelů.

²³⁶ Pokud je předmětem smlouvy několik druhů zboží nebo dodání několika částí, běží tato lhůta ode dne převzetí poslední dodávky zboží, zatímco v případě smlouvy, jejímž předmětem je pravidelná opakovaná dodávka zboží, ode dne převzetí první dodávky zboží.

²³⁷ Tzn. že dodavatel spotřebiteli nesdělil podmínky, lhůtu či postupy pro uplatnění práva na odstoupení od smlouvy, anebo formulář pro odstoupení od smlouvy, jehož náležitosti stanoví prováděcí právní předpis, za předpokladu, že lze využít práva na odstoupení od smlouvy.

²³⁸ § 1829 odst. 2 NOZ.

Způsob vypořádání smluvních stran v případě odstoupení spotřebitele od distanční smlouvy je definován § 1831 odst. 1 NOZ tak, že spotřebitel má povinnost zaslat nebo předat dodavateli bez zbytečného odkladu, nejpozději do 14 dnů od odstoupení od smlouvy, zboží, které od něho obdržel. Dodavatel pak může po spotřebiteli požadovat pouze úhradu nákladů stanovených v NOZ²³⁹. Obdobně je dodavatel povinen v případě odstoupení spotřebitele od distanční smlouvy vrátit mu na základě § 1832 odst. 1 NOZ bez zbytečného odkladu, nejpozději do 14 dnů od odstoupení od smlouvy, všechny peněžní prostředky, které od něho na základě smlouvy přijal, a to stejným způsobem a včetně nákladů na dodání; dodavatel ale není povinen vrátit přijaté peněžní prostředky spotřebiteli dříve, než mu spotřebitel zboží předá nebo prokáže, že zboží dodavateli odeslal. Pokud ovšem spotřebitel zvolil jiný, než nejlevnější způsob dodání zboží, který dodavatel nabízí, vrátí dodavatel spotřebiteli náklady na dodání zboží ve výši odpovídající nejlevnějšímu nabízenému způsobu dodání zboží.²⁴⁰ Dle § 1832 odst. 3 NOZ není dodavatel povinen uhradit spotřebiteli náklady spojené s vrácením zboží, jestliže řádně upozornil spotřebitele o povinnosti nést tyto náklady. NOZ také na rozdíl od OZ výslovně upravuje otázku, odpovídá-li spotřebitel za znehodnocení předmětu plnění. § 1833 NOZ se s tímto problémem vypořádává tak, že spotřebitel odpovídá dodavateli pouze za snížení hodnoty zboží, které vzniklo v důsledku nakládání s tímto zbožím jinak, než je nutné s ním nakládat s ohledem na jeho povahu a vlastnosti, a to pouze za předpokladu, že dodavatel sdělil spotřebiteli informace vyžadované NOZ. Směrnice o právech spotřebitelů ovšem řeší tyto situace jinak. V čl. 14 odst. 2 stanoví, že spotřebitel odpovídá pouze za případné snížení hodnoty zboží v důsledku nakládání s tímto zbožím jiným způsobem, než je nutné k tomu, aby se obeznámil s povahou, vlastnostmi a funkcí zboží, taktéž za předpokladu splnění informační povinnosti dodavatele. NOZ dále v §§ 1834 – 1836 podrobně definuje následky odstoupení spotřebitele od smlouvy, jejímž předmětem je poskytování služeb a dodavatel s plněním na základě výslovné žádosti

²³⁹ § 1831 odst. 2 NOZ.

²⁴⁰ § 1832 odst. 1 NOZ.

spotřebitele začal před uplynutím lhůty pro odstoupení od smlouvy, případy, kdy dodavatel převezme zboží od spotřebitele v jeho domácnosti na své náklady, a konečně případy, kdy spotřebitel odstoupí od smlouvy a nenese žádné náklady.

Podobně jako OZ i NOZ stanoví, od kterých distančních smluv nemůže spotřebitel odstoupit. § 1837 NOZ mezi tyto smlouvy řadí dva typy, na které se právní režim distančních smluv dle OZ vůbec nevztahoval. Jde o smlouvy o ubytování, dopravě²⁴¹, stravování nebo využití volného času, pokud dodavatel tato plnění poskytuje v určeném termínu²⁴², a o smlouvy uzavírané na základě veřejné dražby podle zákona upravujícího veřejné dražby²⁴³. Stejně ustanovení NOZ pak tento okruh distančních smluv rozšiřuje oproti OZ o smlouvy o dodávce zboží v uzavřeném obalu, které spotřebitel z obalu vyňal a z hygienických důvodů jej není možné vrátit, a dále o smlouvy o dodání digitálního obsahu, pokud tento obsah nebyl dodán na hmotném nosiči a byl dodán s předchozím výslovným souhlasem spotřebitele před uplynutím lhůty pro odstoupení od smlouvy a dodavatel před uzavřením smlouvy sdělil spotřebiteli, že v takovém případě nemá právo na odstoupení od smlouvy²⁴⁴. NOZ pak, stejně jako Směrnice o právech spotřebitelů, mezi tyto distanční smlouvy řadí i další smlouvy, které nejsou relevantní k tématu této práce. Za zmínku ovšem stojí způsob, jakým byla ustanovení Směrnice o právech spotřebitelů

²⁴¹ Důvodová zpráva k návrhu NOZ v této souvislosti upřesňuje, že smlouvou o dopravě ve smyslu tohoto ustanovení je třeba rozumět jakoukoliv smlouvu, jejímž předmětem je doprava, tedy například i smlouvu o nájmu dopravního prostředku, a nikoliv pouze přepravní smlouvu dle NOZ.

²⁴² Čl. 16 písm. l) Směrnice o právech spotřebitelů tyto smlouvy nazývá smlouvami o poskytování ubytování k jiným než obytným účelům, přepravu zboží, pronájem vozidel, stravování nebo služby související s rekreační činností, pokud příslušná smlouva stanoví konkrétní datum nebo lhůtu plnění. Směrnice o právech spotřebitelů v této souvislosti uvádí, že uplatňování práva odstoupit od smlouvy by mohlo být nevhodné v případě určitých služeb, u nichž je na základě uzavření smlouvy vyhrazena určitá kapacita, u které by dodavatel v případě uplatnění práva odstoupit od smlouvy mohl mít problémy s jejím naplněním, např. v případě provádění rezervací v hotelech nebo rezervací týkajících se rekreačních objektů, kulturních nebo sportovních akcí.

²⁴³ V tomto případě je třeba ocenit úmysl zákonodárce umožnit spotřebiteli odstoupit od distanční smlouvy o dražbě nepodléhající režimu zákona upravujícího veřejné dražby. Důvodová zpráva k návrhu NOZ doslova uvádí, že “ochrana spotřebitele se vztahuje i na různé internetové prodeje, které se označují jako veřejná dražba.” Podobně Směrnice o právech spotřebitelů uvádí, že využití online platform k dražebním účelům, které mají spotřebitelé a dodavatelé k dispozici, by nemělo být považováno za veřejnou dražbu ve smyslu této směrnice.

²⁴⁴ Zde může jít např. o dodání zvukové nebo obrazové nahrávky nebo počítačového programu formou tzv. downloadu („stažení“).

implementována do NOZ. Zatímco Směrnice o právech spotřebitelů mezi tyto smlouvy řadí smlouvy o dodání zboží vyrobeného podle požadavků spotřebitele nebo zboží přizpůsobeného osobním potřebám, NOZ tyto smlouvy nazývá smlouvami o dodávce zboží, které bylo upraveno podle přání spotřebitele nebo pro jeho osobu. Obdobně Směrnice o právech spotřebitelů uvádí smlouvy o dodání zboží, které snadno podléhá zkáze nebo má krátkou dobu spotřeby, přičemž NOZ tyto smlouvy označuje jako smlouvy o dodávce zboží, které podléhá rychlé zkáze. Smlouvy o dodání zboží, které je po doručení vzhledem ke své povaze neoddělitelně smícháno s jinými předměty dle Směrnice o právech spotřebitelů, jsou v NOZ pojmenovány jako smlouvy o dodávce zboží, které bylo po dodání nenávratně smíseno s jiným zbožím. Dále zatímco NOZ ve svém výčtu uvádí smlouvy o dodání alkoholických nápojů, jež mohou být dodány až po uplynutí třiceti dnů a jejichž cena závisí na výchylnkách finančního trhu nezávislých na vůli dodavatele, Směrnice o právech spotřebitelů tuto výjimku omezuje pouze na takové smlouvy, jejichž cena byla sjednána v době uzavření kupní smlouvy. Konečně Směrnice o právech spotřebitelů jasně stanoví, že mezi tyto smlouvy patří i smlouvy o dodání novin, periodik nebo časopisů, s výjimkou smluv o předplatném na dodávání takovýchto publikací, NOZ takovouto výjimku na smlouvy o předplatném vůbec nezná. Tyto terminologické nejasnosti zcela určitě nepřispějí ke zvýšení právní jistoty jak spotřebitelů, tak dodavatelů, jak požaduje Směrnice o právech spotřebitelů, když uvádí, že „Spotřebitelé i obchodníci by měli mít možnost spolehnout se na jednotný regulační rámec vycházející z jasně vymezených právních pojmů, které upravují určitá hlediska smluv uzavíraných mezi podniky a spotřebiteli v celé Unii. Výsledkem takové harmonizace by mělo být odstranění překážek vzniklých v důsledku roztržitého pravidel a dotvoření vnitřního trhu v této oblasti. Tyto překážky lze odstranit pouze tím, že budou stanovena jednotná pravidla na úrovni Unie.“

C.I.3.c) Smlouvy o finančních službách uzavírané na dálku

Pododdíl druhý, oddílu prvního, dílu čtvrtého, hlavy první, části čtvrté NOZ nově upravuje pravidla týkající se uzavírání distančních smluv o finančních službách. § 1841 NOZ na rozdíl od OZ výslovně stanoví, že distanční smlouvou o finančních službách upravenou výše uvedeným pododdílem se rozumí pouze spotřebitelské smlouvy. Navíc ve svém výčtu uvádí, že takovouto smlouvou je třeba rozumět i smlouvu týkající se směny měn či vydávání elektronických peněz. Naopak v NOZ chybí ustanovení, které by pro případ pochybností stanovilo, že se má za to, že za distanční smlouvy o finančních službách se vždy považují i smlouvy uzavírané v rámci předmětu podnikatelské činnosti, kde na straně dodavatele vystupuje banka či jí podobná instituce.

Kromě definice distanční smlouvy o finančních službách NOZ také nově definuje počátek běhu lhůty pro uplatnění práva spotřebitele odstoupit od smlouvy o penzijním připojištění. Tato lhůta dle § 1846 odst. 1 NOZ počíná běžet ode dne, kdy byl spotřebitel dodavatelem informován, že byla uzavřena smlouva na dálku²⁴⁵. NOZ dále významně omezuje právo spotřebitele odstoupit od distanční smlouvy o finančních službách dle § 54b odst. 12 OZ – spotřebitel je dle § 1846 odst. 2 NOZ oprávněn od takové smlouvy odstoupit pouze v případě, že dodavatel poskytl spotřebiteli klamavý údaj, a to ve lhůtě tří měsíců ode dne, kdy se o tom spotřebitel dozvěděl nebo dozvědět měl a mohl²⁴⁶.

Poslední významná odlišnost mezi NOZ a OZ v oblasti distančních smluv o finančních službách spočívá ve výčtu smluv, od kterých nemá

²⁴⁵ Došlo tedy ke sjednocení počátku běhu lhůty pro uplatnění práva spotřebitele odstoupit od distanční smlouvy o penzijním připojištění se lhůtou stanovenou pro distanční smlouvy o životním pojištění.

²⁴⁶ Spotřebitel již tedy nebude oprávněn odstoupit od distanční smlouvy o finančních službách ve lhůtě 3 měsíců ode dne, kdy se o porušení informační povinnosti dodavatele dozví, v případě, že dodavatel při uzavírání takovéto smlouvy nesplní svoji informační povinnost. Jeho právo odstoupit od smlouvy ve lhůtě čtrnácti dnů ode dne, kdy mu byly sděleny informace podléhající informační povinnosti dodavatele po uzavření smlouvy, však zůstává nedotčeno. Další omezení tohoto práva spočívá ve skutečnosti, že lhůta tří měsíců k odstoupení spotřebitele od smlouvy nepočne běžet až dnem, kdy se spotřebitel dozvěděl o tom, že mu dodavatel poskytl klamavý údaj, ale již ode dne, kdy se o tom spotřebitel dozvědět měl a mohl. Na druhou stranu termín klamavý údaj poskytnutý dodavatelem by měl být nyní vykládán širěji jakožto jakýkoliv klamavý údaj poskytnutý dodavatelem, nikoliv jen jako klamavý údaj poskytnutý dodavatelem spotřebiteli v rámci plnění informační povinnosti.

spotřebitel možnost odstoupit. Zatímco OZ mezi tyto smlouvy řadí i smlouvy, z nichž bylo zcela splněno oběma smluvními stranami na výslovnou žádost spotřebitele před výkonem spotřebitelova práva na odstoupení, NOZ tak nečiní. Naproti tomu § 1847 NOZ doslovně implementuje Směrnici o finančních službách tím způsobem, že stanoví, že distanční smlouvy o cestovním pojištění nebo o pojištění zavazadel nebo o podobném krátkodobém pojištění s pojistnou dobou kratší než jeden měsíc nemohou být předmětem odstoupení ze strany spotřebitele.

C.II. Velká Británie

Právní instituty spotřebitelských smluv uzavíraných na dálku a smluv o finančních službách uzavíraných na dálku jsou obsaženy také v právním řádu Velké Británie. Ten však na rozdíl od právního řádu České republiky obsahuje i právní institut upravující odpovědnost věřitele za porušení smlouvy dodavatelem.

C.II.1. Spotřebitelské smlouvy uzavírané na dálku

Jelikož britský zákonodárce prozatím do stávající právní úpravy spotřebitelských smluv uzavíraných na dálku nezpracoval požadavky Směrnice o právech spotřebitelů²⁴⁷, bude tato právní úprava v tomto oddílu popsána tím způsobem, že se zaměří na postižení rozdílů oproti odpovídající právní úpravě České republiky.

Právním předpisem upravujícím spotřebitelské smlouvy uzavírané na dálku ve Velké Británii je CPDSR²⁴⁸, jak již bylo uvedeno v pododdílu A.V.1.b) této práce. Tamtéž byla rovněž definována distanční smlouva

²⁴⁷ Dle čl. 28 Směrnice o právech spotřebitelů je povinen tak učinit nejpozději do 13. prosince 2013 s tím, že nová právní úprava bude účinná nejpozději od 13. června 2014 a bude se vztahovat na smlouvy uzavřené po tomto datu.

²⁴⁸ Consumer Protection (Distance Selling) Regulations 2000/2334, ve znění pozdějších předpisů. CPDSR jsou účinnými již od 31.10.2000.

dle CPDSR, přičemž tato definice se od definice uvedené v NOZ liší v tom, že distanční smlouva dle CPDSR musí být uzavřena v rámci organizovaného systému prodeje či poskytování služeb na dálku prováděného dodavatelem. Tento požadavek v NOZ není obsažen, lze tedy konstatovat, že definice distanční smlouvy dle NOZ je širší než definice téhož v CPDSR²⁴⁹. Definice komunikačních prostředků na dálku výslovně nezmiňuje internet ani v případě CPDSR, ani v případě NOZ. Internet je výslovně zmíněn pouze v OZ. Zatímco NOZ zcela postrádá jakýkoliv demonstrativní výčet těchto prostředků, CPDSR internet ve svém demonstrativním výčtu neuvádějí. Ani jeden z těchto právních předpisů však neobsahuje nic, co by mohlo pozici internetu jakožto komunikačního prostředku na dálku zpochybnit. Navíc Směrnice o právech spotřebitelů s pojmem internet jakožto s jedním z komunikačních prostředků na dálku na více místech pracuje, lze tedy očekávat, že v novele CPDSR bude internet výslovně zmíněn jako jeden z nich.

Výčet smluv relevantních k tématu této práce, na které se právní režim distančních smluv výslovně nepoužije, obsažený v CPDSR²⁵⁰ (tzv. vyloučené smlouvy), je shodný s výčtem uvedeným v OZ. Seznam těchto smluv bude ovšem nepochybně novelizován v souvislosti s implementací Směrnice o právech spotřebitelů. Dá se tedy očekávat, že v brzké budoucnosti bude seznam vyloučených smluv obdobný výčtu uvedenému v NOZ. Otázkou ovšem zůstává, využije-li britský zákonodárce, na rozdíl od toho českého, možnosti dané mu čl. 3 odst. 4 Směrnice o právech spotřebitelů. Na základě tohoto ustanovení se totiž členské státy Evropské unie mohou rozhodnout, zda mezi vyloučené smlouvy zařadí i smlouvy uzavřené mimo obchodní prostory, u nichž platba učiněná spotřebitelem nepřesahuje částku 50 EUR či jinou nižší částku. Směrnice o právech spotřebitelů uvádí, že členské státy tak mohou učinit v zájmu zabránění administrativnímu zatěžování dodavatelů v případě, kdy je mimo obchodní prostory prodáváno zboží nebo služby nízké hodnoty.

²⁴⁹ Čl. 2 odst. 7 Směrnice o právech spotřebitelů nicméně smlouvu uzavřenou na dálku definuje stejně jako CPDSR.

²⁵⁰ Ust. 5 a 6 CPDSR.

Peněžní prahová hodnota by měla být stanovena na úrovni, která bude dostatečně nízká k tomu, aby vyloučila pouze nákupy poměrně nevýznamné hodnoty s tím, že pokud spotřebitel současně uzavírá dvě nebo více souvisejících smluv, měla by být pro uplatnění této prahové hodnoty zohledněna celková cena.

Právo spotřebitele odstoupit od distanční smlouvy lze ve Velké Británii vykonat na základě ust. 11 odst. 2 a ust. 12 odst. 2 CPDSR ve lhůtě sedmi pracovních dnů ode dne, kdy spotřebitel obdržel zboží, resp. v případě poskytování služby ode dne uzavření smlouvy. Ve srovnání s právní úpravou OZ je tedy tato úprava méně výhodná pro spotřebitele v případě dodání zboží²⁵¹, na druhou stranu je výhodnější v případě poskytování služeb²⁵². V této souvislosti je třeba upozornit na to, že tato lhůta bude změněna, jelikož Směrnice o právech spotřebitelů ve svém čl. 9 odst. 1 stanoví, že tato lhůta činí 14 dnů. Pokud dodavatel nesplní řádně svoji informační povinnost, prodlužuje se spotřebiteli lhůta k odstoupení od distanční smlouvy dle CPDSR obdobně jako v případě OZ s tím rozdílem, že tato lhůta neskončí po uplynutí třech měsíců, ale třech měsíců a sedmi pracovních dnů. Podobně pokud dodavatel splní svoji informační povinnost v průběhu této lhůty, začne běžet spotřebiteli lhůta k odstoupení v délce nikoliv čtrnácti dní, ale v délce sedmi pracovních dní. I tyto lhůty budou na základě požadavku Směrnice o právech spotřebitelů novelou CPDSR změněny a budou odpovídat úpravě v NOZ. Ust. 10 odst. 4 CPDSR dále stanoví způsoby, jakými může spotřebitel odstoupit od smlouvy. Spotřebitel tak může učinit fyzickým zanecháním odstoupení na adrese dodavatele či může toto odstoupení zaslat poštou, faxem či elektronickou poštou; za den odstoupení od smlouvy se ve všech případech považuje den odeslání, resp. fyzického zanechání odstoupení. Tato úprava je pro spotřebitele nejen přehlednější, ale i výhodnější ve srovnání s úpravou OZ, na základě které musí být odstoupení od smlouvy ve lhůtě doručeno dodavateli.

²⁵¹ OZ dává spotřebiteli možnost odstoupit od distanční smlouvy ve lhůtě 14 dnů ode dne převzetí zboží.

²⁵² Spotřebitel na základě OZ fakticky nemůže odstoupit od distanční smlouvy na poskytnutí služby.

Specifikace spotřebitelských smluv uzavíraných na dálku, na které se právní režim distančních smluv obecně použije, ale od kterých spotřebitel odstoupit nemůže, je v CPDSR provedena stejným způsobem jako v OZ a i tento výčet bude novelizován tak, aby odpovídal Směrnici o právech spotřebitelů. Pokud spotřebitel odstoupí od distanční smlouvy dle CPDSR, pak je povinen umožnit dodavateli vrácení zboží dle ust. 17 CPDSR a do okamžiku navrácení zboží dodavateli mít zboží ve své držbě a přiměřeně o ně pečovat. Spotřebitel totiž není povinen zboží dodavateli doručit, přičemž je oprávněn tak učinit, ale je povinen dodavateli umožnit jeho převzetí v prostorách spotřebitele, a to na základě výzvy dané dodavatelem. Dodavatel má k vyzvednutí zboží od spotřebitele lhůtu 21 dnů, která počíná běžet dnem odstoupení od smlouvy; pokud dodavatel v průběhu této lhůty nedoručí spotřebiteli výše uvedenou výzvu, spotřebitel po uplynutí této lhůty není povinen o zboží přiměřeně pečovat. Pokud ovšem dodavatel takovou výzvu spotřebiteli ve lhůtě řádně doručí a spotřebitel bez řádného důvodu nesplní svoji povinnost umožnit dodavateli převzetí zboží, pak povinnost spotřebitele mít zboží ve své držbě a přiměřeně o ně pečovat trvá až do dne jeho doručení či odeslání dodavateli. Tato pro spotřebitele výhodná úprava bude ovšem novelou CPDSR zrušena a závazky smluvních stran po odstoupení od distanční smlouvy budou nově upraveny obdobně jako v NOZ.

Ust. 14 – 16 CPDSR také na rozdíl od OZ upravují situace, kdy je cena hrazena alespoň zčásti pomocí úvěru poskytnutého dodavatelem nebo třetí osobou podle smlouvy uzavřené s dodavatelem a spotřebitel následně od smlouvy odstoupí. Tyto případy jsou CPDSR řešeny obdobným způsobem jako v NOZ.

C.II.2. Smlouvy o finančních službách uzavírané na dálku

Smlouvy o finančních službách uzavírané na dálku jsou ve Velké Británii regulovány prostřednictvím FSDMR²⁵³, které jsou účinné již od 31.10.2004. S ohledem na skutečnost, že FSDMR, obdobně jako OZ i NOZ, implementují do právního řádu Velké Británie Směrnici o finančních službách, a jelikož tato směrnice nebyla prozatím nahrazena směrnicí novou, jako je tomu u distančních smluv, zaměří se tento oddíl pouze na rozdíly mezi právním režimem FSDMR a NOZ.

FSDMR definují svoji působnost na všechny spotřebitelské smlouvy týkající se finančních služeb s bankovní, platební, úvěrovou, pojistnou, investiční nebo penzijní povahou, pokud tyto smlouvy byly uzavřeny v rámci organizovaného systému prodeje či poskytování služeb na dálku prováděného dodavatelem. Oproti úpravě NOZ zde tedy chybí výslovné uvedení finančních služeb spočívajících ve směně měn a vydávání elektronických peněz, dle názoru autora je ale možno tyto finanční služby podřadit pod služby bankovní, případně platební povahy. Na druhou stranu FSDMR neobsahují, stejně jako NOZ, ustanovení, které by pro případ pochybností stanovilo, že se má za to, že za distanční smlouvy o finančních službách se vždy považují i smlouvy uzavírané v rámci předmětu podnikatelské činnosti, kde na straně dodavatele vystupuje banka či jí podobná instituce. Je nutno zmínit, že FSDMR na rozdíl od právní úpravy České republiky obsahují značné množství výjimek, u kterých se namísto nich použijí v případech různých konkrétních smluv o finančních službách jiné právní předpisy Velké Británie, a to buď částečně²⁵⁴, anebo zcela²⁵⁵.

Právo spotřebitele odstoupit od distanční smlouvy o finančních službách je v FSDMR upraveno podobně jako v OZ; FSDMR tedy neobsahují ustanovení, které je obsaženo v NOZ a které stanoví, že lhůta pro uplatnění práva spotřebitele odstoupit od smlouvy o penzijním

²⁵³ Financial Services (Distance Marketing) Regulations 2004/2095, ve znění pozdějších předpisů.

²⁵⁴ Např. v oblasti informační povinnosti dodavatele nebo pokud jde o možnost spotřebitele odstoupit od smlouvy.

²⁵⁵ Viz. ust. 4 – 6 FSDMR.

připojištění běží ode dne, kdy byl spotřebitel dodavatelem informován, že byla uzavřena smlouva na dálku. FSDMR dále neobsahují žádnou dobu práva spotřebitele odstoupit od distanční smlouvy o finančních službách dle § 54b odst. 12 OZ v případě nesplnění informačních povinností dodavatelem vůči spotřebiteli při uzavírání distanční smlouvy o finančních službách. Spotřebitel ve Velké Británii navíc není oprávněn ani k odstoupení od smlouvy v případě, že dodavatel poskytl spotřebiteli klamavý údaj, ať už v rámci plnění své informační povinnosti či jakýkoliv jiný klamavý údaj. Distanční smlouvy o finančních službách, od kterých nemá spotřebitel ve Velké Británii možnost odstoupit, zahrnují dle ust. 11 FSDMR jak smlouvy specifikované v OZ²⁵⁶, tak smlouvy uvedené v § 1847 NOZ, ale i další smlouvy, jejichž uzavírání distančním způsobem ovšem nebude běžné²⁵⁷. Způsoby, kterými může spotřebitel odstoupit od smlouvy, jsou specifikovány v ust. 9 odst. 4 FSDMR podobně jako v CPDSR s tím rozdílem, že zahrnují navíc odstoupení od smlouvy učiněné ústně či prostřednictvím jiných elektronických prostředků, např. webové aplikace.

C.II.3. Odpovědnost věřitele za porušení smlouvy dodavatelem

Odpovědnost věřitele za porušení smlouvy dodavatelem je unikátním právním institutem, který je specifický pro právní řád Velké Británie²⁵⁸. Tento právní institut ovšem poskytuje ochranu spotřebiteli pouze v oblasti online plateb uskutečněných prostřednictvím kreditních karet a nepoužije se v případě online plateb uskutečněných prostřednictvím debetních karet. Ust. 75 odst. 1 CCA totiž stanoví, že pokud má spotřebitel nějaký nárok či nějaké právo vůči dodavateli, a to z titulu porušení smlouvy dodavatelem, pak má obdobný nárok či právo i vůči věřiteli, jestliže byl předmět smlouvy

²⁵⁶ S tím, že FSDMR uvádí osm příkladů smluv o finančních službách, jejichž cena závisí na pohybech cen na finančních trzích, které dodavatel nemůže ovlivnit, zatímco OZ pouze dva.

²⁵⁷ Jde např. o smlouvy o úvěru zajištěné zástavou nemovitostí, úvěrové smlouvy na nákup pozemku či již postavené nemovitosti či smlouvy o spotřebitelském úvěru, na které se vztahuje právo od nich odstoupit v souladu se specifickým právním předpisem.

²⁵⁸ Přestože i právní řád USA obsahuje obdobný institut, o kterém bude pojednáno v podkapitole C.III. této práce.

financován na základě specifické smlouvy o neúčelovém spotřebitelském úvěru. Specifická smlouva o neúčelovém spotřebitelském úvěru je pak definována jako smlouva uzavřená věřitelem na základě předchozích ujednání mezi věřitelem a dodavatelem s vědomím, že úvěr bude použit k financování transakce mezi spotřebitelem a dodavatelem²⁵⁹. Požadavky ust. 75 odst. 1 CCA tedy splňují platby uskutečněné prostřednictvím kreditních karet, zatímco platby uskutečněné prostřednictvím debetních karet nikoliv. V uvedeném případě pak věřitel odpovídá vůči spotřebiteli společně a nerozdílně s dodavatelem. CCA dále ve svém ust. 75 odst. 3 vyjmenovávají dva případy, kdy věřitel neodpovídá za porušení smlouvy dodavatelem. Prvním případem jsou smlouvy o neúčelovém spotřebitelském úvěru uzavřené mezi spotřebitelem a věřitelem, pokud věřitel při uzavírání této smlouvy či následném poskytnutí úvěru nejedná jako podnikatel. Druhým případem jsou pak nároky či práva spotřebitele vztahující se k předmětu smlouvy financovanému na základě specifické smlouvy o neúčelovém spotřebitelském úvěru, pokud se cena tohoto předmětu smlouvy určená dodavatelem nepohybuje v rozmezí 100 £ a 30.000 £²⁶⁰. Na druhou stranu stojí za pozornost ust. 75 odst. 4 CCA, které výslovně uvádí, že odpovědnost věřitele za porušení smlouvy dodavatelem je dána i v případě, že spotřebitel provedením platební transakce překročil úvěrový limit či jinak porušil jakékoliv ustanovení smlouvy uzavřené s věřitelem.

Horní sněmovna britského parlamentu (The House of Lords) se ve věci *Office of Fair Trading v Lloyds TSB Bank Plc*²⁶¹ zabývala otázkou, má-li být platební transakce, která byla uzavřena a realizována mimo Velkou Británii a řídí se právním řádem jiného státu než Velká Británie, také považována za platební transakci ve smyslu CCA. V tomto rozsudku bylo poněkud překvapivě judikováno, že CCA neobsahují žádné ustanovení, které by stanovovalo či vyžadovalo jakékoliv další omezení územní

²⁵⁹ Ust. 11 a 12 CCA.

²⁶⁰ Britský zákonodárce zde výslovně vyjádřil požadavek, aby se v uvedeném cenovém rozpětí pohybovala cena jednotlivé položky, které se nárok či právo týká; není tedy možné sčítat ceny jednotlivých položek učiněných v rámci např. jedné platební transakce.

²⁶¹ Rozsudek Sněmovny lordů Velké Británie ze dne 31.10.2007 ve věci *Office of Fair Trading v. Lloyds TSB Bank Plc and others*, sp. zn. [2007] UKHL 48.

působnosti ust. 75 odst. 1 CCA s výjimkou požadavku, že se musí jednat o smlouvu o úvěru podléhající jurisdikci Velké Británie. Důsledkem výše uvedeného je skutečnost, že působnost ust. 75 odst. 1 CCA není omezena na transakce týkající se dodávek v rámci Velké Británie a je aplikovatelná i na transakce vztahující se na dodávky ze zahraničí, jakkoliv jsou tyto definovány²⁶².

C.III. Spojené státy americké

Federální právo USA neobsahuje žádný právní institut, který by byl srovnatelný s právními instituty spotřebitelských smluv uzavíraných na dálku a smluv o finančních službách uzavíraných na dálku tak, jak jsou tyto právní instituty definovány v právním řádu České republiky a Velké Británie. Přestože federální právo USA zná právní institut obdobný institutu spotřebitelských smluv uzavřených mimo obvyklé prostory podnikání²⁶³ a dává spotřebiteli právo v případě takovýchto smluv odstoupit od smlouvy bez uvedení důvodu²⁶⁴, tuto právní úpravu není možné použít v případě spotřebitelských smluv uzavřených v online prostředí, jelikož jedním z pojmových znaků spotřebitelské smlouvy uzavřené mimo obvyklé prostory podnikání je skutečnost, že prodávající či jeho zástupce osobně nabízí spotřebiteli prodej věci či služby.

TILA²⁶⁵ poskytuje spotřebiteli právo odstoupit od úvěrové platební transakce ve lhůtě tří pracovních dnů následujících po dokončení této transakce; toto právo má ovšem spotřebitel pouze v případě úvěrové platební transakce, která je zajištěna zástavou nemovitosti spotřebitele, pokud spotřebitel tuto nemovitost používá ke svému bydlení. Protože je nepravděpodobné, že by vydání kreditní karty spotřebiteli a platební

²⁶² Rozsudek Sněmovny lordů Velké Británie ze dne 31.10.2007 ve věci Office of Fair Trading v. Lloyds TSB Bank Plc and others, sp. zn. [2007] UKHL 48.

²⁶³ United States Code Annotated, Title 16. Commercial Practices, Chapter I. Federal Trade Commission, Subchapter D. Trade Regulation Rules, Part 429. Rule Concerning Cooling-off Period For Sales Made At Homes Or At Certain Other Locations, §§ 429.0 - 429.3.

²⁶⁴ A to ve lhůtě tří pracovních dnů následujících po uzavření smlouvy.

²⁶⁵ Konkrétně § 1635 TILA.

transakce uskutečněné jejím prostřednictvím byly zajištěny zástavou nemovitostí spotřebitele, není ani toto oprávnění možné zařadit mezi ostatní právní instituty ochrany spotřebitele v oblasti online plateb uskutečněných prostřednictvím kreditních karet.

Federální právo USA ovšem zná jiné dva právní instituty ochrany spotřebitele v oblasti online plateb uskutečněných prostřednictvím platebních karet, a to postup opravy chyb ve vyúčtování a právo spotřebitele uplatňovat nároky, práva a prostředky obhajoby vůči věřiteli.

C.III.1. Postup opravy chyb ve vyúčtování

Postup opravy chyb ve vyúčtování je unikátním právním institutem specifickým pro právní řád USA. Právní institut postupu opravy chyb ve vyúčtování je upraven jak v EFTA²⁶⁶ pro případ platebních transakcí uskutečněných prostřednictvím debetních karet, tak v TILA²⁶⁷ pro případ platebních transakcí uskutečněných prostřednictvím kreditních karet. Definice termínu ‚chyba ve vyúčtování‘ je ovšem v obou právních předpisech provedena odlišným způsobem. Chybou ve vyúčtování se totiž dle § 1666.(b).(3) TILA rozumí také případy, kdy se ve vyúčtování objeví poplatky za zboží či službu, kterou spotřebitel neakceptoval, resp. zboží, které mu nebylo doručeno či službu, která mu nebyla poskytnuta, a to v souladu se smlouvou uzavřenou v okamžiku uskutečnění platební transakce. Jelikož obdobná definice se v EFTA nevyskytuje, lze postup opravy chyb ve vyúčtování jakožto právního institutu ochrany spotřebitele v oblasti online plateb uskutečněných prostřednictvím platebních karet využít pouze v případě platebních transakcí uskutečněných prostřednictvím kreditních karet²⁶⁸. Pokud tedy bude spotřebiteli doručeno např. jiné zboží, než si objednal, poničené či jinak vadné zboží, pak bude spotřebitel

²⁶⁶ § 1693f EFTA.

²⁶⁷ § 1666 TILA.

²⁶⁸ To samozřejmě neznamená, že by postupu opravy chyb ve vyúčtování dle EFTA nemohl spotřebitel využít v případě platebních transakcí uskutečněných prostřednictvím debetní karty. Takový postup ovšem nezahrnuje oprávnění spotřebitele uvedená v tomto oddíle.

oprávněn využít tohoto právního institutu za předpokladu, že cenu uvedeného zboží uhradil kreditní kartou.

Samotný postup opravy chyb ve vyúčtování je upraven v § 226.13.(b) Regulation Z tím způsobem, že spotřebitel doručí věřiteli ve lhůtě 60 dnů poté, co věřitel odeslal spotřebiteli první pravidelné vyúčtování, které se týká příslušné chyby ve vyúčtování, písemné oznámení o této chybě. Toto oznámení musí věřiteli umožnit identifikovat jméno a číslo účtu spotřebitele a musí obsahovat typ, datum a částku týkající se příslušné chyby, stejně jako důvody, na základě kterých si spotřebitel myslí, že k uvedené chybě došlo. Věřitel poté ve lhůtě maximálně 90 dnů od obdržení písemného oznámení rozhodne, došlo-li skutečně k chybě ve vyúčtování či nikoliv. Pokud věřitel rozhodne, že k chybě skutečně došlo, pak ve stejné lhůtě připíše ve prospěch spotřebitele příslušnou částku a zašle mu nové vyúčtování²⁶⁹. Rozhodne-li ovšem věřitel, že k chybě ve vyúčtování nedošlo, pak je povinen zaslat spotřebiteli dle § 226.13.(f) Regulation Z, a to opět ve lhůtě maximálně 90 dnů od obdržení písemného oznámení spotřebitele, vysvětlení s uvedením důvodů, ke kterým došel v průběhu přiměřeného vyšetřování celé věci, a na základě žádosti spotřebitele i kopie shromážděných písemných důkazů. Spotřebitel je navíc až do okamžiku vyřešení chyby ve vyúčtování oprávněn zadržet platbu odpovídající částky věřiteli, přičemž věřitel není oprávněn tuto částku považovat za nezaplacenou, a to až do okamžiku vyřešení chyby ve vyúčtování²⁷⁰.

C.III.2. Právo spotřebitele uplatňovat nároky, práva a jiné prostředky obhajoby vůči věřiteli

Právo spotřebitele uplatňovat nároky, práva a jiné prostředky obhajoby vůči věřiteli je druhým právním institutem specifickým pro právní řád USA. Přestože je tento právní institut v mnohém podobný právnímu institutu odpovědnosti věřitele za porušení smlouvy dodavatelem ve Velké

²⁶⁹ § 226.13.(e) Regulation Z.

²⁷⁰ § 226.13.(d) Regulation Z.

Británii, existují mezi těmito instituty významné rozdíly. Nejvýznamnějším společným rysem těchto právních institutů je skutečnost, že i právo uplatňovat nároky, práva a jiné prostředky obhajoby vůči věřiteli může spotřebitel využít pouze v případě, že platební transakci uskutečnil prostřednictvím kreditní, nikoliv debetní karty. Právo spotřebitele uplatňovat nároky, práva a jiné prostředky obhajoby vůči věřiteli je upraveno v § 1666i TILA a detailněji specifikováno v § 226.12(c) Regulation Z. Toto oprávnění spotřebitele spočívá ve skutečnosti, že může, za předpokladu splnění níže uvedených podmínek, uplatňovat vůči věřiteli veškeré nároky, práva a jiné prostředky obhajoby vzniklé na základě platební transakce, která se týká nákupu zboží či služeb, uskutečněné spotřebitelem prostřednictvím kreditní karty, pokud dodavatel²⁷¹ uspokojivě nevyřešil spor týkající se předmětu platební transakce. Spotřebitel je v takovém případě oprávněn zadržet platbu věřiteli až do částky odpovídající výši úvěru na nákup zboží či služby, která je předmětem sporu, přičemž věřitel není oprávněn tuto částku považovat za nezaplacenou, a to až do okamžiku vyřešení sporu²⁷². Základní podmínkou, která musí být splněna, aby mohl spotřebitel uplatňovat nároky, práva a jiné prostředky obhajoby vůči věřiteli, je na základě § 226.12(c)(3)(i)(A) Regulation Z skutečnost, že se spotřebitel v dobré víře pokusil vyřešit spor s dodavatelem. Zda-li se spotřebitel skutečně v dobré víře pokusil vyřešit spor s dodavatelem či nikoliv, vyžaduje dle Lawrence vždy individuální posouzení. Spotřebitel by ovšem měl tuto podmínku splnit prokázáním skutečnosti, že kontaktoval dodavatele a ten mu odmítl vrátit příslušnou částku, anebo prokázáním toho, že dodavatel již nadále nepodniká²⁷³. Další podmínkou je překročení minimální výše úvěru použitého na nákup majetku či služby, která je předmětem sporu, přičemž tato částka je stanovena na 50 \$²⁷⁴. Poslední podmínka je stanovena v § 226.12(c)(3)(i)(A) Regulation Z a týká se místa, kde platební transakce,

²⁷¹ Regulation Z namísto termínu ‘dodavatel’ používá termín ‘osoba, která akceptovala kreditní kartu’.

²⁷² § 226.12(c)(1) a (2) Regulation Z.

²⁷³ Lawrence, L., Hull, B. Payment Systems (2009 - 2010) § 17:63. Dostupné z: <http://uk.westlaw.com> jako online databáze PAYSYST [ke dni 22.09.2010].

²⁷⁴ § 1666i.(a) TILA.

která je předmětem sporu, byla uskutečněna – právní úprava vyžaduje, aby tomu bylo buď ve stejném státě, ve kterém má spotřebitel současnou adresu, anebo ve vzdálenosti 100 mil od této adresy. S tím souvisí otázka, kde byla příslušná platební transakce uskutečněna, pokud byla uzavřena v online prostředí; odpověď na tuto otázku je třeba hledat v právu příslušného státu upravující smlouvy²⁷⁵. Jak uvádí Lawrence, nárok, právo či jiný prostředek obhajoby, který spotřebitel uplatňuje vůči věřiteli, musí být navíc takové kvality, aby mohl být oprávněně vznesen vůči dodavateli²⁷⁶. Soud ve městě New York totiž ve věci *Izraelewitz v. Manufacturers Hanover Trust*²⁷⁷ shledal, že pokud dodavatel uplatňuje pravidlo, že neakceptuje vrácení žádného zboží, toto pravidlo je jasně a čestně sděleno a prodávané zboží není vadné, pak spotřebitel, který se neúspěšně pokoušel vrátit zboží, nemá oprávněný nárok, právo, ani jiný prostředek obhajoby, který by mohl uplatnit vůči věřiteli, protože jakýkoliv nárok, právo či jiný prostředek obhajoby, který by spotřebitel mohl uplatnit vůči věřiteli, může být pouze tak dobrý, jako je jeho nárok, právo či jiný prostředek obhajoby vůči dodavateli, a nikoliv lepší. I přes svá výše uvedená omezení poskytuje právo spotřebitele uplatňovat nároky, práva a jiné prostředky obhajoby vůči věřiteli spotřebiteli významnou ochranu zejména proti podvodnému jednání dodavatele²⁷⁸.

²⁷⁵ Lawrence, L., Hull, B. Payment Systems (2009 - 2010) § 17:63. Dostupné z: <http://uk.westlaw.com> jako online databáze PAYSYST [ke dni 22.09.2010].

²⁷⁶ Lawrence, L., Hull, B. Payment Systems (2009 - 2010) § 17:63. Dostupné z: <http://uk.westlaw.com> jako online databáze PAYSYST [ke dni 22.09.2010].

²⁷⁷ Rozsudek Civil Court of the City of New York, Kings County ze dne 19.7.1983 ve věci *Izraelewitz v. Manufacturers Hanover Trust Co.*, sp. zn. N.Y.City Civ.Ct.1983, 465 N.Y.S.2d 486, 120 Misc.2d 125.

²⁷⁸ Mann, R. J. Regulating internet payment intermediaries. Texas Law Review, 2004, č. 82, s. 686.

Závěr

Závěrem lze konstatovat, že právní úprava ochrany spotřebitele v oblasti online plateb uskutečněných prostřednictvím platebních karet nepředstavuje celistvou právní oblast ani v jednom právním řádu, který je předmětem této práce. Na místo toho se jednotlivé právní řády zaměřují na určité aspekty ochrany spotřebitele v této oblasti, které lze shrnout do dvou přístupů k ochraně spotřebitele v oblasti online plateb uskutečněných prostřednictvím platebních karet. První přístup k ochraně spotřebitele v této oblasti souvisí s tím, že určitá platební transakce byla učiněna prostřednictvím platební karty, druhý se pak týká skutečnosti, že příslušná smlouva, která je podkladovým právním titulem pro realizaci platební transakce, byla uzavřena v online prostředí.

Co se týká prvního přístupu k ochraně spotřebitele v oblasti online plateb uskutečněných prostřednictvím platebních karet, právní úprava České republiky je, v rámci právních řádů, jež jsou předmětem této práce, specifická v tom, že žádným způsobem nerozlišuje mezi platebními transakcemi uskutečněnými prostřednictvím debetních a kreditních karet. Vezmeme-li v úvahu, že jak právní úprava Velké Británie, tak právní řád USA poskytuje větší ochranu spotřebiteli v případě, že platební transakci provede na místo debetní karty kartou kreditní, jak bylo uvedeno v druhé kapitole této práce, můžeme v této skutečnosti hledat jeden z důvodů, proč je v České republice vydáno tak málo kreditních karet na jednoho obyvatele, resp. proč nejsou používány k online platbám tak často, jako je tomu v případě Velké Británie či USA. Ve Velké Británii a USA totiž výhoda kreditní karty nespočívá pouze ve skutečnosti, že spotřebitel má jejím prostřednictvím možnost čerpat úvěr a používat tudíž peněžní prostředky třetí osoby - věřitele, nýbrž i v tom, že s použitím kreditní karty je spojena větší ochrana spotřebitele než v případě použití debetní karty.

Český spotřebitel je pak povinen dodržovat celou řadu povinností týkajících se používání kreditní karty²⁷⁹; v opačném případě pak odpovídá za neautorizované platební transakce uskutečněné prostřednictvím kreditní karty. Právní úprava Velké Británie, ani právní řád USA nespojuje s nedodržením těchto či obdobných povinností v případě kreditních karet takto závažné důsledky. Naopak, britský a americký spotřebitel je odpovědný za neautorizované platební transakce uskutečněné prostřednictvím kreditní karty pouze v případech, kdy nemá kreditní kartu u sebe, např. pokud ji někomu dobrovolně předal, ztratil ji či mu byla odcizena. Navíc používání kreditní karty zlepšuje postavení spotřebitele ve Velké Británii tím, že zjednodušuje působnost režimu aplikovatelného na kreditní karty oproti kartám debetním.

Působnost právního režimu upravujícího používání debetních karet je totiž ve Velké Británii vázána na splnění celé řady podmínek²⁸⁰. Oproti tomu právní režim týkající se používání kreditních karet se ve Velké Británii aplikuje tehdy, když předmětná kreditní karta byla vydána spotřebiteli osobou podnikající v oblasti spotřebitelských úvěrů, která spadá pod jurisdikci Velké Británie. V USA platí obdobné pravidlo jak pro debetní, tak pro kreditní karty²⁸¹. V České republice platí, že právní režim upravující používání obou typů platebních karet se v plném svém rozsahu použije, s určitým zjednodušením, za podmínek podobných podmínkám působnosti právního režimu upravujícího používání debetních karet ve Velké Británii²⁸². V této souvislosti stojí za zmínku skutečnost, že právní režim upravující používání debetních a kreditních karet v České

²⁷⁹ Jde zejména o povinnost používat kreditní kartu v souladu s podmínkami, které upravují její vydávání a používání, resp. okamžitě po obdržení kreditní karty přijmout veškerá přiměřená opatření na ochranu jejich personalizovaných bezpečnostních prvků, a dále bez zbytečného odkladu po zjištění oznámit poskytovateli plateb ztrátu, odcizení, zneužití nebo neautorizované použití kreditní karty.

²⁸⁰ Předmětná platební transakce byla spotřebiteli poskytnuta poskytovatelem plateb se sídlem ve Velké Británii, oba poskytovatelé plateb v dané platební transakci se nacházejí na území členského státu Evropské unie a platební transakce byla uskutečněna v měně některého z členských států Evropské unie.

²⁸¹ Spotřebitel musí mít veden účet, ke kterému má vydánu debetní kartu, u jakékoliv banky či spořitelny se sídlem v USA, resp. spotřebiteli byla vydána kreditní karta subjektem poskytujícím úvěr, pokud tento subjekt – vydavatel kreditní karty spadá pod federální jurisdikci USA.

²⁸² Oba poskytovatelé plateb dané platební transakce provádí příslušnou platební transakci v členském státě Evropské unie a tato platební transakce je realizována v měně některého z členských států Evropské unie. Chybí zde tedy požadavek, aby předmětná platební transakce byla spotřebiteli poskytnuta poskytovatelem plateb se sídlem ve České republice.

republike se použije také v případě dalších platebních transakcí za předpokladu, že se smlouva o platebních službách řídí právním řádem České republiky; v těchto případech zde ovšem existuje možnost smluvních stran odchýlit se od určitých, taxativně vyjmenovaných ustanovení zákona, a z tohoto důvodu zde chybí nezbytná právní jistota na straně spotřebitele.

Dalším aspektem ovlivňujícím ochranu spotřebitele, a tudíž i jeho ochotu používat platební karty v online prostředí, je výše limitů stanovená právním řádem pro případy, kdy spotřebitel odpovídá za neautorizované platební transakce do určité částky. Pokud tedy ponecháme stranou okolnosti, za kterých tato odpovědnost spotřebitele vzniká, dojdeme k závěru, že postavení českého spotřebitele je nejméně komfortní – výše tohoto limitu je totiž v České republice téměř dvouapůlnásobně vyšší než ve Velké Británii, resp. téměř čtyřnásobně vyšší než v USA²⁸³. Vezmeme-li v úvahu rozdílnou úroveň průměrného příjmu v těchto zemích, lze konstatovat, že výše tohoto limitu je pro průměrného britského a zejména pro průměrného amerického spotřebitele marginální, zatímco pro průměrného českého spotřebitele se již jedná o částku významnou. Nicméně vliv těchto limitů nelze přeceňovat, a to zejména s ohledem na průměrnou výši platební transakce uskutečněné platební kartou v online prostředí.

Britský spotřebitel má oproti českému a americkému spotřebiteli výhodu v tom, že pokud byla jeho platební karta použita k neautorizované platební transakci ve spojení se spotřebitelskou smlouvou uzavíranou na dálku²⁸⁴, nenese žádnou odpovědnost za jakékoliv škody vzniklé takovou neautorizovanou platební transakcí. Jestliže tedy britský spotřebitel např. ztratí platební kartu, která je následně použita k online uhrazení ceny zboží či služeb spotřebitelské smlouvy uzavírané na dálku, nenese odpovědnost za tuto platební transakci bez ohledu na to, splnil-li své

²⁸³ Jde o částku 150,- € v České republice, 50,- £ ve Velké Británii a 50,- \$ v USA. Kurzy ČNB ke dni 4.7.2012 činily: CZK/EUR 25,500, CZK/GBP 31,750, CZK/USD 20,303, viz. Oficiální internetová stránka České národní banky. Kurzy ČNB. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/financni_trhy/devizovy_trh/kurzy_devizoveho_trhu/denni_kurz.jsp [ke dni 4.7.2012].

Limit v České republice tedy činí 3.825,- Kč, limit ve Velké Británii 1.587,50 Kč, limit v USA pak 1.015,15 Kč.

²⁸⁴ V případě kreditních karet platí totéž i o smlouvách o finančních službách uzavíraných na dálku.

povinnosti²⁸⁵. Český spotřebitel by v takovémto případě odpovědným byl, a to v závislosti na splnění svých povinností buď omezeně, anebo neomezeně.

Spotřebiteli v České republice používajícímu k online platbám kreditní kartu pak není, na rozdíl od britského a amerického spotřebitele, poskytnuta žádná ochrana v případě, že dodavatel porušil smlouvu se spotřebitelem, na základě které byla ona platba provedena. I když je toto oprávnění spotřebitele ve Velké Británii i v USA podmíněno splněním jak věcných podmínek, tak finančního limitu, lze toto právo, které lze uplatnit vůči věřiteli spotřebitele, považovat za další významný aspekt ochrany spotřebitele.

Zatímco právní řád USA koncentruje svoji pozornost na skutečnost, že určitá platební transakce byla učiněna prostřednictvím platební karty, právní řády České republiky a Velké Británie krom toho věnují svoji pozornost i druhému přístupu k ochraně spotřebitele v této oblasti, tedy faktu, byla-li příslušná smlouva, která je podkladovým právním titulem pro realizaci platby, uzavřena v online prostředí. Díky tomu právní řády České republiky a Velké Británie znají právní institut spotřebitelské smlouvy uzavírané na dálku, resp. právní institut smlouvy o finančních službách uzavírané na dálku. S těmito právními instituty je spojena jak zvýšená informační povinnost dodavatele vůči spotřebiteli, tak, a to zejména, právo spotřebitele od takto uzavřené smlouvy bez uvedení důvodů a bez jakékoliv sankce odstoupit. Ačkoliv je právo spotřebitele odstoupit od takové smlouvy časově i věcně omezeno²⁸⁶, má unijní spotřebitel díky tomu možnost např. ověřit si, odpovídá-li zakoupené zboží skutečně jeho představám a tvrzením dodavatele o tomto zboží, přičemž americký spotřebitel tuto možnost nemá. Lhůta, ve které je spotřebitel oprávněn odstoupit od spotřebitelské smlouvy uzavírané na dálku, resp. od smlouvy

²⁸⁵ A to jak povinnost používat platební kartu v souladu s podmínkami, které upravují její vydávání a používání, resp. okamžitě po obdržení platební karty přijmout veškerá přiměřená opatření na ochranu jejich personalizovaných bezpečnostních prvků, tak povinnost bez zbytečného odkladu po zjištění oznámit poskytovateli plateb ztrátu, odcizení, zneužití nebo neautorizované použití platební karty.

²⁸⁶ Přičemž je taxativně vymezeno, od kterých distančních smluv, resp. distančních smluv o finančních službách spotřebitel odstoupit bez uvedení důvodů a bez jakékoliv sankce nemůže.

o finančních službách uzavírané na dálku, se navíc prodlužuje v případech, že dodavatel nedostatečným způsobem splnil svoji informační povinnost vůči spotřebiteli.

Za pozornost stojí také způsob, jakým český zákonodárce implementuje do právního řádu České republiky směrnice Evropské unie. Lze konstatovat, že zatímco Směrnice o finančních službách byla implementována přehlednějším a pro spotřebitele příznivějším způsobem, než tak učinil britský zákonodárce, opak je pravdou v případě Směrnice o platebních službách. Obdobně implementaci Směrnice o právech spotřebitelů je možné označit za přinejmenším problematickou, jelikož v mnoha případech nepřejímá do právního řádu České republiky textaci směrnice a pojmy a terminologie zvolené českým zákonodárcem neumožňují interpretaci shodnou s interpretací směrnice.

Výše uvedené závěry tak poskytují odpovědi na platnost obou hypotéz uvedených v úvodu této práce. Na jejich základě si autor dovoluji učinit následující doporučení vůči českému zákonodárci. Český zákonodárce by předně měl obecně při implementaci směrnic Evropské unie používat méně kreativity a více se držet doslovného textu směrnic. Např. britský zákonodárce při implementaci Směrnice o platebních službách vycházel z doslovného textu směrnice, od kterého se odchýlil pouze v případech, kde to bylo směrnicí výslovně dovoleno, a to vždy ve prospěch spotřebitele. Nutno dodat, že to vůbec neubralo na kvalitě příslušného britského právního předpisu, ba právě naopak. Toto doporučení pak souvisí s tím, že dle názoru autora by český zákonodárce měl zvážit, zda-li neposkytnout spotřebiteli při online platbách realizovaných prostřednictvím platebních karet větší míru ochrany. Autor si s ohledem na důvody uvedené výše dovede představit např. snížení limitu stanoveného pro případy omezené odpovědnosti spotřebitele za neautorizované platební transakce na částku pětikrát nižší. Obdobně by stálo za úvahu zavedení větší ochrany spotřebitele používajícího k online platbám specificky kreditní kartu. Tato opatření by s největší pravděpodobností přispěla k většímu rozmachu používání platebních karet v online prostředí, a tudíž by byla

ku prospěchu všech – spotřebitel by byl lépe chráněn, instituce vydávající platební karty by dosahovaly většího obrátu, a tedy i zisku, a dodavatel by dostal zaplacenno mnohem dříve než v případě platby na dobírku.

Resumé

This thesis aims to discuss the efficiency of legal frameworks governing consumer protection in the area of online payments made by debit and credit cards. The level of this kind of protection has a significant impact on the consumer's trust regarding these types of payment transactions and also, consequently, on the use of payment cards in the online environment. The thesis intends to compare the relevant legal regulations of the Czech Republic, the United Kingdom and the United States, as well as the relevant legal provisions applicable on the European Union level. The legal frameworks governing consumer protection in the area of online payments made by payment cards do not form the compact legal area in any of above mentioned jurisdictions. On the contrary, the particular legal frameworks focus on certain aspects of consumer protection in this field.

The thesis is divided into three chapters. The first chapter deals with consumer protection in the area of online payments made by debit cards. The specification of the relevant legal regulations and their scope is followed by the issue of authorization of payment transactions made by debit cards. This chapter is also concerned with limitations on the use of debit cards, as well as with specific obligations of both the consumer and the payment provider concerning the use of debit cards. The burden of proof and notification of unauthorized payment transactions made by debit cards are considered too. However, the focus of this chapter is in the liability for any unauthorized payment transactions made by debit cards. Therefore, the situations of no consumer's liability, limited consumer's liability, as well as unlimited consumer's liability are analysed there. Finally, the legal frameworks of the Czech Republic, the United Kingdom and the United States dealing with consumer protection in the area of online payments made by debit cards are compared.

The second chapter focuses on the same topics as the first chapter, however, from the perspective of consumer protection in the area of online

payments made by credit cards. Specific attention is also paid to differences between the use of debit and credit cards in the online environment and in relevant jurisdictions in this chapter. The laws of the Czech Republic are specific because of the absence of a distinction between the consumer protection in the cases of payment transactions made by debit and credit cards. The laws of both the United Kingdom and the United States provide the customer with a better level of protection in the case of online payments made by credit cards in comparison with online payments made by debit cards. As a result, the absence of this distinction decreases the protection of the Czech consumer in comparison with British and/or American one.

Similarly, the level of protection of the Czech consumer is lower when compared to the level of protection of the British and/or American consumer also in the case of limited liability of the consumer for unauthorized payments made by payment cards. The limitation of this liability is in the Czech Republic significantly higher than the same limitation in the United Kingdom and the United States, not taking into account the different average income of these countries.

The third chapter of this thesis considers other legal institutes of consumer protection in the area of online payments made by payment cards. More specifically, a question whether a position of the consumer changes in the case that the respective contract is concluded in the online environment is discussed there and a distinction between the distance contract and the distance contract on financial services is made there too. A right of the consumer to withdraw from these contracts without any reason and without any sanction makes up a part of this chapter. In this respect, the respective provisions of the new Civil Code of the Czech Republic, effective since January 1st 2014, are compared with the Czech legislation in force. An issue whether the consumer has any right against the payment provider in the case that the supplier has not fulfilled a contract with the consumer properly is also considered in this chapter.

The Czech consumer does not have any right against the payment provider in the case that the supplier has not fulfilled contract with the consumer properly, while the consumers both in the United Kingdom and the United States has such right provided that they made the payment by credit card. On the other hand, both the Czech and British consumer have the right to withdraw from the distance contract. They also have the right to withdraw from the distance contract on financial services without any reason and without any sanction, while the American consumer does not have any similar right.

Seznam použité literatury

Zahraniční literatura

- Bowerman, M. UK card fraud: identifying problems and solutions. E-Finance & Payments Law & Policy, 2010, č. 4, s. 4 - 5.
- Lawrence, L., Hull, B. Payment Systems (2009 - 2010) § 13 a § 17. Dostupné z: <http://uk.westlaw.com> jako online databáze PAYSYST [ke dni 22.09.2010].
- Khaitan, S. Enhancing online transactions security directive: implications. E-Finance & Payments Law & Policy, 2009, č. 9, s. 10 - 11.
- Malcolm, W. Biometric authentication in the e-payment market. E-Finance & Payments Law & Policy, 2010, č. 2, s. 4 - 6.
- Mann, R. J. Regulating internet payment intermediaries. Texas Law Review, 2004, č. 82, s. 681 - 693.
- Mikulka, T. Legal aspects of security issues relating to online payments made by debit and credit cards from the consumer's perspective. Londýn, 2010. Disertační práce (LL.M.). Queen Mary, University of London, School of Law, E-Commerce Law Module. Vedoucí práce Laura Edgar.
- Rees, P. Government transposes PSD into law. E-Finance & Payments Law & Policy, 2009, č. 3, s. 4.
- Welch, P. Internet card fraud: the scale of the challenge. E-Finance & Payments Law & Policy, 2008, č. 12, s. 10 - 11.

Česká literatura

- Beran, J., Doležalová, D., Strnadel, D., Štěpánová, A. Zákon o platebním styku. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011.
- Důvodová zpráva k návrhu nového občanského zákoníku.
- Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M. a kol. Občanský zákoník I. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009.
- Wolters Kluwer ČR, a.s. Databáze ASPI. Verze 13+. Komentář, 2000-2012, [ke dni 7.7.2012].

Internetové zdroje

- Oficiální internetová stránka Asociace pro elektronickou komerci. Na Internetu stále dominuje dobírka. Dostupné z: <http://www.apek.cz/8477/2193/clanek/na-internetu-stale-dominuje-dobirka/> [ke dni 7.7.2012].
- Oficiální internetová stránka Centre for Retail Research. Online Retailing: Britain and Europe 2012. Dostupné z: <http://www.retailresearch.org/onlineretailing.php> [ke dni 7.7.2012].
- Oficiální internetová stránka České národní banky. Kurzy ČNB. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/financni_trhy/devizovy_trh/kurzy_devizoveho_trhu/denni_kurz.jsp [ke dni 4.7.2012].
- Oficiální internetová stránka Českého statistického úřadu. Děti, dospělí a internet. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/tz.nsf/i/deti_dospeli_a_internet20101201 [ke dni 7.7.2012].
- Oficiální internetová stránka Českého statistického úřadu. Kolik domácností v ČR má počítač a internet? Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/kolik_domacnosti_v_cr_ma_pocitac_a_internet [ke dni 7.7.2012].

- Oficiální internetová stránka Federal Trade Commission. Facts for Consumers. Dostupné z: <http://www.ftc.gov/bcp/edu/pubs/consumer/tech/tec01.shtm> [ke dni 7.7.2012].
- Oficiální internetová stránka Finančních novin, Ekonomického serveru ČTK. Průměrná útrata Čechů v e-shopech vzroste na 9280 Kč. Dostupné z: <http://www.financninoviny.cz/zpravodajstvi/zpravy/prumerna-utrata-cechu-v-e-shopech-vzroste-na-9280-kc/810145> [ke dni 7.7.2012].
- Oficiální internetová stránka Mediafax.cz. Počet vydaných platebních karet loni vzrostl na 9,27 milionu. Dostupné z: <http://www.mediafax.cz/ekonomika/3173051-Pocet-vydanych-platebnich-karet-loni-vzrostl-na-9-27-milionu> [ke dni 7.7.2012].
- Oficiální internetová stránka Ministerstva financí ČR. Důvodová zpráva MF - k návrhu zákona o platebním styku. Dostupné z: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/bankovnictvi_46316.html [ke dni 7.7.2012].
- Oficiální internetová stránka Ministerstva průmyslu a obchodu ČR. Analýza vývoje ekonomiky a konkurenceschopnosti ČR za 3. čtvrtletí 2011, str. 75. Dostupné z: <http://www.mpo.cz/hledani.html?lid=1&searchtext=maloobchodn%ED+tr%BEby> [ke dni 7.7.2012].
- Oficiální internetová stránka Office for National Statistics. Internet Access - Households and Individuals, 2011. Dostupné z: http://www.ons.gov.uk/ons/dcp171778_227158.pdf [ke dni 7.7.2012].
- Oficiální internetová stránka Research and Markets. Global Online Payment Methods 2011. Dostupné z: http://www.researchandmarkets.com/reports/1795832/global_online_payment_methods_2011 [ke dni 7.7.2012].
- Oficiální internetová stránka Sdružení pro bankovní karty. Souhrnná statistika SBK za rok 2011. Dostupné z: http://www.bankovnikarty.cz/pages/czech/profil_statistiky.html [ke dni 7.7.2012].

- Oficiální internetová stránka Sdružení pro bankovní karty. Tisková zpráva. Vývoj v ČR ve 2011. Dostupné z: http://aktuality.cardzone.cz/TZ_SBK_21-02-2012.pdf [ke dni 7.7.2012].
- Oficiální internetová stránka Statista. Online buyer* percentage of total internet users in the United States from 2009 to 2015. Dostupné z: <http://www.statista.com/statistics/197065/percentage-of-online-buyers-in-the-us/> [ke dni 7.7.2012].
- Oficiální internetová stránka The UK Cards Association. Internet card use 2011. Dostupné z: http://www.theukcardsassociation.org.uk/2011-factsfigures/internet_card_use_2011.asp [ke dni 7.7.2012].
- Oficiální internetová stránka U. S. Census Bureau. Debit Cards - Holders, Number, Transactions, Volume, and Projections a Credit Cards - Holders, Number, Spending, Debt, and Projections. Dostupné z: http://www.census.gov/compendia/statab/cats/banking_finance_insurance/payment_systems_consumer_credit_mortgage_debt.html [ke dni 7.7.2012].
- Oficiální internetová stránka U. S. Census Bureau. Reported Internet Usage for Households, by Selected Householder Characteristics: 2009. Dostupné z: <http://www.census.gov/hhes/computer/publications/2009.html> [ke dni 7.7.2012].

Právní předpisy

Evropská společenství

- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES ze dne 20. května 1997 o ochraně spotřebitele v případě smluv uzavřených na dálku (Úř. věst. L 144, 4.6.1997, s. 19).
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/31/ES ze dne 8. června 2000 o některých právních aspektech služeb informační společnosti, zejména elektronického obchodu, na vnitřním trhu (Úř. věst. L 178, 17.7.2000, s. 1).
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/65/ES ze dne 23. září 2002 o uvádění finančních služeb pro spotřebitele na trh na dálku a o změně směrnice Rady 90/619/EHS a směrnic 97/7/ES a 98/27/ES (Úř. věst. L 271, 9.10.2002, s. 16).
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2007/64/ES ze dne 13. listopadu 2007 o platebních službách na vnitřním trhu, kterou se mění směrnice 97/7/ES, 2002/65/ES, 2005/60/ES a 2006/48/ES a zrušuje směrnice 97/5/ES (Úř. věst. L 319, 5.12.2007, s. 1).
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/83/EU ze dne 25. října 2011 o právech spotřebitelů, kterou se mění směrnice Rady 93/13/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 1999/44/ES a zrušuje směrnice Rady 85/577/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES (Úř. věst. L 304, 22.11.2011, s. 64).

Česká republika

- Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník.
- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.
- Zákon č. 284/2009 Sb., o platebním styku.

- Úřední sdělení České národní banky ze dne 10.11.2009 k ustanovení § 116 odst. 1 zákona o platebním styku týkající se ztráty z neautorizované platební transakce, kterou nese plátce.

Velká Británie

- Consumer Credit Act 1974 c. 39.
- Consumer Credit Act 2006 c. 14.
- Consumer Credit (EU Directive) Regulations 2010/1010.
- Consumer Protection (Distance Selling) Regulations 2000/2334.
- Financial Services (Distance Marketing) Regulations 2004/2095.
- Payment Services Regulations 2009/209.

Spojené státy americké

- Electronic Fund Transfer Act 1978.
- Regulation E 1979.
- Regulation Z 1981.
- Rule Concerning Cooling-off Period For Sales Made At Homes Or At Certain Other Locations.
- Truth in Lending Act 1968.

Seznam použité judikatury

- Rozsudek Civil Court of the City of New York, Kings County ze dne 19.7.1983 ve věci Izraelewitz v. Manufacturers Hanover Trust Co., sp. zn. N.Y.City Civ.Ct.1983, 465 N.Y.S.2d 486, 120 Misc.2d 125.
- Rozsudek Court of Appeals of Ohio, Summit County ze dne 7.7.1993 ve věci Universal Bank v. McCafferty, sp. zn. 88 Ohio App. 3d 556, 624 N.E.2d 358 (9th Dist. Summit County 1993).
- Rozsudek Court of Appeals of Wisconsin ze dne 11.9.1986 ve věci Mastercard, Consumer Credit Div. of First Wisconsin Nat. Bank of Milwaukee v. Town of Newport, sp. zn. Wis.App.1986, 396 N.W.2d 345, 133 Wis.2d 328.
- Rozsudek Court of Civil Appeals of Alabama ze dne 23.8.1978 ve věci Martin v. American Express, Inc., sp. zn. Ala.Civ.App.1978, 361 So.2d 597.
- Rozsudek Evropského soudního dvora ze dne 10.3.2005 ve věci EasyCar (UK) Ltd. v. Office of Fair Trading, sp. zn. C-336/03, Sbírka rozhodnutí I-01947/2005.
- Rozsudek Sněmovny lordů Velké Británie ze dne 31.10.2007 ve věci Office of Fair Trading v. Lloyds TSB Bank Plc and others, sp. zn. [2007] UKHL 48.
- Rozsudek United States Court of Appeals, District of Columbia Circuit ze dne 31.8.1984 ve věci O. S. Gray v. American Express Company, sp. zn. 743 F.2d 10 (D.C. Cir. 1984).
- Rozsudek United States Court of Appeals Tenth Circuit ze dne 3.12.1965 ve věci Walker Bank & Trust Co. v. Jones, sp. zn. 672 P.2d 73 (Utah 1983).

Název práce v angličtině a klíčová slova

Název práce v angličtině

“Consumer Protection in the area of Online Payments made by Payment Cards”

Klíčová slova

- Ochrana spotřebitele
(Consumer protection)
- Platební karty
(Payment cards)
- Online platby
(Online payments)